

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1932.

Andra kammaren.

Nr 30.

Tisdagen den 5 april.

Kl. 7 e. m.

Fortsattes det på middagen började sammanträdet.

§ 1.

Upplästes två till kammaren inkomna sjukbetyg, så lydande:

Kammarrättsrådet Conrad Carleson lider av influensa och utgör detta för honom ett bestämt hinder att delta i riksdagsarbetet under innevarande vecka, intygas på heder och samvete.

Stockholm den 4 april 1932.

W. Stridsberg,
Med. doktor, leg. läkare.

Att riksdagsman herr Carl Brännberg, Lysekil, tillsvidare under en tid av c:a 14 dagar fr. o. m. den 28 mars 1932 på grund av sjukdom — bronchiolith. acuta universal — är förhindrad att infinna sig vid riksdagen i Stockholm, intygas härmed.

Lysekil den 4 april 1932.

Riber Blume,
3:e stadsläkare.

§ 2.

Herr talmannen anmälde till fortsatt handläggning bankoutsrottets utlåtande, nr 22, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition angående stöd åt Skandinaviska kreditaktiebolaget m. m., dels ock i ämnet väckta motioner; och lämnades därvid enligt förut skedd anteckning ordet till

*Ang. stöd åt
Skandinaviska
kredit-
aktiebolaget
m. m.*

Herr **Lundstedt**, som anförde: Herr talman! Hade herr Kilbom haft någon mening med sådana saker, som han hävde ur sig, så skulle han väl nu ha infunnit sig för att höra, hur de uppfattats av dem, mot vilka han riktade sig. Jag skådar emellertid förgäves efter herr Kilboms anlete. Jag vet inte, om det under sådana omständigheter kan betraktas som ojust av mig att med några ord beröra vad herr Kilbom anförde. Det är så med herr Kilbom, att man då och då i hans anföranden kan med litet god vilja finna en och annan beaktansvärd tanke eller kanske riktigare en ansats till en sådan. Ty vad som i herr Kilboms yttrande möjligen kan finnas av värde, det plägar — i varje fall förhöll det sig så denna gång — dränkas i vanställanden av fakta, i motsägelser, i sofistiska eller alldeles meningslösa frågor och i allehanda andra överdrifter. Hans olika utfall mot skilda partier, hans angrepp mot enskilda personer skedde i föreliggande fall under sådant frenetiskt raseri, under sådant ockrande på rena hämndinstinkter och klassinstinkter, att ett bemötande, i vilket herr Kilbom verkligen behandlades efter förtjänst, skulle bli mindre

Ang. stöd åt
Skandinaviska
kredit-
aktiebolaget
m. m.
(Forts.)

lämpligt, enligt min mening, i en så välordnad parlamentarisk församling som den svenska. Om något verkligen *åstadkommes* för de arbetslösa och för vårt småfolk — det synes vara herr Kilbom fullkomligt egalt. Radikalism, det är för honom detsamma som att köra huvudet i väggen, bara det sker på ett sådant sätt och under sådant buller och brak, att det låter något för hans avtytande skara. Han säger, att socialdemokratien skulle stå till höger om herr Stendahl, därför att den inte kan gå med på ett projekt, som vid närmare granskning visar sig vara av mycket tvivelaktig karaktär. Såsom jag strax skall söka visa, är det kanske rentav orealiserbart. Herr Kilbom kan här svårigen tala annat än mot bättre vetande. På liknande sätt måste man nog också beteckna hans avslagsyrkande på hela stödaktionen. Eller kan herr Kilbom verkligen vara till den grad — ursäktat ordet — »bakom», att han inte begriper, att utan denna stödaktion eller utan något liknande, som då sättes i dess ställe, skulle en mängd förvärvskällor sina och arbetslösheten stegras på ett fullkomligt ödesdigert sätt. Är det sådant manne, som herr Kilbom i sitt innersta hjärta önskar? Varom icke, då måste det inläggas en indignerad protest mot det, just med hänsyn till arbetarnas svåra läge, ansvarslösa uppträdande, varmed herr Kilbom tror sig kunna fiska i grumligt vatten. Jag vill tillägga, att enligt min mening bör det finnas gränser, hur mycket man hitills än tolererat av herr Kilbom, för de ovederhäftigheter — för att nu använda mildast tänkbara uttryck — som han kan tillåta sig mot såväl partier som enskilda personer.

Men till saken! För den som inte själv kan bilda sig ett fackmannamässigt omdöme i denna fråga synes mig ingenting annat återstå än att gå med på denna stödaktion. Bankoutskottet är ju enhälligt därutinnan, att utan en stödande aktion skulle landet riskera att utsättas för djupgående störningar i näringslivet, som skulle medföra en högst avsevärd skärpning av den rådande krisen med en mycket betydande ökning av arbetslösheten såsom en av de ofrånkomliga följderna. Den som inte kan anvisa andra vägar till förebyggande av dessa störningar i näringslivet, han synes mig därför vara moraliskt *nödgad* att gå med på vad som här föreslagits. Under dessa omständigheter förefaller mig den av herr Stendahl m. fl. personer utan anförande av närmare grunder gjorda reservationen vara ganska egendomlig. Jag kan inte finna, att den frågan är blott bagatellartad. En sådan linje, som herr Stendahl et consortes antyda, kan befaras i viss mån, kanske avsevärt, hämma syftet med hela aktionen.

Dessa 1925 års förlagsbevis kunna ju omöjligen betecknas såsom spekulationspapper i vanlig mening utan såsom bevis om penningplacering, jämförliga med obligationer på grund av den allmänna mening, som på den tiden rådde, angående Skandinaviska bankens nära nog absolut säkra ställning. Dessa förlagsbevis, på ett sammanlagt belopp av 100 miljoner kronor, ha nu i mycket stor skala belånats över hela landet och därvid som hypotek kommit i en särskild klass, om man jämför dem med aktier och andra spekulationspapper. Man må betänka, vilken rubbning det betyder av stabiliteten i hithörande engagemang, om det allmänna förtroendet till dessa förlagsbevis minskas på det sätt, som man kan befara skulle bli följden, om de sattes efter de nya förlagsbevisen till staten. Det är sålunda alls icke känsloskäl som av mig åberopas. Det är icke alls fråga om några särskilda hänsyn av billighet mot de enskilda innehavarna av dessa förlagsbevis. Utan kravet på att 1925 års förlagslån får stå i samma klass som det nu planerade, har enligt min mening samma grund som hela stödaktionen, nämligen hänsynen till landets näringsliv i det hela. Och om det nu också närmast är fråga om städers affärsliv, så torde herrar bondeförbundare likväl beakta, att detta affärsliv icke låter sig isoleras från jordbruket eller vice versa. Vi ha sett, huru den ena *statens* ekonomiska liv

influerar på den andra statens. Hur vore det väl möjligt, att inom ett och samma land en viss betydande näringsgren skulle kunna förbli oberörd av en annan lika betydande näringsgrens svårigheter?

Denna sak har emellertid ytterligare en sida, som, så vitt jag kan förstå, inte har blivit tillräckligt beaktad i den hittillsvarande diskussionen. Det är detta, herr talman, som givit mig anledning att i ämnet begära ordet. Det är fråga om något, som står i förbindelse med mitt eget fack. 1925 års förlagsbevis ha, så vitt jag kan förstå, framväxt utanför 1911 års banklags förutsättningar. Det förefaller mig, som om dessa förlagsbevis, d. v. s. bankens sätt att i sådan skala skaffa sig kapital genom det förfarande, som man kallar förlagslån, icke stode i full överensstämmelse med vår banklagstiftnings anda. Det förefaller mig, som om förutsättningen för denna lagstiftning vore, att det nödiga rörelsekapitalet för en bank skulle tillgodoses genom grundfond, reservfond och vad som åstadkommes genom *bankmässig* inlåning. Nyttan för näringslivet av »förlagsinlåning» tror jag man kan säga är tvivelaktig, därför nämligen att denna, såsom vår banklagstiftning i det hela är lagd, kan vara ägnad att förtrycka den egentliga bankverksamheten. Med det emellertid dock alltjämt mera ovanliga arrangemanget — jag tror inte det var påtänkt hos oss förrän omkring 10 år efter tillkomsten av 1911 års banklag — med det ovanliga i detta arrangemang, säger jag, att skaffa in pengar till banken inte genom inlåning på bankmässiga räkningar utan genom s. k. förlagslån, synes mig sammanhånga, att man icke tycks vara fullt på det klara med den rättsliga innebörden av dessa transaktioner. En viss förvirring i detta ämne tror jag kan spåras. Man har i dessa dagar ofta hört talas om 1925 års förlagsborgenärers *prioritet framför* aktieägarna. Dyligt är ungefär detsamma som att säga, att i ett gäldförhållande borgenären har prioritet framför gäldenären. Sådant tal har givetvis alls icke någon mening. Man måste i stället söka fasthålla — det är viktigt för att förstå denna sak — att 1925 års förlagslån *alls icke är prioriterat* utan endast och allenast raka motsatsen därtill, nämligen *nedsett som nummer sist* bland alla fordringar. Mot en sådan nedsättning kunna inga lagliga invändningar göras.

Men vad som nu av bondeförbundare och andra under herr Kilboms ackompanjemang föreslås angående det nu ifrågasatta förlagslånet, det är något hittills, såvitt jag kan förstå, alldeles unikt. Ty detta lån skulle blott *nedsettas efter vissa* fordringar, men det skulle *prioriteras framför andra* fordringar. Man måste fråga sig: är detta verkligen överensstämmande med vår förmånsrättsordning i 17 kap. handelsbalken. Detta kapitel antyder icke någonting om, att någon borgenär annat än i samband med pant och hypotek skulle kunna betinga sig prioritet framför andra borgenärer. Övriga förmånsrätter, t. ex. myndlings förmånsrätt eller hyresvärdts eller allehanda skatters förmånsrätt etc. etc., ha sin grund i uttryckliga lagstadganden. Naturligtvis — det vill jag icke bestrida — kan det ifrågasättas, att en borgenär utanför lagens stadganden erhåller prioritet gent emot andra borgenärer, såvida dessa borgenärer direkt eller indirekt lämnat sitt medgivande därtill. Under sådan förutsättning kan man *diskutera* saken. Jag går visst inte med på, att det med ett sådant medgivande vore alldeles klart, att det vore lagligt möjligt att så förfara, men jag går med på en diskussion om saken. Men, frågar jag, kan man verkligen säga, att sådant medgivande framgår av 1925 års förlagsbevis? Jag har hos en bank skaffat mig avskrift av dessa s. k. förlagsbevis. Det är fråga om vanliga skuldsedlar. Det förvrider också uppfattningen hos allmänheten, då man här talar om förlagsbevis. Man tänker sig, att något liknande förlagsinteckning eller något slags hypoteksart skall ligga bakom. Det heter emellertid i skuldsedlarna så här: »Detta och övriga samtidigt utfärdade förlagsbevis äga företräde till betalning närmast efter bankens övriga skulder.» Kan nu detta ut-

Ang. stöd åt
Skandinaviska
kredit-
aktiebolaget
m. m.
(Forts.)

Ang. stöd åt
Skandinaviska
kredit-
aktiebolaget
m. m.
(Forts.)

tryck »övriga skulder» avse också efteråt uppkomna förlagsskulder? Med andra ord, har inte vid 1925 års förlagslåns anordnande detta lån skett under den uppenbara förutsättningen, att ett nytt förlagslån icke skulle kort tid därefter till lika stort belopp uppläggas? Jag tror, att man måste besvara den frågan jakande.

Man förstår av det sagda, att jag är långt ifrån övertygad, att det är möjligt att med rättslig effekt sätta det nya lånet före det gamla. Frågan är ju för övrigt inte vad jag eller den och den tycker, utan frågan är i själva verket, huruvida en domare skulle respektera en prioritet, som icke har något annat stöd än formuleringen i de gamla förlagsbevisen, en formulering sådan som den jag nu läste upp från 1925 års skuldsedlar. Det är onödigt, att jag för min del bestämt uttalar en uppfattning om hur en domare här skulle komma att döma. Men jag vill med bestämdhet påstå, att saken är högst tvivelaktig, så mycket mer som, efter vad jag nyss förut antydde, det kan ifrågasättas, huruvida det överhuvud taget står i överensstämmelse med 17 kap. handelsbalken och där bakom liggande praktiska grunder att blott genom formuleringar av reverser anordna en utanför lagen fallande prioritetsordning. Här framträder således, herr talman, synes det mig, det ena tvivelsmålet efter det andra. Genom dessa tvivelsmål skulle ju både de gamla och nya förlagsbevisen få en viss tvivelaktig karaktär. Man visste ju faktiskt inte, hur mycket de vore värda. Kan det vara lämpligt, när det nu sättes ifråga, att riksgäldskontoret skall avyttra dessa skuldsedlar, att de i princip få något hasardartat över sig? I varje fall har man här infört ett nytt förvirrande moment. Och jag frågar: kan sådant verkligen vara gagneligt?

Vill man prioritera det nya lånet och därvid vara på den säkra sidan, så kan jag inte finna, att man kan gå till väga på annat sätt än att stifta en lag för detta fall, en särskild *lex in casu*, en civil lag i vanlig ordning med proposition, remiss till lagrådet och utskottsutlåtande. Men det skulle givetvis medföra allt för stor tidsutdräkt. Man kan efter detta med skäl fråga sig, vad det är för form, som herr Stendahl m. fl. avse, när de säga, att försträckningen bör lämnas i sådan form, att prioritet framför 1925 års lån åstadkommes. Möjligen tänka de sig följande anordning. Den är visserligen också tvivelaktig, men verkar kanske vid första påseendet ganska acceptabel. Den består däri, att man först satte in dessa 100 miljoner på bankmässig räkning. Hur vore situationen då? Jo, då vore ju beloppet redan placerat framför 1925 års lån, och då kunde ju synas som om man hade makt att *därefter* sätta lånet efter de bankmässiga lånen men före 1925 års förlagslån. Dock kan det, som sagt, sättas ifråga, om icke 1734 års handelsbalk 17 kap. lägger hinder i vägen för att på detta sätt manipulera med prioritetsordningar. Men vidare, en sådan där affär skulle kallas för ett *negotium in fraudem legis*, d. v. s. en rättshandling som utföres för att lura lagen. Eller också skulle den kallas ett *negotium in odium legis*, en rättshandling som man utför av hat till den ifrågavarande lagen. Under alla omständigheter måste det ju vara något ytterst olämpligt, att staten själv medverkade vid en sådan aktion. Och för övrigt, redan på grund av dennas nu antydda karaktär skulle det kunna ifrågasättas, huruvida det rättsliga syftet med affären kunde nås. Man säger inom juridiken, att rättseffekter, som man söker nå genom att kringgå lagen, icke inträda, såvida icke särskilda grunder därför kunna finnas. Eljest skulle ju folk animeras till att söka kringgå lagarna.

Herr talman! Jag har med dessa ord icke velat annat än rikta en uppmaning till kammaren att alls icke reflektera på förslaget att låta prioritera det nya förlagslånet framför det gamla. Det synes mig, herr talman, inte vara riksdagen värdigt att inlåta sig på sådana transaktioner, som ur rättslig synpunkt, lindrigt talat, måste betraktas såsom tvivelaktiga.

Vidare yttrade:

Herr Lindman: Herr talman! När jag går att yttra mig i föreliggande fråga, skulle jag först vilja säga, att jag instämmer i det yttrande, som herr statsrådet och chefen för finansdepartementet hade, när han sade, att på det hela taget äro ju utskottet och reservanterna överens. De äro ju givetvis överens om att här skall ske en stödaktion, men de äro enligt min mening i huvudsak överens också om sättet, på vilket stödaktionen skall ske. Ty det som skiljer de socialdemokratiska reservanterna och utskottsmajoriteten, nämligen frågan om kontrollen, är, såsom jag skall be att för min del få framhålla och söka visa, dock ganska oväsentligt.

Men innan jag går in på frågan om kontrollen skulle jag vilja säga några ord just om det, som herr Lundstedt nyss talat om. Jag har nämligen vid remissen av den kungl. propositionen uppträtt för den åtgärd, som herr Lundstedt såsom jurist finner vara alldeles förkastlig. Jag vill säga, hur denna sak gick till. Vi voro kallade, de s. k. partiordförandena, till ett sammanträde med statsministern, justitieministern och finansministern. Ja, det var inte ett utan två sammanträden. Det sista av dem hölls den 29 mars på kvällen. Vid det tillfället hade från min och även andras sida framförts den tanken, om inte detta förlagslån, som Kungl. Maj:t ville föreslå, kunde givas en annan karaktär, alltså icke erhålla karaktären av förlagslån utan av ett lån till banken, vilket sålunda skulle komma att ligga framför de gamla förlagsbevisen. Emellertid, när vi hade diskuterat detta, så stannade man vid, att somliga ansågo, att regeringen borde ännu en gång undersöka om inte en sådan karaktär kunde givas åt denna 100-miljoners kredit. Bland dem som önskade detta var jag. Innan vi skildes — det är möjligt, att någon redan hade gått, jag tror, att herr Hansson avlägsnat sig — tillfrågades vi av statsministern, om vi ansågo, att redan på kvällen en kommuniké borde utfärdas för att lugna och för att bereda banken det lugn, som man annars kunde befara, att den inte skulle få åtnjuta påföljande dag. För min del tillstyrkte jag detta, och alla de närvarande tillstyrkte, att en sådan kommuniké skulle utfärdas. Därmed menar jag, att jag för min del hade förklarat, att jag väl önskade, att en undersökning skulle göras i den riktning, jag nu nämnt, men att om den undersökningen skulle leda till det resultatet, att saken icke kunde ordnas på det sätt jag nämnt, jag naturligtvis var med om att ordna krediten på det sätt, regeringen hade föreslagit. Ty hade jag inte haft den meningen, så skulle jag sagt ifrån, att jag menade, att en kommuniké skulle utfärdas endast under förutsättning, att jag fick min vilja fram på denna punkt. Sedan kom propositionen, och det visade sig, att regeringen ansett sig inte kunna tillmötesgå den önskan jag uttalat. Vid remissdebatten här i kammaren för några dagar sedan uttalade jag mig i samma riktning, men allenast på det sättet, att jag hemställde, att utskottet skulle vilja vara vänlig att ännu en gång taga denna fråga i övervägande och se till, huruvida inte en ändring kunde göras på det sätt jag föreslagit. Nu har utskottet givit sitt svar, och utskottet säger ju, att det ansett sig böra biträda regeringens förslag i denna punkt. Jag vill säga, att för detta utskottets uttalande böjer jag mig. Jag vet, att utskottet gjort en undersökning och att det kommit till detta resultat. Jag böjer mig sålunda så tillvida att jag här i kammaren inte kommer att rösta mot utskottet i denna punkt. Men jag kan ändå inte riktigt böja mig inför den argumentering, som framfördes av herr Lundstedt. Det kan ju förefalla förmätet att uppträda mot honom i denna punkt. Men när banklagen talar om, att förlagsbevis kunna finnas i en bank och förklarar att »med bankbolagets egna fonder må likställas visst kapital, som tillförts bankbolaget mot av bolaget utfärdade skuldförbindelser, enligt vilka vederbörande fordringsägare äga rätt till betalning ur bolagets tillgångar först efter andra

*Ang. stöd åt
Skandinaviska
kredit-
aktiebolaget
m. m.
(Forts.)*

Ang. stöd åt
Skandinaviska
kredit-
aktiebolaget
m. m.
(Forts.)

bolagets borgenärer än dem, som mot förbindelser av enahanda innehåll lämnat bolaget försträckning», så menar jag, att av detta ju alldeles tydligt framgår, att man inte kan göra ett nytt förlagslån, som ligger före det gamla. Det står ju uttryckligen förbjudet. Om den saken behöva vi inte någon upplysning. Men däremot var min tankegång den, att man kunde giva banken ett lån och samtidigt förklara, att man inte ville utkräva detta lån annat än efter bankens egentliga fordringsägare, men före de gamla förlagsbevisinnehavarna. Jag tror inte att man kan våga säga, att detta kan betraktas såsom svek. Åtminstone skulle jag mycket beklaga, om jag uttalat mig för en sak, som skulle kunna falla under denna synnerligen fula benämning. Jag har åtminstone varit i god tro, och jag har två mycket förnämliga jurister på min sida i det fallet, så jag känner mig inte riktigt övertygad om riktigheten i herr Lundstedts resonemang. Emellertid, jag skulle inte talat om detta nu, därest inte herr Lundstedt hade yttrat sig som han gjorde. Jag böjer mig för den utredning, utskottet gjort, och jag har heller aldrig, vare sig vid remissen eller när saken var på tal hos regeringen, haft den uppfattningen, att jag inte skulle gå med på detta, om jag inte fick min vilja fram i denna punkt. Jag har velat få till stånd en utredning, först av regeringen och sedan av utskottet, men i samma ögonblick som jag tillstyrkte regeringen att utfärda kommunikén den 29 på kvällen, i samma ögonblick är det ju uppenbart att jag måste mena, att jag, om regeringen stannade vid förlagsbevisformen, skulle biträda det förslaget.

Emellertid ber jag nu att få säga några ord om den punkt, där det föreligger en viss skiljaktighet mellan de socialdemokratiska reservanterna och utskottet, nämligen i fråga om kontrollen. Vi vilja alla ha kontroll. Den saken äro vi överens om. Det vill ju utskottet, och det vilja vi alla. Frågan är bara, hur denna kontroll skall anordnas. När jag hörde herr Wigforss' uttalande på förmiddagen, så antecknade jag, hurusom han utvecklade saken så, att denne jourhavande direktör skall vara statens observatör, och därefter tillade han, att han skall uppträda som en mycket effektiv bankspektör. Jag kan inte vara med om denna anordning. Utskottet anser den också olämplig, därför att den skulle medföra delat ansvar. Jag delar utskottets mening i det fallet. Men, som jag nyss sade, jag vill också, att man skall ha kontroll och effektiv kontroll. Men jag vill, att denna skall ske i den form, vi redan ha, nämligen genom bankspektionen. Och därvidlag ber jag efter ett studium av banklagen och de bestämmelser, som där finnas om bankspektionen, att få säga, att det finns en paragraf i banklagen, nämligen 43 §, i vilken det bl. a. står att »osäkra fordringar skola upptagas endast till de belopp, varmed de beräknas komma att inflyta, och värdelösa fordringar avskrivnas». Och så finns det vidare i en senare paragraf en föreskrift om att bankspektionen åligger att tillse, att banken ställer sig banklagens föreskrifter till efterrättelse. Om sålunda bankspektören finner, att sådana avskrivningar, som, såsom jag nyss nämnde, skola ske enligt 43 § banklagen, inte skett, så skall han tillhålla banken att följa lagens bestämmelser i denna del, innan någon utdelning får ske. Och räcka då inte tillgängliga medel till utdelning, så har bankspektören följaktligen indirekt kunnat förhindra utdelning, därför att han i enlighet med sin instruktion och banklagens föreskrifter fordrat, att de och de avskrivningarna skulle verkställas. Jag vill tillägga, att bankspektionen ju har ett allmänt ombud med vissa i banklagen honom ålagda skyldigheter, som äro nog så effektiva. Nu läser jag emellertid i den socialdemokratiska reservationen, att denne jourhavande direktör inte skall deltaga i beslut om beviljandet av krediter eller avslutandet av andra bankaffärer. Han skall emellertid vara närvarande vid styrelse- och direktionssammanträden »med rätt att där yttra sig om föreslagna affärer av alla slag, därvid uppmärksamhet givetvis i främsta rummet bör ägnas åt sådana transaktioner, som äro av större omfattning eller

innebära större engagemang eller vilka eljest äro av beskaffenhet att inverka på statens intressen såsom fordringsägare». Skulle han finna en viss åtgärd anmärkningsvärd, så skall han därom göra anmälan hos riksgäldskontoret. Jag skulle vilja fråga de ärade reservanterna: vad sker då? Om den jourhavande direktören, när det är fråga om ett större engagemang, som är av beskaffenhet att kunna inverka på statens intressen såsom fordringsägare, kommer och gör en anmälan, vad inträffar då? Vad gör riksgäldskontoret, och vad kan det göra? Jag förmodar, att riksgäldskontoret kan vända sig till banken och säga, att detta är inte riktigt. Men om man vill vinna något, så får man väl vända sig till bankspektören och anmäla saken för honom, och då får bankspektören taga itu med detta. Med andra ord, jag tänker mig, att saken kommer till behandling av bankspektionen precis på det sätt som vi vilja att den skall göra. Sedan vill jag påpeka en ytterligare svaghet i reservanternas ståndpunkt härvidlag. Antag, att den jourhavande direktören icke gör anmälan om en sak, som är av sådan beskaffenhet, att han bort göra det. Han underlåter det på grund av försummelse eller förbiseende eller därför att han vid sitt personliga bedömande kommer till den uppfattningen, att saken inte skall anmälas. Men sedan kommer dagen därpå bankspektionen och gör anmärkning på denna sak. Då komma bankspektionen och jourhavande direktören i ett motsatsförhållande till varandra, vilket, såvitt jag kan finna, icke skulle vara lämpligt. Jag menar följaktligen i detta fall, att bankspektionen är det rätta organet för handhavande av denna kontroll. Räckta inte bankspektionens nuvarande krafter till, så kunna dess arbetskrafter förstärkas.

Sedan vill jag endast med några ord beröra frågan om utdelningen. Herr Wigforss sade i sitt anförande, att insättarnas läge blir inte sämre utan bättre, om man låter bli att utdela. Ja, det låter ju alldeles riktigt, att insättarna skola ha det bättre, om pengarna stanna i banken än om de tagas ut ur banken. Men det är väl en liten hake även på detta. Nu föreslår man ju inte här, att utdelning direkt skulle förbjudas hela tiden, utan det skulle bli beroende på denne kontrollant, huruvida det skall få bli någon utdelning. Men då hänger ju över dessa personer den farhågan, att de kanhända inte under hela tiden få någon utdelning. Och därmed, menar jag, står man inför det fallet, att aktierna gå ned till ett ytterst obetydligt värde. Det skulle vara ganska underligt, om de inte skulle göra det. Nu nämndes det ju av herr statsrådet och chefen för finansdepartementet på förmiddagen, att det finns många små aktieägare i detta företag — vilket ju icke alls har något att göra med, huruvida det också finns de som ha stora poster. Men då torde det komma att inträffa, att alla dessa små aktieägare kasta ut sina aktier, kanske av nödvång eller av andra orsaker, och på så sätt bli av med dem för en spottstyver. Vilka köpa då dessa aktier? Jo, naturligtvis de människor, som ha råd att göra det. En sådan överflyttning skulle jag för min del inte alls anse lycklig för banken. Dessutom menar jag, att det kan inte vara lyckligt att skapa en sådan atmosfär av ovisshet och osäkerhet omkring ett stort bankinstitut. Jag vill, herr talman, betona, att efter min mening är det här fråga om att till detta bankinstitut lämna en kredit, ett förlagslån, som det heter. Jag delar inte den uppfattningen, att förhållandena äro sådana, att aktierna på något sätt äro värdelösa. Därom vet jag dock givetvis ingenting bestämt. Men jag menar, att det i varje fall inte är någon risk för vad staten här skulle sätta in. Om en sådan risk inte förefinnes, då menar jag, att man kan överlåta åt dem, som äro aktieägare i banken, att på bästa sätt sköta banken. De ha väl nu fått en uppryckning, som i alla fall skall hålla dem vakna tio år. De komma väl nu att iaktta försiktighet, både aktieägarna och bankstyrelsen. Den saken tror jag man kan vara övertygad om.

På tal om utdelningsfrågan säga de socialdemokratiska reservanterna, att

*Ang. stöd åt
Skandinaviska
kredit-
aktiebolaget
m. m.
(Forts.)*

Ang. stöd åt
Skandinaviska
& kredit-
aktiebolaget
s. m. m.
(Forts.)

banken icke bör äga rätt att besluta utdelning till aktieägare, därest ej jourhavande direktören tillstyrkt utdelningen. Alltså, herrar reservanter vilja lägga i en enda mans hand att bestämma över en så oerhört viktig angelägenhet. Är den mannen synnerligen försiktig, orolig, byråkratisk och restriktiv, då säger han nej till utdelningen. Är han återigen litet mindre sträng, då tycker han, att här föreligger en uppenbar vinst, och det är därför enligt hans mening inte farligt att dela ut. Jag vill säga, att jag vet inte, var herrarna skola få tag i en person, som skulle kunna åtaga sig uppdraget att tjänstgöra såsom en sådan kontrollant eller jourhavande direktör. Det måste naturligtvis vara en mycket förnämlig, erfaren och skicklig man, som skall kunna göra det. Ingen människa är mer än människa, och när han under stark press sättes på prov och har att avgöra om han ett visst år skall kunna medgiva en viss utdelning eller inte, så menar jag, att det är nästan »over evne» för, märk väl, en enda man att göra detta.

Jag skall icke, herr talman, uppehålla tiden vidare. Jag hade eljest rätt mycket, som jag skulle vilja säga till herr Wigforss, men jag skall inskränka mig till en enda sak. När herr Wigforss talade om arbetslöshet och sade, att man på borgerligt håll är van att betrakta de arbeten, som utföras av enskilda, såsom det enda som kan bidra till att avhjälpa arbetslösheten, så vill jag säga, att det är fullkomligt riktigt. Det är just på det sättet, som vi se saken, vi borgerliga. Vi mena, att om vi kunna skapa naturliga arbetstillfällen, är detta givet det allra bästa sättet av avhjälpa arbetslösheten.

Ja, så slutade herr Wigforss med att säga, att nu vilja de borgerliga partierna här icke ge det allra minsta finger åt socialdemokraterna och detta trots att det sätt för kontrollen, som han angav, enligt hans mening skulle vara det bästa. För min del anser jag, att det sätt, som utskottet föreslagit, är det bästa. Jag tror mig kunna säga, och jag hoppas, att det en gång skall kunna visas, att det sätt, varpå vi vilja anordna kontrollen, blir minst lika effektivt, ja, t. o. m. effektivare än det sätt, varpå de socialdemokratiska reservanterna vilja anordna denna kontroll.

Det skulle, herr talman, vara värdefullt, om vi nu kunde få ett såvitt möjligt enhälligt beslut, och det enda, som i det fallet kan ena oss, är utskottets förslag, till vilket jag, herr talman, ber att få yrka bifall.

Herr **Olsson** i Kullenbergstorp: Herr talman! Jag skall först be att få uttala mitt tack till utskottet, för att utskottet besvarat en fråga, som jag framställde under remissdebatten i fredags, nämligen den frågan, huruvida den nu föreslagna stödaktionen från statens sida skulle räcka till för att sanera banken. På den frågan har ju utskottet svarat, att under nu föreliggande förhållanden kan stödaktionen anses tillräcklig, och då får ju mina små tvivel fara och jag får godkänna vad utskottet sagt. Sedan blir det naturligtvis framtidens sak att visa om det håller eller icke. För övrigt får det vara tillräckligt för mig att det skall bli en genomgående sanering, som alltså har utsikter att hålla. Jag är som sagt synnerligen tacksam för de upplysningar, som jag fått på denna punkt.

Det finnes ju åtskilliga små saker i motiveringen, som man skulle vilja anmärka på, men dessa måste skyllas på den iltågsfart, varmed detta ärende behandlats och som gjort, att det icke stämmer riktigt på alla punkter. Det skall jag dock icke upptaga i detta sammanhang.

Man har tvistat rätt mycket om utdelningen på aktierna och om den där bestämda maximeringen till 8 kronor. Ja, jag erkänner, att principiellt och teoretiskt kan man nog diskutera saken, ty det är ju ett faktum, att vi ha banker här i landet, som gått i åtskilliga år utan att ha lämnat någon utdelning, och jag vet inte, om de ha så förskräckligt dåligt förtroende; de ha icke varit

i sådan ställning, att de kunnat lämna utdelning, och det får ju folk förlåta dem. Men i detta fall tror jag rent ut sagt, om man ser till sakens reala sida, att tvisten på det hela taget är en strid om påvens skägg. Här komma sannerligen många väder att blåsa, innan det på allvar kan bli fråga om någon aktualitet för utdelningsspörsmålet. Det kommer inte att ske i brådrasket och då tycker jag det är överflödigt att spilla så många ord på om man skall taga den ena eller den andra linjen. För mig är den frågan av synnerligen underordnad betydelse.

Det finnes i utskottets betänkande ett mycket litet stycke på blott två rader, å sid. 8, där utskottet har velat understryka vikten av att omkostnaderna för banken i möjligaste mån begränsas. Den saken skulle jag för min del vilja stryka under ännu starkare, icke minst med hänsyn till lönerna till bankens spetsar och till tantiemerna. Så länge en massa emissioner kunde ske — det kunde kanske ibland vara ganska tvivelaktiga aktier eller dylikt som det gällde, men de funno dock köpare — så blevo också provisionerna rätt stora och uppgingo till ganska betydande belopp. Nu är det slut med detta för lång tid framåt, och man får inrätta sig efter helt andra linjer i detta fall. Det synes mig därför, att det vore i sin ordning att rikta en varm vädjan till riksgäldsfullmäktige, som nu få kakan om hand och få vända på den, att de måtte så mycket som möjligt bringa ned bankens utgifter till något rimligare proportioner än hittills.

Ja, så kommer jag då till det där spörsmålet, som jag blivit så mycket häcklad för. Jag syftar på önskemålet att staten skulle för sin investering i banken erhålla bättre rätt till betalning ur bankens tillgångar än de nuvarande aktieägarna och innehavarna av bolagets förlagsbevis av år 1925. Man har velat göra gällande, att det skulle finnas någonting partimässigt över detta förslag, och att jag skulle vilja ha ett partikryphål i den här saken. Detta är icke fallet, icke på allra minsta sätt, och jag tror också, att herr statsrådet och chefen för finansdepartementet kan vitsorda, att jag från första stund, jag erhöll meddelande om allt detta och vad som behövde göras, genast uttryckligen förde fram tanken på denna förmånsrätt. Det är alltså icke fråga om något som blivit tillagt efteråt för att jag skulle kunna krypa bakom partiets ställning. Jag tillade förslaget en ytterst stor betydelse, men det är solklart, att hade jag tillagt förslaget den betydelsen, att hellre finge banken stupa än att denna förmånsrätt icke åstadkommes, ja, då kunde ju jag liksom de andra båda herrarna ha kastat ned en motion och sedan kunnat göra ett yrkande. Men detta har jag icke gjort. Jag har endast vänt mig till vanligt sunt förnuft och trodde att det skulle räcka, men antingen är mitt förnuft litet för svagt eller också har förnuftet på den andra sidan icke betraktat saken från samma utgångspunkter som jag.

Nu ha här gjorts utläggningar från många håll och kanter om det där förslaget. Herr Lundstedt tog det från en helt ny synpunkt, som jag, uppriktigt sagt, begriper litet bättre. Jag syftar då på den första delen av hans anförande, ty i slutet av anförandet kom han in på att det var egentligen tvivelaktigheter allsammans, och att det stred mot andan i banklagen; förlagsbevisen ansåg han i varje fall vara tämligen tvivelaktiga papper, en sak som jag nu lämnar därhän. För övrigt gick det som en röd tråd genom hela första delen av herr Lundstedts anförande, att sådana förhållandena nu voro, borde man egentligen skydda de här gamla förlagsbevisen. Det är ett resonemang, som jag visserligen icke riktigt kunde tillägna mig, men som jag dock begriper. Då är det emellertid märkvärdigt, tycker jag, när man säger, att dessa 100 miljoner, som staten skulle investera i banken, skulle vara att anse såsom någonting mindre honnett. Man begagnar ju starka ord och talar om förmånsrätt och säger, att man här söker tränga sig fram med en särskild

*Ang. stöd åt
Skandinaviska
kredit-
aktiebolaget
m. m.
(Forts.)*

Ang. stöd åt
Skandinaviska
kredit-
aktiebolaget
m. m.
(Forts.)

förmånsrätt, och så tvivlar man på att det juridiskt skulle hålla sig. Jag har aldrig satt i fråga att stödaktionen skulle ske just i form av förlagsbevis. Jag vågar erinra om att jag sagt, att vill man göra en stödaktion i den formen, så kan man ju göra det, men jag sade också att, om man ville, så kunde man också gå in för en annan form. Det behöver icke vara eller heta förlagsbevis, utan statens försträckning kan ju också ske i annan form. Men så är det någonting, som de herrar, som så starkt ha anfallit reservanterna, visst icke alls tyckas ha fäst sig vid, och det är, att de andra bankerna ju också skola vara med i den här transaktionen. De skola ju satsa 40 miljoner kronor och det sker ju inte genom insättning på vanlig räkning, utan det skall bli genom insättningar, vid vilka särskilda villkor ju skola fästas. Om det skulle vara någonting så förkastligt, förstår jag inte att bankerna skulle gå in därför. Jag har icke hört talas om, att bankerna skola giva sitt 40-miljoner-kronorsstöd i form av förlagsbevis med lika rätt som de andra förlagsbevisen. Detta tycks ingen ha tänkt på. Här är det väl stödsättning som stödsättning både när det gäller staten och de andra bankerna gentemot Skandinaviska kreditaktiebolaget. Det kommer man helt enkelt inte ifrån. Jag får verkligen säga herrarna, att det är tämligen svårfattligt för mig, att det skall vara så omöjligt att ordna den här saken. Jag har hört jurister säga, att det icke kan gå för sig att låta statens lån komma i förmånsrätt före förlagsbevisen. Jag har under 20 år sett hur herrar jurister skrivit ihop lagar rörande olika ämnen och kommit till slutsatser, som en vanlig människa icke har drömt om. Jag tycker sannerligen, att deras uppfinningsrikedom icke lämnat något övrigt att önska. Den har räckt mer än väl. Nå, nu heter det plötsligt, att det är alldeles omöjligt. Nu kunna vi icke klara upp längre, hur en förmånsrätt skall se ut. Hur tro herrarna ändå att folket i landet, som dagligen nästan är med om att ordna med förmånstätter, egentligen skall kunna begripa den här saken. Det är ju oförklarligt. Jag tycker, att det är oförklarligt, att det skall vara så omöjligt för juristerna att ordna den här saken, och varen övertygade om, mina herrar, att den här saken nog uppmärksammas av mångtusende i landet, vilka göra sig den frågan: vad var egentligen det verkliga skälet, som låg under, när man talade om, att det var omöjligt att ordna saken så att staten för sin investering av de 100 miljonerna fick förmånsrätt framför förlagsbevisen.

Ja, så komma vi in på kapitlet om det här stora förslaget om på vad sätt man skall kunna kontrollera den här banken liksom även andra banker. Utskottet har ju, enligt min mening, mycket riktigt velat gå med på en förstärkt kontroll över hela linjen. Herr Wigforss tog nu själv litet avstånd från den motion, som väcktes i fredags, och ansåg, att den var något för skarp, och att det förslag, som nu förelåg, var betydligt bättre. Ja, måntro, om han fått 3, 4 dagars ytterligare tid på sig, så hade han kanske kunnat åstadkomma en annan och bättre kontrollör eller observatör och kunnat forma ut det hela ännu bättre på detta område, ty det är nog så, att en del saker ha gått litet väl hastigt. Jag är ytterst betänksam mot den i reservationen föreslagna kontrollören, och om man nu skall ha en speciell kontrollör eller direktör, eller vad vederbörande nu skulle kallas för i den här banken, har jag frågat mig — och det var den första fråga jag ställde för mig — hur den mannen skall se ut, och hur man överhuvud taget skall kunna få någon sådan. Vilka kvalifikationer skall han för övrigt ha? Denna befattning skulle ju icke bli som en vanlig befattning, så att meriter och sådant skulle vara avgörande, när man träffar sitt val. Jag förstår icke, var man skall kunna leta upp en man, som skulle passa på den platsen. Därtill kommer en annan sak, och det är, att jag fruktar rent ut sagt för, att om man tar så mycket för sig beträffande *en* bank, så kan man råka att slappna i kontrollen beträffande de *andra*

bankerna. Det är precis som om man skulle rikta blicken på en punkt, ty då blir man icke varse omkretsen, och vem borgar för, att det icke en vacker dag står illa till på andra punkter. Det är bäst, tror jag, att se över dem allihop. Jag känner till de andra invändningarna, som man har gjort, men inför de fakta man har för ögonen, få dessa invändningar maka åt sig litet grand, det kan icke hjälpas. När så mycket skall satsas av det allmänna, fordrar man, att det skall vara både en tillsyn som duger och tillräcklig makt bakom denna tillsyn, så att man icke alldeles kommer ut på ett sådant gungfly, som vi nu praktiskt taget befinna oss i, i ekonomiskt avseende.

När jag gör mig frågan, skola vi gripa in i detta fall, eller skola vi icke göra det, så är det tydligt, att valet icke faller sig svårt för mig. Det är nu ungefär samma förhållande, som det var 1922, när det gällde stödaktion för Svenska Lantmännens bank. Jag var då också ansatt om vad man borde och icke borde göra. Då kom man från helt annat håll och ville slå itu det hela. Jag fruktade för följderna av den saken. Den här saken är ju ojämförligt större, och jag fruktar även för följderna av densamma. Jag fruktar även för, att, om verkligen lavenin kommer i gång, det kanske blir svårt, ja omöjligt att hejda densamma. Därför får man nog bita i det sura äpplet. Det tvivlar jag inte på. Risken är för stor, absolut för stor. Man må säga vad man vill om den saken. Det kan nog inte hjälpas, och det är också därför, som jag med stor bitterhet nödgas gå med på själva förslaget om stödet. Men herrarna kunna icke rimligtvis begära, att jag skall ställa mig bakom förslaget om det sätt, varpå investeringen av de 100 miljonerna skall göras. Det är orimligt att begära av mig. Om följder uppstå av den här saken, får det bli herrarna, som få ta både äran och ansvaret för det sätt, varpå stödaktionen sker. Jag vill icke det allra minsta ha någon del i eller byte av detsamma. Det säger jag rent ut. Det får bli majoritetens sak, som pressat igenom projektet på det här sättet. Jag vill i detta sammanhang icke alls blanda in någon jämförelse med statens hjälpverksamhet, när det gäller andra områden. Vi få ta upp de andra frågorna senare. Det kan bli tids nog att reflektera över den saken då, och om förhållandena skulle vara sådana, att jag anser det rimligt och skäligt att då framhålla för herrarna event. olikheter i uppfattningen och möjligheter till att giva hjälp, ja då skall jag icke underlåta att erinra herrarna om beslutet i dag.

Herr Bäcklund: Herr talman! Herr Kilbom är icke här, annars skulle jag egentligen tala vid honom först. Jag anser, att han är en mycket svår man, åtminstone när det gäller att få låna några pengar av honom. Jag skulle icke vilja gå till honom och be om hjälp, ty det brukar väl icke vara fallet i allmänhet, att man först skäller ut lånesökanden en hel timme och så säger nej sedan. Man kan ju möjligen ha rätt att skälla först och bevilja det begärda lånet sedan, det tycker jag är rimligare än att först skälla och så säga absolut nej.

Den debatt, som föregick remissen till bankoutskottet av den kungliga propositionen, var icke av den arten, att ett förbättrat läge i förhållandet mellan bankerna och dess insättare var att vänta, utan snarare motsatsen. Detta gäller framför allt den bank, som nu är föremål för stödåtgärden från statens sida. Det är icke omöjligt, att likplundrarna hava nytta av en sådan debatt — jag antar att sådana finnas i detta fallet också. Tonerna ha visserligen ändrats något i dag och speciellt herr Lindman har ju ändrat uppfattning avsevärt sedan remissen till bankoutskottet skedde av propositionen. Då en hjälp är av nöden, är det icke nödvändigt att börja denna, som herr Lindman gjorde, med det gamla knepet »tag fast tjuven». Hans klander riktade sig inte mot Skandinaviska kreditaktiebolaget utan mot riksbanken

*Ang. stöd åt
Skandinaviska
kredit-
aktiebolaget
m. m.
(Forts.)*

Ang. stöd åt
Skandinaviska
kredit-
aktiebolaget
m. m.
(Forts.)

för de stora krediter, som den lämnat, och han gjorde gällande, att det ifrågasatta stödet var mera behöfligt för riksbanken än för Skandinaviska kreditaktiebolaget. Jag tillät mig att sitta och göra litet anteckningar om det där yttrandet, när remissdebatten pågick. Herr Lindman, som är en gammal tränad politiker, vet alltid att lägga skulden på staten eller någon dess institution, då det är illa ställt med den borgerliga företagsamheten, men han vet likafullt, att staten är väldigt bra att ha, då de enskilda laborerat så långt i utförsbacken, att det icke går längre. Det är ju många banker, som ha haft svårigheter under ett antal år, något som väl litet var komma ihåg. Det är icke långt tillbaka. Vi minnas mycket väl, när både Svenska handelsbanken och herr Lindman hade vissa svårigheter. För att nu icke tala om en hel del andra banker, som ha haft svårigheter. Men det glömmes så lätt, då man icke direkt står i skottlinjen. Herr Lindman borde väl ändå kunna draga sig till minnes, att det är det av honom omhuldade systemet, som nu är färdigt att ramla sönder, om icke staten förmår ikläda sig de nu ställda anspråken. Vad riksbanken beträffar, är ju en hel del av Kreugerengagemangen av så tidigt datum att ingen då kunde förutse att ett sammanbrott skulle komma, i varje fall icke så snart. Vad som senare skett torde icke kunna läggas på riksbankens eget ansvar utan detta får även läggas på den sittande regeringen, som flitigt deltagit i förhandlingar rörande dessa saker. Jag vill säga det vid detta tillfälle, ty så är det verkligen. Emellertid anser jag icke, att det är rätta platsen att i dag vare sig klandra eller fria i det hänseendet utan detta bör anstå tills dechargen för fullmäktige i riksbanken kommer under behandling.

För medlemmar i det socialdemokratiska partiets riksdagsgrupp är det icke angenämt att behöva medverka till en stödaktion av denna art. Ingen skuld kan påläggas oss till vad som förorsakat svårigheterna, men vi äro trots detta medvetna om de verkningar, som en storbanks falissemang kan innebära för näringslivet, i främsta rummet för våra industrier under de svårigheter, som nu äro rådande. Vi veta att läget är sådant, att oskyldiga människor, som ha det svårt förut, kunna få det ännu värre, om driftinställelse i industrien skulle ökas. Av den anledningen är det många med mig, som anse, att de icke kunna undandraga sig sin medverkan till denna ifrågasatta stödaktion, men om så är, så ha vi rätt att kräva, att stödet, som skall givas, lämnas under de mest betryggande former för alla parter. Detta kan icke ske utan att staten genom sina organ får kontroll och även vetorätt. De borgerliga vilja ha stödet av samhället, men samtidigt vilja de ha kvar den svaga kontroll, som är tillfinnandes i bank- och fondinspektionen. Jag frågar: Kan detta vara rimligt? Ha icke insättarna rätt att fordra en den mest effektiva kontroll av de företag, som av staten fått oktroj för bedrivande av bankrörelser? Ha skattebetalarna icke i ännu större grad rätt att kräva effektiv kontroll, då statsmedel komma till användning för att bispringa en bank, som är i svårigheter? På dessa frågor borde det icke kunna svaras annat, än att bägge parterna av statsmakterna ha rätt att fordra den allra noggrannaste kontroll. Kammarens ledamöter torde finna av både propositionen och utskottets utlåtande, att varken regeringen eller de borgerliga utskottsledamöterna vilja vara med om att skapa en bättre och effektivare kontroll för denna bank. De gå ut ifrån att bank- och fondinspektion är den kontroll, som behöves. Ja, jag frågar, kan detta vara riktigt? Har någon sett att denna inspektion gjort någon anmälan då så varit behöfligt. Av finansministerns redogörelse, som återfinnes å sid. 2 och 3 i förevarande utskottsutlåtande, framgår, med all tydlighet, hur gången av detta ärende varit. Den 24 mars ingår Skandinaviska kreditaktiebolaget till finansministern med en skrivelse, vari bankens iråkade svårigheter framhållas och stöd-

aktion från statens sida begäres. Häröver anmodas bank- och fondinspektionen att avgiva yttrande, vilket avgives den 28 mars. Alltså fyra dagar senare. Hade det icke varit mera överensstämmande med vad som kunnat fordras av en statens inspektion, om denna hade inkommit med sina synpunkter angående bankens ställning före banken själv. Detta skulle nog ha verkat fördelaktigare för inspektionen, om dessa skrivelser hade inkommit i omvänd ordning.

De borgerliga synas eniga i allt utom i det, som finnes i den Brasklapp, som herrar Stendahl, Johansson i Friggeråker och Ryberg i form av reservation fogat å sid. 14 i utskottets utlåtande. Denna reservation gäller i vilken rätt de 100 miljonerna skola komma i förhållande till insättarna och innehavarna av förlagsbevisen. Herr Olsson i Kullenbergstorp har ju varit inne på den där saken, och han är ju fortfarande tvivlande och tror, att man skulle kunna gå emellan insättarna och de som äro ägare av förlagsbevisen. Ja, det kan man naturligtvis göra på det sättet, att man går in bland insättarna och försämrar deras läge, annars kan det icke gärna tänkas, att man kan gå in därför, ty det står ju, herr Olsson i Kullenbergstorp, ändå något på de där förlagsbevisen, om vilken rätt de ha och att de skola i förmansrätthänseende komma efter bankens övriga skulder, alltså praktiskt taget efter insättarna och en del andra saker. Då går det naturligtvis icke på laglig väg att skjuta in några andra förlagsbevis mellan de nuvarande och insättarna. Det torde vara fullt klart. Bägge presidenterna, Marks von Würtemberg och Ekeberg, avrådde utskottet på det bestämdaste ur juridisk synpunkt att lägga detta lån framför de nuvarande förlagsbevisen, och de ansågo att Kungl. Maj:ts förslag var mera säkert. Sådana synpunkter hade dessa herrar, och de torde väl i alla fall ändå ha rätt gott omdöme, när det gäller juridiska spörsmål. Då är det också naturligt om utskottet icke gentemot dessa herrars uppfattning vågat sig på att ändra Kungl. Maj:ts förslag i detta fall.

Den omnämnda reservationen går ju för övrigt ut över propositionen, och då ingen motion finnes i detta hänseende, torde väl förslaget sakna praktiskt värde. Så ligger det till med den saken. Men det kanske kan vara bra att ha det där för någonting annat, det är icke omöjligt, att så är. Det är väl knappast någon, som tror, att det är enbart ur statsnyttans synpunkter, som herr Stendahl lyckats få med sig ett par bondeförbundare på den här linjen. Att dessa herrar skulle vara bättre jurister än de, som åberopats av mig, torde väl bero mest på att de själva kanske uppskatta sig alltför högt.

Jag skulle vilja fråga herr Ryberg, som nu är med bland de här reservanterna, varför han icke vågade vara med om en begränsning av vissa högre löner, arvoden och tantième i banken. Det i vår reservation framställda förslaget upptog ett krav i den riktningen, ett krav, som för övrigt också ingick i förslaget till utskottsutlåtande. Men detta krav ströks vid justeringen av bl. a. herr Ryberg. Är detta möjligen en ny bondeförbundspolitik? Då överensstämmer den i varje fall icke med den lära, som predikas ute i bygderna, ty där kräver man låga löner och kontroll över banker och truster m. m. Det är kontrollen, som för oss varit det väsentliga, då vi i utskottet velat gå med på denna stödaktion för att om möjligt icke göra ont värre inom näringslivet och för arbetarna. Skandinaviska banken har engagemang inte bara i de s. k. Kreugerföretagen; flera hundra miljoner äro engagerade i företag av annan art, och därför skulle stor skada uppstå, om banken skulle nödgas stänga.

I ett hänseende är jag av samma mening, som herr Magnusson i Skövde, och det är då han talar om att det hade varit behöfligt med en urtima riksdag i höstas. Jag är också av den uppfattningen, att regeringen tagit på sig för mycket ansvar, när den icke inkallade en urtima riksdag i höstas. Mycket

*Ang. stöd åt
Skandinaviska
kredit-
aktiebolaget
m. m.
(Forts.)*

Ang. stöd åt
Skandinaviska
kredit-
aktiebolaget
m. m.
(Forts.)

hade kanske då varit annorlunda, ja, jag tror mig med säkerhet kunna påstå, att regeringen då icke hade behövt taga på sig så mycket ansvar som den nu får göra. Jag tror, att detta behöver sägas ut, ty jag tyckte, att herr finansministern både såg litet skenhelig ut och även yttrade sig litet skenheligt här för en stund sedan.

Det finnes en del andra saker, som man kanske också borde se på, när det gäller den här kontrollen. Vi anse icke, att den nuvarande bank- och fondinspektionen visat sig vara den riktiga lösningen av kontrollfrågan, jag har ju för övrigt redan berört den saken. Jag tror, att det behövs något annat, och vad är då riktigare, när staten går in för ett så stort stödbelopp som 215 miljoner kronor än att staten också kräver den här kontrollen, som vi föreslagit? Jag vill icke påstå, att detta förslag utgör idealet för alla tider, och det passar kanske icke heller för alla banker att anordna kontrollen under just den form, som vi förslagit. Men här, där det gäller att se till i vad mån bankens räkenskaper skötas på ett riktigt sätt och att nödiga avskrivningar göras och där det också gäller vetorätt i fråga om huruvida utdelning skall få ske eller icke, där anser jag att denna institution borde finnas, det kan icke hjälpas.

I bankens revisionsberättelse för 1931 års förvaltning, en berättelse, som dock är underskriven så sent som den 22 februari 1932, finner man, att revisionen vid Stockholmskontoret verkställdes av följande personer, nämligen livmedikus Arthur Fürstenberg, polismästaren G. Hårleman, statssekreteraren Kurt Bergendal, en person, som i egenskap av statssekreterare hos herr Hamrin handhaft en hel del av dessa ärenden i finansdepartementet angående Skandinaviska banken, samt vidare advokaten Arthur Gullberg och kammarrättsrådet E. Hallberg. Det var alltså revisorerna vid Stockholmskontoret; namnen på revisorerna vid de andra kontoren skall jag icke trötta kammaren med att läsa upp. Det finnes ytterligare en sak av intresse i denna revisionsberättelse, men först vill jag nämna, att revisorerna tillstyrka styrelsens förslag till vinstmedlens användning. Nu blir ju utdelningen inhiherad, men för en månad sedan voro alla dessa revisorer av den uppfattningen, att styrelsens förslag i nämnda hänseende var riktigt. Ja, revisorerna voro icke nöjda med detta, utan ha också gjort följande uttalande: »På grund av vad här ovan anförts och med stöd av de berättelser, som från ovannämnda granskningsnämnd ingått, få revisorerna tillstyrka full ansvarsfrihet för förvaltningen under den tid revisionen omfattat.» I slutet på revisionsberättelsen heter det: »Jämlikt förordnande av kungl. Bank- och Fondinspektionen hava i revisionen deltagit: beträffande bankens avdelning i Stockholm, herr juris kandidaten Per Cronvall, beträffande bankens avdelning i Malmö, herr länsassessoren T. Kinnman samt i övrigt undertecknad Centerwall», varmed avses allmänna ombudet E. Centerwall. Revisionsberättelsen är dagtecknad i Göteborg den 22 februari 1932 och undertecknad av J. Eduard Hartvig, Gust. Lundberg, P. O. Westberg och E. Centerwall såsom allmänt ombud.

När man tagit del av detta och vet, huru denna inspektion och revision i verkligheten fungerat, så borde väl ändå herrarna, och damerna också, taga sig en tankeställare och göra sig den frågan, om det icke ändå behöfve bli någonting annat. Vi skola komma ihåg, att även om bank- och fondinspektionen enligt utskottsförslaget skulle något utökas, så gäller det dock att inspektera hela bankväsendet och alla bankerna, och jag tror, att lika litet som det har kunnat ske tidigare att åstadkomma en verklig sådan inspektion, lika litet kommer det att ske efter det utskottets förslag gått igenom här i riksdagen och riksdagens beslut blivit expedierat. Vi kunna icke förutsätta, att denna inspektion skall kunna ha i det här fallet den nödiga och verkliga uppsikten, som påfordras, och detta är särskilt betänkligt när det gäller en bank, där staten skall gå in för att stödja med 215 miljoner kronor. Jag tror alltså, att

det är riktigt, att man på den punkten följer den socialdemokratiska reservationen.

Jag vill också säga några ord till herr finansminister Hamrin. Jag tyckte, att han ställde en del saker på huvudet, när han talade om utdelningen på bankens aktier, ty då drog han fram bl. a., att det fanns kooperativa föreningar, som hade stupat, därför att de haft för låg utdelning, vilket skulle vara ett bevis för att banken under alla förhållanden borde försöka att lämna utdelning, ty eljest skulle den riskera att stupa. Ja, det är ju möjligt, att det funnits kooperativa föreningar, som stupat på grund av för låg utdelning, men jag känner också fall, där kooperativa föreningar ha stupat på grund av att de givit för hög utdelning. Skulle icke det argumentet kunna vara lika gott som det, som herr finansministern använde? Jag tror, att det kan gå på samma sätt med banker, om de icke få tillräcklig uppsikt, d. v. s. att de kunna stupa på grund av att de lämna för hög utdelning på aktierna och ha för höga löner och tantiëmer. För denna bank gå ju löner och tantiëmer upp till över 9 miljoner kronor. Härav skulle enligt påståenden inte mindre än 2 miljoner kronor utgöra tantiëme.

Det har nu också talats i den här debatten och även under ärendets behandling i utskottet om bättre tider, och det finns bland en del människor, som nu handhava våra pengar, en optimism, en förhoppning om bättre tider, som skulle komma framåt höstsidan. Ja, jag tycker, att den där optimismen tilltalar mig. Det kan icke hjälpas, att vi icke kunna gå här och se sura ut och jämt och ständigt bara få höra från regeringsbanken och speciellt från herr finansministern om de dåliga tiderna, om nödvändigheten att iakttaga sparsamhet o. d. Man bör väl i stället hugga i på nytt och, även om det är svårt, söka få till stånd bättre förhållanden. Folk lever minsann icke på att det bara skall sparas på allting, sparas på ett sådant sätt att produktionen avstannar. Det är väl ändå det värsta, som kan träffa vårt land, om produktionen i stor utsträckning skulle avstanna. Skulle det hända, tror jag, att alla kategorier skulle må illa av en dylik eventualitet, och därför kan det ju icke skada med en viss optimism, även när man som nu har att behandla ett mycket tråkigt ärende. Jag skulle därför vilja rekommendera regeringen att också hysa en smula optimism. Det är ju möjligt, att det där skulle kunna förhjälpas oss till ett bättre läge. Jag vet ju väl, att så mycket hänger på de förhållanden, som komma att bli rådande i Tyskland, men man får väl hoppas, att det går någorlunda skapligt. Då ha vi litet chanser.

Om vi komma ifrån den sak, som nu föreligger, med 215 miljoner kronor som lån till en bank, tycker jag, att vi gjort något väldigt storstilat. Jag har för min del icke vågat drömma om att när Kreugerkoncernen en gång skulle ramla, stödet från statens sida skulle inskränka sig till 215 miljoner kronor, utan jag har alltid trott, att det skulle bli mycket farligare. Därom vet man ingenting för närvarande, och bankoutskottets ledamöter utfästa naturligtvis ingenting på denna punkt, ty många omständigheter kunna spela in, och ingen annan heller kan säga, om det räcker eller ej.

Herr talman! Jag ber att få hemställa om bifall till den socialdemokratiska reservation, som är fogad till utlåtandet, undertecknad av herr C. E. Svensson m. fl.

Herr Andersson i Rasjön: Herr talman! Herr finansministern och åtskilliga talare, som efter honom haft ordet, ha med fullt fog kunnat konstatera, hurusom bankoutskottet i allt väsentligt accepterat Kungl. Maj:ts proposition till stödaktion åt Skandinaviska kreditaktiebolaget, och att de divergenser i uppfattningarna, som kommit till synes i utskottets utlåtande, hänföra sig allenast till detaljer. Jag tror det kan vara skäl understryka detta förhållan-

Ang. stöd åt
Skandinaviska
kredit-
aktiebolaget
m. m.
(Forts.)

Ang. stöd åt
Skandinaviska
kredit-
aktiebolaget
m. m.
(Forts.)

de ännu en gång, när man hörde den förste ärade talaren i denna debatt och även den talare, som sist hade ordet, söka konstruera upp divergenser i ståndpunkter, som icke på långt när motsvara det verkliga läget. Av denne förste talare fick man det intrycket, att han hade ett stort behov av att göra klyftan mellan reservationen och utskottets utlåtande så stor som möjligt. Tydligt behövde han konstruera upp sådana stora divergenser för att få tillfälle till vissa betraktelser rörande borgerligt och socialdemokratiskt tänkesätt. Någon annan anledning till hans tillvägagångssätt kan man knappast finna.

I fråga om de detaljer, där olika meningar kommit till synes i utskottets utlåtande och i debatten, skall jag icke närmare ingå på frågan om prioritet. Alla önska naturligtvis, att staten skall ha bästa möjliga rätt för sin fordran, men man får icke sträcka sig så långt, att man kolliderar med allmänna rättsgrundsatser, och man får icke resa kraven därhän, att man äventyrar hela ändamålet med stödaktionen.

Vad angår den andra tvistepunkten eller frågan om kontrollen över bankens fortsatta verksamhet, så rör sig icke striden om huruvida ökad kontroll från det allmänna sida skall krävas eller icke, utan striden rör sig om det sätt, varpå kontrollen skall utövas. Det är alltså icke heller här fråga om någon skillnad i princip, utan det är endast fråga om det rent praktiska spörsmålet om hur kontrollen skall ske. Jag för min del har så mycket större skäl att intressera mig för denna detalj, som jag alltifrån första början jag fick tillfälle deltaga i överläggningarna om denna sak var angelägen om att framhäva önskvärdheten av ökad kontroll över bankens fortsatta verksamhet. När staten gör en kapitalinsats i bolaget, som är ungefär lika stor som bankens eget kapital under olika benämningar, kan det vara fullt befogat, att företaget underkastar sig ökad kontroll från långivarens sida. Jag hade närmast tänkt att man skulle kunna i avtalet infoga ytterligare villkor till det villkor, som är infogat och som rör begränsade utdelningar. Jag hade trott, att man skulle kunna binda banken vid vissa villkor även i andra hänseenden. Det har nu icke kunnat ske, utan den ökade kontrollen är tänkt som en fortlöpande övervakning. Då måste jag säga, att det kan ingalunda vara av avgörande betydelse, på vad sätt övervakningen anordnas, om en person flyttas in i bankens ledning eller om kontrollen sker genom ett utanför stående organ, i detta fall bankspektionen. Allt beror på de befogenheter som kontrollorganet erhåller. Dessutom beror givetvis mycket på kvalifikationerna hos den eller de personer, som få uppdraget.

Diskussionen om denna detalj har icke bjudit på så värst många nya synpunkter, och jag skall icke förlänga debatten genom att giva mig in ytterligare på spörsmålet. Jag skall endast påvisa vilken mångfald av statlig kontroll och statligt inflytande på bankväsendet, som skulle bli följden av ett bifall till den socialdemokratiska reservationen. Först ha vi riksbanken, som är en statsbank och kontrolleras helt av statens myndigheter. Vidare ha vi ett bankföretag, där staten äger aktiemajoriteten och alltså äger stor makt och befogenhet och avgörande inflytande. Slutligen ha vi detta bankinstitut, där staten skulle få tillsätta en person i styrelsen, och alla andra bankföretag, där staten utövar kontrollverksamhet genom bankspektionen. Det kan icke vara lyckligt att staten lägger sig till med en så mångsidig kontrollverksamhet.

Följaktligen äro enligt min mening de skäl utskottet anför för att den kontroll varom här är fråga anförtros åt bankspektionen övertygande. Men samtidigt vill jag kraftigt understryka vikten av att bankspektionen utrustas med vidgade möjligheter att utöva denna kontroll och samtidigt göres bättre skickad för sina allmänna uppgifter. Därvid bör man icke uteslutande ta hänsyn till nu föreliggande fall. Möjligen behövs det ökad personal, möjligen

behöva också bankinspektionens befogenheter utvidgas. Skulle ändringar i gällande lag erfordras, hoppas jag, att regeringen vidtar anordningar för att omedelbart förelägga riksdagen förslag i ärendet. Genom att lägga huvudvikten på en förbättrad bankinspektion när man längre än genom den socialdemokratiska reservationen. Där koncentrerar man intresset på ett bankföretag, men det är säkerligen icke obefogat att kräva ökad kontroll på bankerna i allmänhet i landet. Vad som nu hänt visar, att inget företag, hur starkt det än kan te sig, kan gå alldeles fritt från misstanken att förr eller senare stå på fallrepet. Med hänsyn därtill synes det ligga i bankernas eget intresse att de inordna sig under de nya kontrollföreskrifter, som tilläventyrs kunna behövas med hänsyn till vad som inträffat.

Av de talare, som yttrat sig, har ett par varit inne på ett spörsmål, som redan tidigare ventilerats. Herr Magnusson i Skövde beklagade att riksdagen icke sammankallats redan i höstas. Han uttryckte den förmodan, att om så skett, skulle åtskilligt av vad som sedan dess inträffat kunnat undvikas, och herr Bäcklund var sedermera inne på samma tankegång. Men varken herr Magnusson i Skövde eller herr Bäcklund antydde med ett enda ord, på vad sätt riksdagen skulle kunnat förebygga de senare skedda ekonomiska olyckorna. Det skulle vara av största värde att veta, hur herrarna tänkt sig, att det skulle kunna ha skett. Det är tvärtom alla skäl att antaga, att sammankallandet av riksdagen i höstas icke skulle ha haft den ringaste betydelse i avseende å den nu inträffade kraschen. Om man i Västergötland vetat mera än på andra ställen och man där suttit inne med Columbi ägg, så är det onekligen beklagligt, att riksdagen icke sammankallades, så att herr Magnusson i Skövde och herr Bäcklund fått tillfälle att framlägga sina värdefulla synpunkter på läget. I avsaknad av vetskap om hur detta riksdagens ingripande skulle ha skett kan jag omöjligen närmare ingå på herrarnas tankegång. Men jag hoppas, att herrarna finna det angeläget att något utveckla den, ty det vore av stort värde för frågans belysande, om det kunde finnas, att något hade försumrats från regeringens sida i höstas. För övrigt när herr Bäcklund säger, att regeringen påtagit sig ett för stort ansvar genom att underlåta att inkalla riksdagen, och anser, att det hade varit behagligare för regeringen att få dela ansvaret med riksdagen, bör man bara erinra sig vad herr Olsson i Kullenbergstorp nyss sagt från denna plats. Det gick kort och gott ut på att han för sin del tog inget ansvar. Jag måste fråga herrarna på skaraborgsbänken, om det hade varit så mycket bevänt med att inkalla riksdagen, när framstående riksdagsmän avsäga sig ansvaret på sätt som skett här i dag.

Den gamla satsen: inget ont, som icke har något gott med sig, kan komma att besannas även i detta sammanhang. Ett sådant gott vore, om en omvärdering kunde komma till stånd beträffande värderingen av de tjänster, som bankdirektörer och andra penningfurstar göra åt samhället. I allmänhet äro dessa tjänster orimligt övervärderade. Att vara statsminister i detta land och att i viss mån bära ansvaret för hela landets utveckling och förkovran honoreras med en bråkdel av vad en bankdirektör anser sin tjänst åt samhället vara värd. Det gäller för övrigt icke endast om bankföretag, det gäller i lika hög grad om stora industriföretag. När man där utmätt löner och tantiem, tycks man ha glömt, att Sverige är ett litet land och att direktörerna i våra stora företag icke rimligen kunna göra anspråk på samma löner, som betalas exempelvis i England och Amerika. Staten själv har mångfaldiga gånger fått erfara svårigheterna att konkurrera med affärsföretag om förmågor, när det gällt att tillsätta befattningar och poster, där praktisk affärserfarenhet varit av nöden. Men när en sådan krasch som denna kommer, uppstår plötsligt tvivel hos allmänheten, om dessa framstående män verkligen representera en så utomordent-

*Ang. stöd åt
Skandinaviska
kredit-
aktiebolaget
m. m.
(Forts.)*

Ang. stöd åt
Skandinaviska
kredit-
aktiebolaget
m. m.
(Forts.)

ligt hög grad av duglighet, att de gjort rätt för de kraftiga inkomster de fått. Det är hälsosamt, om dessa tvivel sprida sig till allt vidare kretsar. Vad som här sägs i denna sak bör icke enbart anses gälla det bankföretag, som vi nu diskutera, utan att det får anses gälla våra banker i allmänhet och jämväl en hel del av våra stora industrier. Åtskilliga av de bank- och bolagsfurstar, som i dag sitta som kungar i sina riken, kunna för resten i morgon dag komma i samma belägenhet som åtskilliga av sina kolleger, att de nödgas bönfälla staten om bistånd. Jag tycker därför, att vad som sägs i den socialdemokratiska reservationen angående vikten av att nedbringa löner och tantiemer i Skandinaviska kreditaktiebolaget är ett ord i sinom tid. Det är ingen anledning att icke säga ut vad alla i detta avseende tänka. Därför, herr talman, skall jag be att få föreslå, att vad som sägs i den socialdemokratiska reservationen i denna angelägenhet flyttas över till utskottets yttrande och att utskottets motivering på sid. 8 näst sista stycket måtte få följande lydelse: »I detta sammanhang har utskottet ansett sig böra understryka vikten av att vissa högre löner samt arvoden, tantiem och övriga omkostnader för banken i möjligaste mån begränsas.» Jag ber slutligen, herr talman, få meddela den upplysningen, att första kammaren bifallit ett yrkande av samma lydelse, som jag föreslagit.

Häruti instämde herrar *Näslund, Selberg och Björling.*

Herr **Hansson** i Stockholm: Herr talman! När frågan om kontrollen har kommit att intaga en central plats i dagens diskussion, kan det kanske tillåtas även mig att i den punkten framföra vissa meningar. Jag har uppmärksammat, att i argumenteringen mot den socialdemokratiska reservationen har det, efter hand som diskussionen har fortskridit, skett en ganska anmärkningsvärd förändring. De första talare, som berörde denna reservation och talade mot den, framställde saken så som om man i den socialdemokratiska reservationen hade gått in på något ogenomförbart, som om man där hade ställt anspråk på en kontroll, som egentligen icke kan åstadkommas, som om ur den synpunkten det socialdemokratiska förslaget vore omöjligt. Men efter hand som debatten har fortskridit, hava motsättningarna mildrats och nu har det deklarerats dels av herr Lindman, dels av herr Andersson i Rasjön och dels av andra, att i själva verket önska alla den mest effektiva kontroll, de borgerliga lika väl som socialdemokraterna, och skillnaden oss emellan gäller alltså egentligen icke principen utan bara metoden. Vore detta riktigt sant, tycker jag det skulle vara enklare att komma till ett gemensamt resultat och enklare för herrarna att taga skäl och icke bara rida så hårt på sina ståndpunkter.

Jag utgår alltså från att alla vilja ha en effektiv kontroll. Då uppkommer frågan, vilken väg är den effektivaste, att utöva en fortlöpande kontroll, en kontroll, som på samma gång är varnande, en kontroll som också har möjligheter att ingripa snabbt och vinna rättelse, eller att vara hänvisad till den kontroll, som utövas av bankinspektionen, sedan dess arbetskrafter lämpligen förstärkts. Det har sagts av en av de första talarna, att det är bättre att få en kontroll utanför banken än att det sitter en man i banken själv, som kanske blir alltför hierad med bankledningen. På vilket sätt vinnes i allmänhet den effektivaste kontrollen? Jo, genom att sätta en kontrollant mitt uppe i det hela. Anse vi en sak vara mycket invecklad, nöja vi oss icke med att skicka en man då och då för att titta på saken, utan vi skicka en man, som dag för dag, stund för stund, handling för handling följer med. Bankinspektionen kan icke, även om den förstärkes med arbetskrafter, komma att utöva en kontroll av samma effektivitet som den, som kan utövas av en man, som sitter i själva bankledningen. Bankinspektionen står utanför. Dess

granskning kommer alltid efteråt, dess ingripande kommer många gånger kanske för sent. Men om jag har en man i själva bankledningen, skall han få reda på vilka kreditfrågor, som föreligga. Han skall sitta med i styrelsen och följa behandlingen av dessa kreditfrågor. Han skall hava möjligheter att omedelbart under denna behandling framhålla sina synpunkter, och han skall hava möjligheter att omedelbart konstatera, om efter hans mening bankledningen för en politik, som kan vara äventyrlig för banken och därmed också äventyrlig för statens insatser. Det kan väl icke förnekas, att den formen av kontroll måste bli effektivare än om en man kommer en gång i veckan, en gång var fjortonde dag, en gång i månaden, eller, som med bankinspektionens nuvarande arbetskrafter, en gång vartannat år och tittar på, vad som förekommit.

Då säger man och senast herr Andersson i Rasjön: Ja, men vi få så förfärligt många sorters kontroll; det blir alltför stor mångsidighet. Man kan ju icke tala om riksbanken och jordbrukarbanken såsom några egentliga kontrollorgan. Det kontrollorgan, som vi hava för bankvärldens del, är bankinspektionen. Men nu har uppstått en situation av extraordinär karaktär, en situation, som kräver speciella åtgärder och som också motiverar en särskild kontroll. Vad som här föreslås från socialdemokratiskt håll är icke upp rättandet av ett nytt permanent kontrollinstitut utan en tillfällig åtgärd, motiverad av den speciella situationen. Det, att man sätter en särskild kontrollant i Skandinaviska banken, motiveras av statens stora investeringar. Det betyder icke, att man upphäver de andra kontrollorganen. Bankinspektionen avkopplas icke från sina skyldigheter att utöva allmän tillsyn över Skandinaviska banken även under denna tid. Det blir alltså intet undanskjutande av bankinspektionen utan en förstärkning av kontrollen.

Därmed kommer jag in på ännu en invändning, som gjorts mot det socialdemokratiska förslaget i denna punkt. Herr Lindman formulerade det som en fråga. Han undrade vad jag eller rättare sagt vad riksgäldsfullmäktige skulle göra, om denne särskilde kontrollant en vacker dag kom in och gjorde anmälan om, att enligt hans förmenande förvaltningen skedde på ett sätt, som äventyrade statens insatser, kanske bankens fortsatta rörelse. Jag kan ju icke svara för, vad riksgäldsfullmäktige skulle göra i det särskilda fallet. Men jag skulle finna det ganska naturligt, att om en sådan anmälan inkomme, riksgäldsfullmäktige toge en allvarlig överläggning med ledningen av Skandinaviska banken. Det kan sägas, att det saknas påtryckningsmedel. Riksgäldsfullmäktige hava icke i sin hand att säga upp lånet för en raskare inlösen, så länge amortering och räntebetaling sker i föreskriven ordning. Riksgäldsfullmäktige kunna icke använda några straffåtgärder mot bankledningen. Men om man gör den invändningen, har man därmed sagt, att man måste räkna med, att man i Skandinaviska banken fortfarande skall hava en ledning, som tredskas med staten, som bara tar hand om statens insatser och sedan saknar varje spår av hänsyn till representanterna för den, som gjort insatserna. Jag vill icke tro, att det skall gå så illa. Jag vill tro, att man skall hava i banken en ledning, som är besjälad av önskan att sköta bankens affärer på bästa sätt, som är tacksam för ett varnande ord, om den skulle någon gång klicka i sitt eget omdöme, och som gärna tar ett resonemang med en av de största intressenterna i företaget. Jag ser alltså icke detta som en fråga om en kamp mellan kontrollanten, riksgäldsfullmäktige, regeringen och Skandinaviska banken, utan jag ser som en möjlighet att hålla sådan kontakt mellan de olika intressenterna, att därur kan uppkomma, genom det sätt, varpå vi söka åstadkomma sådana resultat, det bästa både för banken och för staten.

Jag tror alltså icke, att här skall möta några svårigheter. Skulle det

*Ang. stöd åt
Skandinaviska
kredit-
aktiebolaget
m. m.
(Forts.)*

Ang. stöd åt
Skandinaviska
kredit-
aktiebolaget
m. m.
(Forts.)

visa sig, att anmärkingar av den karaktär, att det kolliderar med gällande lagstiftning, förekomma, då är det klart, att då använder man de utvägar, som stå till buds. Men jag påpekar, att här hava vi återigen den fördelen av en kontroll av den form, som vi föreslagit i den socialdemokratiska reservationen, att den kan ingripa på tidigast möjliga stadium, att den icke har någon annan uppgift och att den alltså måste bli, just på grund av att den är insatt för detta, den effektivaste metoden att utöva kontroll.

Jag har velat säga detta. Och det förefaller mig, som om, därest man verkligen menade, att man vill hava en effektiv kontroll, herrarna på den andra sidan skulle kunna taga sig en ytterligare funderare i detta spörsmål.

Jag misstänker emellertid, att, även om det icke är utsagt, så ligger bakom invändningarna mot det socialdemokratiska förslaget någon rädsla för att här håller man på att öppna vägen för en kontroll, som naturligtvis vidgar ut sig till att bli en statskontroll utav effektivare art över det ekonomiska livet överhuvud taget. Jag har ingenting emot, att man observerar, att en sådan kontroll också är en fråga för dagen. Jag har redan under remissdebatten i fredags sagt, att vi i detta fall icke bara hade att tänka på vad som var att göra för ögonblicket utan också att draga lärdomar för framtiden av det skedda och på allvar begrunda frågan om nödvändigheten av en sådan samhällelig kontroll över det ekonomiska livet, som förhindrade, att vi framdeles försätts i situationer som denna och än svårare situationer. Jag hemställde då till regeringen att taga den saken under övervägande, och jag upprepar denna vädjan i förhoppning om att denna regering, som förklarat sig uteslutande representera samhällsintresset, också beaktar, att regeringens ansvar icke inskränker sig bara till att klara av svårigheter, som uppkomma, utan också omfattar att leda in landet i en sådan politik, som skaffar oss garantier för framtiden.

Detta om kontrollen. Sedan herr Kilbom nu är ankommen, kan det kanske vara anledning att säga några ord ytterligare till honom utöver vad som blivit sagt av herr Lundstedt. Det kan ju kanske anses vara överflödigt. Jag räknar naturligtvis icke med, att herr Kilbom är påverkbar. Men jag tror å andra sidan, att man icke alltid skall låta den kommunistiska demagogien hava alltför fritt spel. Här hava vi en situation, som är alldeles som upplagd för herrar kommunister. De hava i själva verket en mycket lätt uppgift. Man behöver icke ett spår av skicklighet för att åstadkomma vad herr Kilbom här i dag presterade. Man vet, att ute i landet är denna stödaktion icke populär. Man vet, att folk säger, att här gå många omkring och ha det svårt utan att få hjälp från staten, men när det gäller en kapitalistisk bank, när det gäller herrar, som genom oförstånd eller annat satt sig i klistret, kan staten mycket hastigt mobilisera ganska väsentliga penningtillskott. Man vet, att de, som icke satt sig in i den här saken, betrakta insatsen av 215 miljoner i Skandinaviska kreditaktiebolaget såsom ett stöd åt en kapitalistisk bank. Det är klart, att man kan göra mycket av det. Vore jag kommunist, skulle jag kunna fråssa alldeles förfärligt i just dessa ting.

Men det är ju också nödvändigt, när man märker detta, att försöka ge herrarna en tankeställare och, om icke detta går, åtminstone försvåra herrarnas spel. Herr Kilbom har ställt en massa frågor. Det kan kanske vara lämpligt att sätta honom själv ett slag på skolbanken, att ställa vissa frågor till honom och se, om han som representant för det arbetande folket kan klara ut de frågorna. Det måste nämligen vara förutsättningen för, att man skall kunna taga någon hänsyn till de råd och synpunkter, som komma från hans sida. Jag skall icke gå igenom de många frågor, som herr Kilbom ställde.

Herr Kilbom frågade en hel del, som han icke behövde fråga om. Det är icke nödvändigt att herr Kilbom skall begära upplysningar, som han själv kan få, om han vill göra sig litet möda och taga reda på dem. När han till exempel frågade, hur aktierna i Skandinaviska banken äro fördelade, blir det en naturlig reflexion: varför tittar han icke efter i aktieregistreret? Kan han tala här en timme, kan han ägna en halvtimme åt att skaffa sig vetskap om det, han skall tala om. Även i andra punkter voro frågorna likadana. Men dessutom frågade han naturligtvis om sådant, som han visste, att man icke kan exakt besvara, därför att här gäller, att man rör sig med vissa upplysningar av konfidentiell art, som ingen utan vidare kan lämna ut till offentligheten.

Jag har sett saken på detta enkla sätt. Genom kraschen i Kreugerkoncernen har misstro uppkommit till vad man i allmänhet kallar Kreugers bank. Det har visserligen icke varit någon rusning men en ökad utbetalning och en avstannad inlåning. Och en var förstår, att det behöver icke gå många dagar för att sådant skall börja verka påfrestande för en banks likviditet. Utan att bankens affärer behöva vara i och för sig dåliga, kan banken försättas i en situation, där den, om den icke får rörelsemedel, nödgas helt enkelt stänga och upphöra med sin verksamhet. Jag har frågat mig, hur det skulle verka, om detta skedde, icke bara för Skandinaviska banken utan för det allmänna förtroendet ute bland spararna till bankerna överhuvud taget — och det skadar väl icke, att även dessa enkla led i processen här beröras. Det skulle framkalla en panik, en rusning även till andra banker, och vi skulle kanske rätt snart stå inför det faktum, att åtskilliga av våra banker på grund av att förtroendet hade brustit ute bland spararna måste slå igen och att vi icke bara såge en bank gå över styr utan åtskilliga andra banker följa med.

Vad skulle då det hava för verkan på näringslivet? Jag vill påpeka för herrarna kommunister, och detta är många gånger betonat, att även om denna stödaktion formellt avser ett stöd åt Skandinaviska kreditaktiebolaget, så är den i realiteten ett stöd åt stora delar av det svenska näringslivet. Det har redan här påpekats, att Skandinaviska banken är en stor förlagsgivare icke bara åt vad vi i allmänhet kalla Kreugerföretagen utan i ännu större utsträckning åt andra företag. Jag har haft tillfälle att se en förteckning över de större krediter, som Skandinaviska banken har lämnat ut till industriella företag. Jag vet alltså, att dessa krediter äro mycket omfattande, och jag vet — så mycket kan jag väl få säga — att en mycket stor del av dessa ligger hos vår exportindustri, våra gruvor och järnverk, vår verkstads- och maskinindustri, vår stenindustri, vår trävaru- och pappersindustri, d. v. s. hos de delar av näringslivet, som just nu kämpa med de största svårigheterna, icke beroende på våra egna förhållanden utan beroende på hela världssituationen. Vi äro väl ganska på det klara med, att om svårigheterna för vår exportindustri ökas, och om den icke blott skulle hava att kämpa med de avsättningssvårigheter, som höga tullmurar, dumping och annat vållar den utan också skulle hava att dragas med svårigheter, som vi skapa här hemma, så skulle detta verka mycket deprimerande på detta område av vårt näringsliv. Och detta i sin ordning skulle påverka ytterst obehagligt vår handelsbalans och få sina mycket långt gående återverkningar på vår hemmaindustri, på vårt jordbruk, på vår ekonomiska situation överhuvud taget. Om man ser, hur på det viset från den ringa början det vecklar ut sig till ett allt större omfång, och frågar sig, vad en åtstramning av kreditgivningen, kanske rent av en forcerad indrivning av redan lämnade krediter skulle betyda för dessa företag, behöver man icke hava stark fantasi för att se, hur efter fallissemangen i bankerna fallissemangen skulle komma i det ena efter det andra av våra näringsföretag. Och man vet också, att det betyder icke precis, att direktören kommer på bar backe, icke att aktieägarna kanske försättas i nödläge, men det betyder i första hand, att

*Ang. stöd åt
Skandinaviska
kredit-
aktiebolaget
m. m.
(Forts.)*

Ang. stöd åt
Skandinaviska
kredit-
aktiebolaget
m. m.
(Forts.)

arbetarna dragas ifrån sina arbetsplatser, att arbetarna mista sina inkomster, att arbetarna mista sitt bröd, att arbetslöshetsmassorna växa. Detta är det faktum, som vi skola beakta. Och det är uteslutande inför sådana perspektiv, som vi socialdemokrater överhuvud taget reflekterat över att engagera staten i denna sak.

Herr Kilbom ställde åtskilliga frågor. Jag frågar herr Kilbom: Tror han icke, att ett fallissemang i en storbank skulle undergräva det allmänna förtroendet? Tror han icke, att ett undergrävande av det allmänna förtroendet skulle betyda en panik, som drabbade ytterligare finansiella företag? Och tror han icke — han framställde sig ju här som en stor förståsigpåare i ekonomiska ting — tror han icke, att om ett kreditgivande institutet faller, drar det med sig också företag, som äro beroende av kreditgivningen? Och tror han icke, om företagen icke få kredit och icke kunna fortsätta rörelsen, att arbetarna i första hand drabbas av detta? Det skulle vara rätt intressant att få ett ärligt och uppriktigt svar på de frågorna. Agitation, deklamation, det kunna vi. Men det är intet svar.

Jag skulle så vilja ställa ytterligare en fråga: Om nu herr Kilbom medger, att under förutsättning, att allt detta inträffade, arbetarna bliva i första hand lidande, hur vill han då, att man skall förekomma, att detta inträffar? Vad har han för vägar att rekommendera, som kunna förhindra, att arbetarmassornas nöd växer? Vad har han för positiva uppslag att i denna situation giva? Jag frågade under remissdebatten. Då svarade herr Flyg med att göra till sitt eget ett uttalande, som någon, just när man fick de första underrättelserna, vart det barkade hän, fällt: Låt Jerusalem brinna! Herr Kilbom kan också ge det svaret. Det kan ju sägas i viss mån ingå i de bolsjevistiska spekulationerna, att ju värre nöden blir, ju mer eländet växer, ju starkare massans förbittring stiger, desto lättare får man massan i rörelse och ju närmare ligger upproret och revolutionen. Och eftersom kommunisterna vilja omstörta denna samhällsordning, kunna de naturligtvis säga: Vi ha ingenting emot, att kraschen kommer. Och det har visst också antytts, att ju större lidandena bliva, ju förr kommer man igenom dem. Ger herr Kilbom det svaret, ber jag blott att på förhand få konstatera, att det för honom är likgiltigt, om i detta ögonblick massorna tryckas ännu längre ned i nöd och elände, och att detta för honom är blott ett medel av agitatoriskt slag. Han må vara berättigad att ha den meningen, att sådant är tillåtet, men vi skola veta, var vi ha honom. Det måste vara slut med humbugen och deklamationerna om arbetarintresset i samma ögonblick, som man faktiskt förordar en politik, som hårdast skulle drabba just dessa arbetarintressen.

Det räcker kanske med frågorna. Om jag genom studiet av de förhållanden, som här givit oss en bild och även en bakgrund för vårt handlande, får det intrycket, att därest kraschen kommer i gång verkningarna bli förödande, säger mig mitt ansvar, att då måste man handla, och det säger mig också, att man om möjligt får låta bli att alltför länge stå och diskutera detaljerna i detta handlande, och att det kan vara viktigt, att man handlar snabbt, när faran står för dörren. Vi ha heller icke gjort något stort väsen av huru staten här skall göra sin nödvändiga insats. Vi hava haft den naturliga utgångspunkten, att man skall skapa för statens insats så starka garantier som möjligt, men vi ha icke velat göra denna fråga om själva formen till en sådan huvudfråga, att vi glömt bort det väsentliga, nämligen att man skall hjälpa människorna, d. v. s. vi ha icke velat göra som herr Olsson i Kullenbergstorp, när han här sagt ungefär så här: »Därför att jag i detalj icke får som jag vill, så var så god, mina herrar, jag smiter undan ansvaret.» Man kan icke handla på det viset, om man nota bene känner sitt ansvar icke blott inför partiet utan också inför folket. Jag tror, att vad som här göres är nödvändigt, och detta bestämmer mitt

handlande. Jag vet icke om det är tillräckligt. Ingen vet, om det är tillräckligt. Ingen av oss kan skåda in ens i den allra närmaste framtiden, men däremot veta vi, att handla vi icke, är det kanske blott en fråga om några dagar, när lavinen kommer igång, men vi ha också den förhoppningen, att om vi handla kunna vi hejda denna lavin. Det är från den utgångspunkten, som man bör se på denna sak och taga sin ställning. Jag har försökt överväga med mig själv och bekänner gärna, att jag med mina första instinkter reagerade. Jag erkänner gärna, att en lust flammade upp inom mig att för en gångs skulle låta det rådande systemets män visa sin oförmåga att behärska situationen, när det gäller. Men den uppgörelsen får man taga under andra former än att vålla en katastrof, som går ut över de människor, som vi i första hand skola skydda. Jag yrkar bifall till den socialdemokratiska reservationen.

Ang. stöd åt
Skandinaviska
kredit-
aktiebolaget
m. m.
(Forts.)

I detta anförande instämde herrar *Källman, Eriksson* i Stockholm, *Andersson* i Igelboda, *Andersson* i Tungelsta och *Ahl*, fru *Östlund* samt herrar *Borg, Lundstedt, Jonsson* i Eskilstuna, *Lundbom, Sjögren, Ericson* i Boxholm, *Ward, Johnsson* i Norrahammar, *Andersson* i Löbbo, *Blomquist, Rosander, Magnusson* i Kalmar, *Werner, Björklund, Björk* i Tryde, *Törnkvist* i Bjuv, *Mårtensson, Karlsson* i Munkedal, *Hansson* i Trollhättan, *Olsson* i Mellerud, *Norling, Persson* i Tidaholm, *Norsell, Anderson* i Råstock, *Nilsson* i Örebro, *Mogård, Larsson* i Stockholm, *Olovson* i Västerås, *Jansson* i Falun, *Pettersson* i Hällbacken, *Ericsson* i Sörsjön, *Sävström, Lindley, Olsson* i Gävle och *Berg*.

Herr Flyg: Herr talman! Herr Per Albin Hansson yttrade i sin uppgörelse med vårt parti, att han fann dess situation mycket lätt, och han sade dessutom de rätt så anmärkningsvärda orden, som jag vill notera till kammarens protokoll, att om herr Hansson varit kommunist, skulle han intagit precis samma ståndpunkt som den vi nu intaga. Jag betraktar detta såsom ett bevis på att den kloke herr Hansson, socialdemokratiska partiets store och myndige ordförande, skulle under förutsättning att han haft kvar något av den socialistiska åskådning, som han dock en gång i sin ungdom delvis haft, i denna stund intagit en fullkomligt likadan ståndpunkt som den, vi representera. Jag ber, som sagt, få notera detta till kammarens protokoll. Vi behöva icke på något sätt någon bekräftelse på att vår ståndpunkt är stark och riktig, men eftersom ett erkännande därav gratis serveras oss här av en så märklig man som herr Hansson, ber jag som sagt att få taga fasta på detta och uttalar mitt varma tack för dessa erkänningsorda, som egentligen slogo ihjäl allt, som herr Hansson därefter sade. Detta som också var ord ur hjärtats djup, tolkande de stämningar och de synpunkter, som herr Hansson och hans parti numera — tyvärr måste jag säga — representera och gå in för i en situation så allvarlig som den, som vi i dag stå inför. Ja, är det nu så, att vår ståndpunkt i denna fråga är lätt, beror detta givetvis icke på oss utan jag skulle tro, att det beror på det enkla förhållandet, att vi här genom detta vårt avslagsyrkande och vårt motstånd mot den ifrågasatta aktionen representera icke blott vad vida skikt av arbetare, arbetslösa och fattiga arbetare tänka utan representera även en uppfattning, som också finns, mina herrar, här i kammaren inom herr Hanssons eget parti, men som ingen av vederbörande, som hysa den uppfattningen, ha tillräckligt kurage att stiga fram och deklarerar. Man och man emellan kommer man dock och säger icke blott ifrån socialdemokratiskt håll utan även inom andra riktningar, att det är bra, att det åtminstone från vårt håll säges vad som bör sägas. Jag tror, att när det ligger till på det sättet, är det ganska naturligt, varför vår ståndpunkt förefaller herrarna stark och varför den t. o. m. kan få en man av herr Per Albin

Ang. stöd åt
Skandinaviska
kredit-
aktiebolaget
m. m.
(Forts.)

Hanssons kaliber att litet grand hoppa ur rollen, den där statsmannavärdiga roll, som han i regel numera älskar att kläda sitt uppträdande i.

Herr finansministern talade som tredje talare på förmiddagen, och han slutade sitt anförande med att uttala ett beklagande av att vi här i landet icke ha en tillräcklig samling, en tillräckligt tydlig och stark nationell enhetsfront. Jag tror, att herr Hamrin, då han sade de orden, icke alls — såsom en socialdemokratisk talare ansåg — var skenhelig, utan verkligen menade vad han sade, både personligt och rent politiskt, ty det är ganska naturligt, om jag nu ser saken ur politisk synpunkt, att en talesman för de frisinnade i ett moment som det nuvarande, då partiet sitter inne med ansvaret, uttrycker önskemålet att kring sig hava en fast och stark nationell samling, en nationell front. Den fronten skulle jag tro existerar, om vi hålla oss till riksdagen eller om vi hålla oss till de ledande krafterna inom de partier, som vi kunna kalla för samhällsbevarande, d. v. s. de partier, som slagit vakt omkring vad som nu är bestående. Jag vet icke, om herr Hamrin behöver ett tröstens ord från min sida. Jag förmodar, att det icke skulle bli något nämnvärt glädjande för honom, ty han tror icke på vad jag säger, men om det går så, som han själv befarar, att vi gå emot ännu värre förhållanden — och det göra vi — så kan herr Hamrin glädja sig åt en allt varmare och starkare nationell enhetsfront. Ju oroligare förhållandena bli, ju värre krisen utvecklas, desto fastare kommer den nationella fronten från Per Albin Hansson — nej, förlåt mig, jag måste börja med vänsterflygeln från herrar Höglund och Engberg, över Per Albin Hansson fram till herr Lindman att bli. Hurudan ser emellertid bakgrunden ut till denna nationella enhetsfront? Vad är det som man från borgerligt håll och även från socialdemokratiskt håll bortser ifrån? Vad visar oss utgångspunkten, bakgrunden till den fråga, som vi i dag diskuterat, själva krisläget som sådant? Jo, den visar oss icke, mina herrar, någon fastare nationell enhetsfront, någon fastare sammanhållning, utan den visar oss ifrån de besittandes sida, ifrån borgerligt håll, en alltmera målmedveten vakthållning kring den egna klassens intressen och egna ekonomiska intressen framför allt. Märken väl, mina herrar, att ni skola kunna plocka fram en rad exempel — och det har nämnts i denna debatt här i kammaren — på vilken snålhet, vilken »sparsamhet», för att använda ett vackert ord på en ful sak, som kommit till uttryck under denna riksdag, där det faktiskt gällt verkliga behov hos de nödlidande människorna. Det är samma herrar, som här i dag uppträda och tala för detta förslag, vilka utanför parlamentet varit drivkraften för den lönedepressningsaktion, som försiggått under senaste månaderna. Det är samma herrar, som sitta i högertidningarna och skriva sina artiklar om sänkta löner. Det är samma herrar, som kommit för förslag och drivit igenom ökade tullar på livsmedel för det arbetande folket. Det är samma herrar, som i sparsamhetens tecken gått in för att skära ned den redan förut begränsade sociala lagstiftning, som vi ha, och försämrat förhållandena. Det är samma herrar, som i varenda fråga, då det gällt landsbygdens fattiga befolkning och då det gällt arbetslösa och inom vissa grupper mycket tryckta industriarbetare, varit klara och bestämda motståndare. Det är samma herrar, som med varm hand kring detta »oidnade» tillstånd anslagit medel till försvaret och till militära åtgärder. Ni kunna icke bestrida, att min bild icke är vacker och för all del icke mild heller — det vill jag gärna medge — men ni kunna icke bestrida, att den är sann. Den är sann. Vi finna alltså att de som här stiga upp och ropa på nationell samling varit med om att vägra de billigaste kravs förverkligande. Detta tycks säga en hel del om vad det här är fråga om. Enhetsfronten finns bland spetsarna, bland folkets representanter i kammaren, bland dess ledande krafter. I realiteten ökas klyftan och skärpas motställningarna. Herr Per Albin Hansson skall icke vara alltför upprörd över

att det finns några, i varje fall i denna kammare, som tala å deras vägnar, vilka inga talesmän ha och gång på gång få sina intressen avslagna och tillbakavisade.

Herr Bäcklund var uppe och läste upp ett anförande, däri det förekom en sats, som jag anser det vara av intresse att rikta uppmärksamheten på. Han sade, att det icke var med någon glädje han och många av hans grupp gingo med på vad som här föreslås. Och lade herrarna märke till herr Per Albin Hanssons sats i slutet av sitt anförande, att först hade han en känsla — det var antagligen hans ungdoms röda komplex, som talade — som sade, att nu skall du gå emot, nu skall du låta detta system och den här ordningen klara situationen själva. När man har goda tider och får stora utdelningar, då kommer man icke till staten och begär hjälp, men när det är svåra tider då kommer man. Men länge räckte ej denna villfarelse. Herrar Per Albin Hansson och Bäcklund förstodo sin fosterländska plikt och sade, att det är icke med någon glädje vi gå med på detta men det finns ju så bärande motiv: det är fråga om hjälp åt de arbetslösa.

Herr Hansson beskyllde oss för demagogi och det är han i sin fulla rätt att göra. Men det är också min fulla rätt att med större befogethet skicka tillbaka denna portion dit, där den i realiteten hör hemma. Herr Hansson är visst icke inne nu, men han får taga del av vad jag sagt i protokollet från denna debatt. Samtidigt som man klart och bestämt säger ifrån, att vi icke veta någonting — vi kanske kunna undvika en krasch, säger herr Per Albin Hansson — eller att vi veta icke, hur medlen skola användas — banksekretessen förbjuder oss att nämna något — så skall man icke här stå upp och slå sig för sitt bröst och säga: Vi äro härtill nödda och tvungna, vi äro tvungna att taga den bittra kalken att gå med på att bevilja dessa 215 miljoner kronor med hänsyn till det fattiga folket. Detta arma fattiga folk, denna allmänhet, som herr Per Albin Hansson jämt brukar lansera, får alltid vara med här som någon slags statist, som användas såsom motiv för ett för denna allmänhet och detta folk omöjligt ståndpunktstagande.

Herr Wigforss, märkte herrarna det på förmiddagen — jag vet icke, om det var i känslan av att hans argumentation var svag — fällde den satsen, som jag ögonblickligen noterade, att vi måste gå med på detta, ty det gäller »att sätta i gång arbete». Tror man verkligen, att man skall lyckas inbilla någon i denna kammare eller någon människa, att Skandinaviska banken skall sätta i gång arbeten för dessa 215 miljoner? Och vad säger herr Hansson? Jo, han talar om för oss att han haft tillfälle att se en lista på företag, som ha kredit i Skandinaviska kreditaktiebolaget. Jag vet nu inte, om banksekretessen verkligen förbjuder herr Per Albin Hansson att nämna något härom, men han sade, att så långt kunde han i alla fall gå, att han kunde tala om att det var exportindustrier, det var järn- och metallindustrier, han räknade upp en hel mängd olika industrier, och man fick nästan den uppfattningen, att hela landets industriella liv är beroende av att Skandinaviska banken består i evigheters evighet. Herr Hansson kommer och säger detta, fastän vi samtidigt veta, att av dessa 215 miljoner stanna i banken för dylika ändamål bara 100 miljoner plus de 40 miljoner, som komma från privatbankerna. 140 miljoner skulle alltså behövas nu för att man icke skulle behöva befara, att hela landets näringsliv enligt herr Per Albin Hansson skulle behöva slå igen. Nej, mina herrar, det där går inte! Man behöver icke vara en förhärdad kommunist för att säga, att det är demagogi. När herr Per Albin Hansson säger till oss, att det måste vara slut på humbugen, så ber jag återigen att få returnera, ber återigen att med bättre rätt få skicka tillbaka det. Var så god!

Tala i stället om hur det ligger till. Banksekretessen förbjuder det icke och det har icke med saken att göra, utan herrarna kunna i detta fall tala fritt.

*Ang. stöd åt
kandinaviska
kredit-
aktiebolaget
m. m.
(Forts.)*

Ang. stöd åt
Skandinaviska
kredit-
aktiebolaget
m. m.
(Forts.)

Är det icke andra motiv, är det icke andra krediter, som herrarna framför allt på socialdemokratiskt håll äro nervösa och oroliga för? Varför icke bekänna färg? Det vore i alla fall rent spel. Jag förstår, att det är omöjligt att begära rent spel i en parlamentarisk församling, trots att den befinner sig i den nationella samlingens och rättfärdighetens tecken, men jag kan icke underlåta att säga bestämt ifrån, att man skall icke försöka, liksom herr Per Albin Hansson gjorde, sedan han protesterat emot oss därför att vi intaga en ståndpunkt, som han själv säger sig skola ha representerat, om han vore kommunist eller socialist, man skall icke, säger jag, försöka bemantla sitt eget omöjliga handlande med vackert tal om arbetslöshetshjälp och annat, som man verkligen icke vet något om. Jag skulle till och med vara beredd att ingå ett vad med vem som helst om att en mycket liten procent av detta belopp kommer att användas för detta ändamål. Det behöver kanske icke gå så lång tid, förrän vi komma att få se bekräftelsen på detta i verkligheten. Politiskt är det ingenting att beklaga från min sida. Politiskt skulle jag kunna säga, att jag vore tacksam för att ni gå in för en sådan linje och en sådan politik i denna stund, men det vore att också från min sida intaga en ståndpunkt, som vore oriktig.

Var går nu skiljelinjen här i kammaren? Jag har suttit och lyssnat på denna debatt så objektivt, som det är mig möjligt. Vad är det, som man framför allt diskuterar? Ha herrarna icke kunnat märka, att det man framför allt diskuterar är denna märkliga jourhavande direktör. Det är skiljelinjen. Här diskuteras icke, med vilket ansvar vi gå att av medel, för vilka riksdagen ansvarar, bevilja 215 miljoner kronor. Det diskuteras icke. Här diskuteras icke, om vi ha råd till det. Här diskuteras alltså icke realfrågan. Här ramlar man i väg efter två, tre dagar utan att de beslutande veta vad saken gäller. Herr Per Albin Hansson och andra, som fått titta på dessa papper — jag förmodar, att han gömt dem mycket långt inne i plånbokens djupaste fack — de tala om att man måste göra det, men större delen av kammaren vet icke vad det är vi hålla på att besluta om och vad ni skola taga ansvaret för. Kanske bli ni på det klara med det om någon kort tid — det är mycket möjligt — men den verkliga frågan, som i denna situation diskuteras, är den jourhavande direktören, och denne jourhavande direktör är den enda skiljelinjen mellan å ena sidan »arbetarsynpunkten» på socialdemokratiskt håll och å andra sidan den borgerliga synpunkten inom den samhällsbevarande fronten.

Vad skall nu denne märklige direktör göra för något? Ja, herr Lindman har läst upp dessa underbara satser ur det ytterst märkliga betänkande, som ligger på vårt bord, och jag skall icke trötta kammaren med att återge dem ännu en gång. Jag vill emellertid fästa uppmärksamheten vid att denne jourhavande direktör skall anmäla till riksgäldsfullmäktige, när han finner anledning därtill. Det sades under remissdebatten från herr Per Albin Hanssons sida, att vi icke kunna stanna vid att bevilja detta anslag, utan att vi måste gå längre, vi måste komma fram till statskontroll. Jag måste säga till herr Per Albin Hansson och till hans närvarande partivänner, att ni ha till och med gjort mig besviken. Är det verkligen er statskontroll, denne jourhavande direktör? Ser den så ut? Ja, då måste jag säga, att då har jag till och med haft för höga tankar om den socialdemokratiska politikens praktiska utslag den gången, den kommer fram till en tacksam situation. Jag sade själv i remissdebatten, att det här var ett lämpligt tillfälle att köra fram med statskontroll, och jag säger det nu också, men kommer man med den i en så blygsam, jag höll på att säga menlös gestalt som denne jourhavande direktör, då måste jag säga, att det för mig är en besvikelse.

Vad säger herr Wigforss? Herr Wigforss stod här i dag och talade mycket märkliga ting om denna jourhavande direktör. Det skulle bli »en effektiv bankinspektion». Alltså vad den nuvarande bankinspektionen icke har gjort,

det skulle för denna speciella banks vidkommande ske genom denne jourhavande direktör. Herr Wigforss hade också andra mycket kraftiga och blommande satsar för att tolka vad denne jourhavande direktör skulle komma att utträta. Det är dock ett fullkomligt omöjligt resonemang.

Men varför talar jag nu här om denna sak? Jo, jag skulle vilja till herr Lindman — han har nu gått ut, men det finns kanske någon annan representant för högerpartiet närvarande — jag skulle vilja till vederbörande rikta det rådet att anamma denna direktör. Avslå icke förslaget! Gå på den socialdemokratiska linjen! Jag vill säga, att ni komma på borgerligt håll att få sådan glädje av denna jourhavande direktör i framtiden, så att det vore politiskt förfärligt oklokt att icke i dag taga den socialdemokratiska linjen och så se till, att det blir en verkligt pampig partivän, som får posten där uppe i Skandinaviska bankens ledning som statens kontrollant och övervakande representant. Herr Lindman sade i slutet av sitt anförande, att bankens såväl direktörer som aktieägare nu ha fått en uppryckare, och man får väl hoppas, att de ta sig i akt i tio år. Det blir ju förfärligt lämpligt att efter denna tioårsperiod också ha möjlighet att granska denna jourhavande direktör och den verksamhet, som han i det ögonblicket har bakom sig. Herr Lindman är ju en ganska åldersstigen partiledare, men det är ju också en sådan absolut ofrånkomlig plikt att i god tid se om sitt hus och tänka på dem, som komma efter, och även om han själv icke kommer att få någon nämnvärd glädje av denna statskontrollant, så får hans unge efterträdare uppleva den glädjen.

Vårt ståndpunktstagande till denna fråga deklarerades redan vid remissdebatten, och sedan dess, mina herrar, har ingenting inträffat, som skulle ge oss anledning att förändra vår ståndpunkt i motsatt riktning. I stället har en hel del inträffat, som skulle kunna ge oss anledning att ännu fastare tråda upp för avslagslinjen. Finansministern gick för en stund sedan med en liten replik, att han icke ansåg det vara lönt att stanna längre inne i kammaren. Det var synd egentligen för honom själv. Han stod här i dag och talade så vackert om de 13,000 aktieägarna. Förmodligen har han icke läst Nya Dagligt Allehanda och kvällstidningarna, som talat om att de där arma människorna, som vi också måste tänka på, när vi bevilja dessa miljoner, ha totalt, för att tala med herr Engberg, kommit bort i Göteborg i dag. Styrelsen, några få mannar, har visat sig fullkomligt representera hela makten och styrkan i den institutionen. De 13,000 aktieägarna ha icke fått en syl i vädret, om jag får använda ett sådant populärt uttryck här i kammaren. Det är ganska tragiskt att här stå som finansministern och tala om, då det gäller dessa 5½ procents utdelning, att vi måste tänka på dessa människor, och att behöva göra det samma dag det i rikets andra stad har visat sig, att dessa stackars fattiga människor ha egentligen icke något att säga till om. De få kanske vara med på stämman, men något inflytande ha de icke. Det är den där starkt koncentrerade makten, som får de pengar, som herrarna här skola bevilja.

Det är egentligen min partikamrat Kilboms sak att replikera herr Per Albin Hansson, men då han här stod och överlägset talade om att här behöva ni icke komma och fråga var aktiemajoriteten finns någonstans, ty det går an att gå till aktieregistret och titta efter, så skulle jag vilja säga herr Hansson, att det är möjligt, att det aktieregistret under den allra senaste tiden har undergått väsentliga förändringar, så att det icke alls stämmer, om jag skulle gå och titta efter där. I de papper, som herr Hansson fått titta på och som herr Hamrin fått titta på, finnas kanske uppgifter härom men kanske inte ens där, ty under de allra senaste dagarna har det skett ännu större förändringar. Den repliken, herr Hansson, går inte alls. Vilja vi ha besked

Ang. stöd åt
Skandinaviska
kredit-
aktiebolaget
m. m.
(Forts.)

på den punkten, få nog de herrar, som sitta inne med vissheten, vara vänliga att här stiga fram och säga något mer än vad de ha sagt. Banksekretessen är ju förfärligt bra att åberopa, då man icke vill tala om vad som egentligen borde sägas, men den behöver icke användas absolut så strängt, som herrarna här göra, det kan jag tala om. Man kan nog komma litet längre utan att trampa banksekretessen och dess heliga principer på tårna.

Vårt ståndpunktstagande i detta fall motiveras för det första därav, att det här står klart och tydligt för oss liksom för var och en, som vill se objektivt på vad som här försiggår, att det icke gäller något annat än att bevilja dessa miljoner för att hjälpa denna institution att komma ut ur de tillfälliga svårigheterna. Det är icke alls fråga om det där småfolket och om industrien och allt detta. Det är bara fagert tal från herrarnas sida, avsett att maskera den ståndpunkt, som ni nu intaga. Om det gällde folket, skulle ni stiga upp och klart och tydligt säga ifrån, att här och här och här skola pengarna användas, men det kan man nu icke göra.

I fråga om det andra och viktigaste skälet för vår ståndpunkt kan jag anknyta till herr Engberg. Äntligen kommer den stund, då vi skola få höra den socialdemokratiska vänsterns stämma i denna debatt. Den var tyst under remissdebatten. I Social-Demokratens ledarespalt skrev herr Engberg i en liknande situation tidigare, att kapitalismen befinner sig i upplösning, den befinner sig i gungning, och denna krasch är ett bevis på hur långt det har gått och hur hopplöst det är för vederbörande på den sidan i samhället att längre förmå bemästra förhållandena. Det är bra det där, Engberg, utmärkt bra, men att en man, som har denna stora visshet, också då sluter upp bland dem, som vilja hjälpa den hjälplöse att klara sig ut ur denna situation, det kan jag icke fatta. Jag vet ju, att man får icke begära, att det skall finnas någon logik mellan herr Engbergs uttalanden och hans handlande eller något sammanhang, utan i regel skriver han på ett sätt men talar och handlar här i kammaren på ett annat. Det är ju det gamla vanliga. Jag kan dock icke hjälpa, att jag i detta fall dock tar fasta på de riktiga synpunkter från det hållet, som framfördes, när det gällde konflikten där borta i England i höstas, om kapitalismen, som höll på att brytas sönder och samman. Herr Engberg har sedan gång på gång varit inne på samma tankegång, och han har talat om klassmotsättningarnas skärpande. Slutsatsen av dessa herr Engbergs uttalanden är emellertid, att han rusar åstad och här i kammaren går med på att på skattebetalarnas bekostnad anslå 215 miljoner och litet till för att räcka över till en av de mest framträdande institutionerna för detta fallfärdiga och sammanstörtande system. Det finns ju inte någon konsekvens i något dylikt. Vad som vi här skola förstå är det riktiga ur arbetarnas och småfolkets synpunkt, det är att överlåta till riddarna och värnarna av denna ordning, till högern och till de borgerliga, som representera storbankerna och som representera det system, där sådana resultat som detta komma till stånd, överlåta till dem, säger jag, om de därvid ha resurser och möjligheter i denna församling att försöka ta av statens pengar. Staten är ju deras institution, deras institution för ordningens upprätthållande, för skyddande av egna intressen utåt och givetvis också — det är ju klart — den klo, med vilken man skrapar åt sig pengar. I det ögonblick, man behöver det, i det ögonblick man kört fast, i det ögonblick ett av ens fartyg håller på att stranda, då är det folket, manskapet ombord, som skall vara med och betala reporna och reparationerna på skrovet. Jag tycker icke, att de, som påstå sig vara manskapets representanter, skola göra sig meddelaktiga i en sådan politik. Herr Hansson skall icke stå här och föraktligt tala om agitationsfraser. Jag har hört er så många gånger på folkmöten. Ni skola ju i sommar på valmöten vädja till edra åhörare: »Rösta med oss, så skall icke något sådant,

som nu har skett, inträffa mera. Rösta med oss, så skola ni få en jourhavande direktör i varje storbank.» Då skola ni icke komma här och säga, att det är för den stora massans skull, som ni gå in för stöd åt denna storbank. Herrarna gå in för ett prejudikat, som gör, att vi skola bli nödsakade att taga upp samma fråga till behandling i riksdagen på nytt. Ni kunna icke någon av er, som jag framhöll under remissdebatten, påstå eller avge någon garantiförbindelse, att dessa 215 miljoner stoppa det hela, att därmed räddningen är given. Nej, ingen kan ge en sådan garanti, utan ni äro allesammans innerst inne medvetna om att när herr Hansson sade, att »kanske» kunna vi förhindra kraschen, så uttalade han därmed den räddande satsen för framtiden — jag sade ju bara »kanske», och jag kan icke hjälpa, att vi på nytt stå i samma situation. Under sådana förhållanden är det för oss en plikt, och herr Hanssons polemik mot oss i dag understryker i det fallet styrkan och riktigheten av vår ståndpunkt, att säga nej och åter nej till det förslag, som snart kommer att här bifallas.

*Ang. stöd åt
Skandinaviska
kredit-
aktiebolaget
m. m.
(Forts.)*

Herr Engberg: Herr talman! När jag lyssnade till den siste talaren, rann mig i minnet ett omdöme, som Tysklands spirituellaste författare en gång fällde om en samtida demagog. Det var Heinrich Heine, som om vederbörande skrev, att det slagit honom med häpnad, att det kunde rymmas sådana massor dumheter i ett så litet huvud. Jag undrar, herr talman, om icke den karaktistiken skulle passa in på den siste ärade talaren. Heinrich Heine kunde icke ge någon annan förklaring på fenomenet än att det utgjorde ett nytt bevis på Guds allmakt. Jag kan törhända få säga detsamma. Jag vill tillägga — med anspelning på ett berömt bibelord — att tre äro de, som vittna, men jag skall icke nämna, vad som står i skriften. Jag skall i stället presentera: herrar Olsson i Kullenbergstorp, Kalle Kilbom och Nils Flyg. De ha spelat en sällsam roll i dagens debatt. Ett gammalt ordspråk säger, att tre utgöra ett kollegium. Jag visste nog förut att den ärade talaren på Malmöhus läns bank är en av de skickligaste, när det gäller att krypa ur saxar, giller och ryssjor. Men jag misstänker storliga, att det skulle bli besvärligt för honom och hans parti att i fortsättningen ha engagemang i det tremannakollegium, som här bildats. Herr Olsson i Kullenbergstorp yttrade, att han icke motsatte sig, såsom orden föllo, stödaktionen, men han frånsade sig allt ansvar för densamma och förbehöll sig rätt att i framtiden göra de erinringar, som han ansåg vara befogade. Det är, mina herrar, en mycket, mycket märklig deklARATION. Å ena sidan tänker herr Olsson i Kullenbergstorp rösta för stödaktionen, men å andra sidan avsvär han sig varje ansvar för densamma och förbehåller sig rätt att i framtiden göra anmärkningar. Ja, jag får säga, att inför ett sådant spektakel måste jag känna något som jag icke skulle vilja kalla respekt och icke heller högaktning men som dock är en högre gradering, när jag betraktar det plan, på vilket herrar Kilbom och Flyg röra sig. Nu ha emellertid dessa herrar själva redligen sört för att allt vad de förkunnat i dagens debatt platt sönderslagits. Deras huvudanmärkning har nämligen gått ut på att det är ett stöd åt enskilda kapitalistiska företag, medan vi hävdade, att stödet i verkligheten gäller arbetarna, i det att vi vilja hindra att ytterligare massor kastas ut i arbetslöshet. Det ligger nu emellertid en motion här på riksdagens bord, som herr Kilbom var inne på ett ögonblick, däri det hemställs om ett hundra miljoner kronor i exportkrediter till Sovjetunionen. Själva yrkandet är kanske icke i och för sig anmärkningsvärt, då det kommer ifrån det hållet, men motiveringen är mot bakgrunden av dagens debatt i hög grad anmärkningsvärd. Ty lägg märke till, mina herrar, att dessa 100 miljoner skola så disponeras, att man låter svenska privatkapitalistiska företag

Ang. stöd åt
Skandinaviska
kredit-
aktiebolaget
m. m.
(Forts.)

sätta igång produktion för att, såsom det framhålles, ge arbete åt svenska arbetare. Men det finns icke ett ord utsagt om någon vinstbegränsning för dessa företag, icke ett ord om begränsad utdelning på deras aktier, icke ett ord om någon kontroll. Herrar Flyg, Kilbom, Jonas Petter Dahlén, Herman Spångberg, Edoff Andersson, Oskar Öhman och Verner Karlsson, vilka undertecknat motionen, vilja med varm hand överantvarva ett hundratal miljoner till förrentning av privatkapitalistiska företag med den motiveringen, att man därmed skulle ge arbete åt svenska arbetare utan några garantier vare sig i det ena eller andra avseendet. Jag får verkligen säga, att de herrar, som lagt fram ett sådant projekt för svenska riksdagen, skulle verkligen vara de sista att rikta kritik mot oss socialdemokrater, som gå på denna stödaktion med den uttryckliga motiveringen, att vi däri se ett sätt att hindra att ställningen försvåras för den stora massan. Det har förvånat mig mycket, att herr Kilbom, vars merkantila erfarenhet är omfattande och vars intressen för affärer äro mycket livliga, och som onekligen torde äga ganska solida kunskaper om vad en svensk bank är för slags inrättning, det har förvånat mig, säger jag, att just han så totalt blundar för vad som är karakteristiskt hos en storbank i våra dagar. All industri, allt näringsliv måste ha driftkapital. Det kapitalet skall fås ur sparkapitalet. Sparkapitalet skall kanaliseras till produktionsföretagen. Detta sker i det nuvarande samhället genom de stora affärsbankerna och liknande kreditinstitut. Det är de, som äro organ för sparkapitalets utkanalisering. Så länge detta är fallet, så länge sparmedel genom dylika kreditinstitut skola förmedlas till produktionens olika grenar och områden, så länge, herr talman, borde till och med herr Kilbom kunna vara ärlig nog att medge, att, när en stor distributionsapparat för krediten kommer i ett kritiskt läge, problemet angår icke bara aktieägarna, utan det angår oss i själva verket varenda en. Ty det är ett intresse för oss, att det svenska näringslivet och arbetet hålles uppe. Herr Hansson har här nyss riktat en enligt min mening fullkomligt förintande kritik mot herrarna på den punkten. Jag skall be att få komplettera den i ett avseende. Förstår icke herr Kilbom, eller vill han icke förstå, att i samma ögonblick vår exportindustri skulle råka i det läget, att den komme att i stor omfattning förslamas och exporten alltså att mycket starkt gå tillbaka och importöverskottet bleve betydande, i samma ögonblick vore det icke bara fråga om ett problem om handelsbalansen utan även en fråga om hela vår valutapolitik? Jag måste säga, herr talman, att de förhållanden, som i valutapolitiskt avseende skulle skapas, om vi med korslagda armar läte de delar av näringslivet, som bero av denna bank, plötsligt förslamas, bleve sådana, att ingen vettig människa med normal ansvarskänsla skulle vilja främja deras uppkomst.

Jag har frågat herr Kilbom, vad det är kommunisterna rekommendera som botemedel. Herr Flyg, trodde jag, skulle försöka sig på att ge ett svar. Icke ett ord! Ja, inom parentes må det vara tillåtet att säga om herr Flygs försök i den demagogiska genren, att jag kände mig djupt besviken. Ty något mera talanglöst och tafatt, hit och dit och suddigt och oredigt och oskickligt än vad han förde i fält har jag sällan hört. Och jag är övertygad, att om det skall vara ur hans till protokollet tagna anförande i denna debatt, som man skall hämta sin andliga kost i den kommunistiska valrörelsen, kommer kommunismen att dö den politiska sväldöden. Men det må vara ett rättvist straff. Jag säger för min del, att varenda man och kvinna, som sitter i riksdagen i detta ögonblick, bör vara medveten om, att man här bär individuellt och personligt ett ansvar, som man får taga och bestämma sig för — det må bära eller brista — och det är ansvaret för att de stora massorna i vårt land icke råka in i ett katastrofält läge. Det ansvaret får ingen smita ifrån. De partier, som smita ifrån det, hava därmed ådagalagt, att de icke äro värda att represen-

tera de stora massornas livsintressen i den svenska folkrepresentationen. Det är ju dock ingen leksak, som här föreligger. I detta ögonblick vilar på tidningsredaktionernas bord en fruktansvärd kommuniké, herr talman, en kommuniké, som när ni läser den i morgon kommer att fylla er med förfäran, en kommuniké, som går ut över hela världen och kommer uppståndelse å stad och som visar, att den koncern, som har givit anledning till det akuta läge, som vi diskutera, har haft en ledning, där det icke varit oturen, där det icke varit konjunkturerna, som spelat sprattet, utan där tyvärr den svenska hedern har fläckats på det allvarligaste sätt, i det att den rena svindeln och bokföringsfalskningen ligger avslöjad inför allmänhetens ögon. Jag måste säga, herr talman, att i ett sådant läge känner man sig närmast böjd som svensk att giva uttryck åt en känsla av blygsel och beklämning. Vad det skall få för konsekvenser för vårt namns anseende i utlandet under den närmaste tiden vågar jag icke profetera om. Jag vågar bara uttrycka den förhoppningen, att den största moraliska tillgång vi i Sverige för ögonblicket kunna mobilisera mot en dylik depreciering av vår moraliska valuta är en hänsynslös och uppriktigt vilja att gå till grunden i denna affär, så att icke utlandet ens ett ögonblick skall få föreställningen, att vi svenskar sökt skyla över och suddat ut. Det enda sätt, varpå vårt anseende ute i världen efter vad som nu skett skall kunna återvinnas, det är, att den utredning, som pågår och där det finnes män, som man kan hava fullt förtroende för, sker så grundligt och hänsynslöst, att det inför all världen blir fullkomligt klart, att med den sortens finanspolitik, som här förts, är det svenska folket färdigt. Vi hava levat under en förtrollning några år. Det har ordats om Sveriges andra storhetstid. Det var precis som om en enda gestalt förhäxat allt och alla i detta land. Och det har i dessa dagar runnit mig i sinnet, att när vi 1930 på våren i kamrarna diskuterade konstitutionsutskottets dechargebetänkande, så anade ingen av oss, som då stodo och förfäktade utskottets synpunkter, att vi skulle få en bekräftelse ur levande livet så förfärande som den, som i morgon lägges upp för all världen. Jag frågar, herr talman, var vi skulle hava stått, om denna katastrof inträffat låt mig säga på sommaren 1930, då socialministern i herr Lindmans ministär samtidigt satt som styrelseledamot i Kreugerkoncernen? Jag behöver bara ställa frågan, mina herrar, för att ni alla skola förstå, hur ofantligt rätt och riktigt konstitutionsutskottet såg den gången, då det krävde en bestämd boskillnad mellan privata engagemang, mellan ansvaret inför andra huvudmän och en ställning i Konungens statsråd. Jag är övertygad därom, att det nu timade skall visa oss alla, att de linjer, som den gången i utskottets anmärkning skisserades, måste bli framtidens linjer.

Det må vara mig tillåtet också att erinra därom, att när år 1927 i denna kammare en natt diskuterades frågan om malmavtalet, jag tillät mig, den gången i sällskap med herr Olsson i Kullenbergstorp, att uttala några skeptiska och varnande ord mot att den svenska staten skulle alltför sorglöst hysa förtroende för den koncern, varom här är fråga. Hans excellens herr utrikesministern Eliel Löfgren flög upp från regeringsbanken och insinuerade, att jag vore en oansvarig sälle, som vore behjälplig att misstänkliggöra Sveriges anseende i utlandet genom dylika uttalanden. Jag frågar i dag: Vem hade rätt? Var det de, som kritiskt sågo på den utveckling, vari vi voro långt inne, eller var det de, som voro förhäxade? Jag ställer frågan. Jag anser mig så mycket mer berättigad att ställa den, som de anklagelser, vilka den gången riktades mot mig personligen under ljudliga bravorop från stora delar av de borgerliga i denna kammare, att jag genom att kritisera Kreugerkoncernen och dess ställning till staten skulle skada Sveriges namn i utlandet, lämpligen böra studeras i morgon i ljuset av den kommuniké, som jag omnämnt.

*Ang. stöd åt
Skandinaviska
kredit-
aktiebolaget
m. m.
(Forts.)*

Ang. stöd åt
Skandinaviska
kredit-
aktiebolaget
m. m.
(Forts.)

Men, herr talman, jag känner ingen skadeglädje — det är mig fjärran — utan snarare beklämning över att vi behövt komma dithän. Det har blivit en läxa för oss alla för framtiden att icke taga allt för guld, som glimmar. Det är ingenting av vad som skett, som enligt min mening skadar själva vår ekonomiska rot. Ty den är frisk. Vi hava en första klassens företagareintelligens. Vi hava en arbetarstam, som är en av de solidaste och kvalitativt bästa i världen. Vi hava alla förutsättningar för att hävda oss på det produktionsområdet. Och säkert är, att sammanbrottet av denna koncern angår icke själva huvudförutsättningarna för vår ställning i världen på det ekonomiska området, även om det för övrigt faller besvärande skuggor över oss. Jag erinrar därom, hurusom vår valutapolitik tack vare denna koncern varit inne i de brydsammaste förhållanden. Jag erinrar därom, huru Kreugerpapperen ute i världen identifierats i det allmänna medvetandet med Sverige-papperet överhuvud, och hur Kreugerpapperens notering blev vägledande för omdömet, vad Sverige egentligen ekonomiskt vore värt. Världen har skapat sig en falsk bild av oss här hemma. Man har identifierat vårt öde med koncernens öde i sådan omfattning, att nu få vi lida därav. Vad nu höves oss är att sätta till alla krafter för att visa världen, att denna episod hava vi övervunnit, och vi hava tagit den som en läxa och en lärdom för framtiden.

Jag anser, herr talman, att det finnes ingen möjlighet att ens ett ögonblick på allvar tveka inför den stödaktion, som här är ifrågasatt. Jag är övertygad, att finansministern har rätt, när han antyder, att vi kanske komma i ännu svårare lägen. Men det är kanske också möjligt, att vad vi redan nu hava genomlevt skall sporra oss till att under de dagar, som komma, draga lasset med så mycket större styrka.

Det är ett drag i dagens debatt, som jag noterar med tillfredsställelse. Det är frånvaron av den fräna kritik, som en ärad talare på Stockholmsbanken, herr Lindman, övade i sitt remissanförande mot riksbankens ledning, med ett försök till partipolitisk skadegörelse, ett försök att sätta i gluggen kanske mest socialdemokraterna. När herr Magnusson i Skövde i dag oförbehållsamt sade ifrån, att, såvitt han kunnat finna, det icke är möjligt att peka ut speciellt den ena eller den andra gruppen såsom den där skulle ha brustit i förutseende, tyder jag detta som ett definitivt avståndstagande från det sorgliga försök, som gjordes för några dagar sedan att göra en partipolitisk historia av att riksbankens ledning icke varit Gud Fader själv. Jag vill i det sammanhanget hava till kammarens protokoll antecknat, att det är en offentlig hemlighet, som hela landet vet, att högerns kandidat till posten som chef och ledare av riksbanken var den nuvarande bankinspektören. Äro herrarna övertygade, efter vad som inträffat, att hans förutseende, vidsyn och skarpsyn i dessa ting skulle stå över den nuvarande ledningens av den svenska riksbanken? Jag tror, att det är skäl att kallt och hänsynslöst säga ut detta, för att det ytterligare skall bidra till att göra slut på trafiken.

Riksbankens ledning får bära sitt ansvar. Det kommer att utkrävas i vanlig ordning. Men vinner verkligen i detta läge landet ekonomiskt, valutapolitiskt och i anseende utåt genom att samtidigt med att vårt namn blivit fläckat man också skall söka fläcka riksbankens ledning? Jag måste säga, att den trafik, som pågått, har varit ett sorgligt kapitel. Och jag skulle i detta sammanhang vilja uttala ett önskemål för framtiden, att alla goda krafter i Sveriges riksdag ena sig om att skapa en annan ordning i så måtto inom riksbankens ledning, att det sörgjas för en ersättare för riksbankschefen, när han måste vara på resor i Europa eller blir sjuk eller blir på annat sätt hindrad att tjänstgöra. Var och en förstår, att det icke är ansvarigt i längden att låta denne man vara utan ersättare. Det måste finnas någon som kan

rycka in och bära hans börda i det ögonblick det påfordras. Det är ej — jag betonar det — ansvarigt att låta detta system fortsätta. Det måste ändras på något sätt.

Kort och gott, herr talman, jag får säga, att jag skulle djupt beklaga bondeförbundet, om det identifierade sig med den deklaration, som gjorts av herr Olsson i Kullenbergstorp. Däremot beklagar jag icke på minsta sätt kommunisterna, att de identifierat sig med herrar Kalle Kilbom och Nils Svante Flyg i deras uppträdande. Vi förstå nu alla, herr talman, var herrar Kilbom och Flyg äro hemma när det gäller på skarpen i detta land. De äro hemma hos dem, som vilja begagna även fosterlandets mest kritiska situationer till att göra rent demagogisk partipolitik. De kunna icke räknas till de ansvarskännande elementen i Sveriges folkrepresentation.

Jag hemställer, herr talman, om bifall till den socialdemokratiska reservationen.

Under detta yttrande hade herr förste vice talmannen övertagit ledningen av kammarens förhandlingar.

Herr Leffler: Herr talman! Jag hade haft för avsikt att på grund av mitt arbete i bankoutskottet med några ord beröra herr Wigforss' anförande i morse. Jag har emellertid av de antydningar, som nyss lämnades av herr Engberg, fått en stark känsla av att debatten bör förkortas så mycket som möjligt. Jag vill därför för min del föregå med gott exempel och hoppas, att de kommande talare, som äro antecknade, i någon mån vilja följa det samma.

Innan jag emellertid lämnar denna plats, skall jag tillåta mig göra en rätelse av ett misstag, som herr Bäcklund gjorde sig skyldig till i sitt anförande. Han meddelade nämligen till kammaren, att det tantième, som upp bäres av Skandinaviska kreditaktiebolagets direktörer, belöper sig till en summa av 2 miljoner kronor. Jag är i tillfälle nämna, att denna uppgift är fullkomligt felaktig. Det tantième, som dessa fyra direktörer tillsammans uppburit under förra året, belöper sig på en summa av 65,000 kronor. Dessutom kan jag tillägga, att styrelsen i övrigt icke haft något tantième.

Jag skall ytterligare ansluta mig till det yrkande beträffande omformuleringen av utskottets motivering, som framställdes av herr Andersson i Rasjön. Jag vill nämna, att denna formulering var ursprungligen sådan, som herr Andersson framställde, och därför har jag så mycket lättare att ansluta mig till detta förslag.

Med dessa ord ber jag, herr talman, att få yrka bifall till utskottets förslag.

Herr Paulsen: Herr talman! Om jag skulle fråga mig, vad följderna skulle bli, om riksdagen följde det avslagsyrkande, som gjordes för en stund sedan, måste jag svara, att då kommer Skandinaviska kreditaktiebolaget att inställa sina betalningar. Kunderna skulle vända sig till andra banker för att få kredit, men dessa skulle icke kunna lämna sådana. Resultatet skulle bli, att företagen finge göra driftsinställelser. Fabrikerna finge ställa in. Det skulle bli ytterligare arbetslöshet och oreda. Vi skulle då snart stå inför en annan krasch, en annan stödaktion av betydligt större dimensioner än i dag. Det skulle icke stanna vid bara denna bank utan helt säkert sträcka sig till en del andra också. När så är förhållandet — och det är det utan det ringaste tvivel — är det nog klokt att gå in för den här föreslagna stödaktionen. Bankoutskottet har också i sin helhet följt regeringens förslag. Det skiljer sig endast om, hur denna hjälp skall givas. Det är framför allt i fråga om kontrollen,

Ang. stöd åt
Skandinaviska
kredit-
aktiebolaget
m. m.
(Forts.)

som man skiljer sig. Under det att utskottsmajoriteten nöjer sig med den gamla kontrollen, bankinspektionen, vilja reservanterna hava en skarpare kontroll. De vilja, att en särskild man utses, som skall följa bankens åtgöranden och se till, att den icke tager några riskfyllda engagemang samt att det icke sker någon utdelning, förrän vederbörliga avskrivningar gjorts. Det är klart, att en kontroll sådan som den bankinspektionen utövar, som ju i själva verket är en efterhandskontroll, icke kan fylla den uppgift, som man vill ställa på en kontroll i detta fall, då däremot den kontroll reservanterna föreslå är en kontroll, som går ut på att förhindra, att olyckor ske. Ty det väsentliga härvidlag är icke anslaget av dessa 255 miljoner kronor, som det sammanlagt gäller, utan det väsentliga är, att allmänhetens förtroende för banken återvänder. Men skall det återvända, måste det komma till något i kontrollväg utöver den kontroll, som bankinspektionen utövar. Jag är övertygad om att för den händelse kammaren icke beslutar den kontroll, reservanterna föreslå, kommer banken att självdö av brist på näring, av brist på kunder, av brist på förtroende hos de människor, som eljest skulle anlita banken.

Det har talats om utdelningen till aktieägarna, och det har framförts en motion, däri man föreslår, att banken icke skall ha rätt att göra utdelningar under de 12 år, som stödet är avsett att räcka. Jag tror ändå, att om kontrollen blir tillfyllest — och det blir den kontroll, som reservanterna föreslå — vore det oklokt att stänga alla möjligheter för banken att göra utdelningar, ty det skulle säkerligen bli mycket svårt under sådana omständigheter att få människor att hysa förtroende för banken. Resultatet skulle naturligtvis bli, såsom herr finansministern påpekade på förmiddagen, att de svagare aktieinnehavarna skulle nödgas sälja till de förmögnare, och sådant kan man väl ändå icke vilja medverka till.

Det har också påtalats, att utskottet icke föreslår, att man skulle ge staten större säkerhet än innehavarna av förlagsbevisen. I utskottet voro tillkallade ett par av de förnämligaste jurister, som väl finnas i detta land, och på frågor svarade dessa, att om de gamla förlagsbevisinnehavarna väckte process, vore det enligt deras mening mycket troligt, att domstolen komme att döma icke till förmån för staten utan till förmån för innehavarna av de gamla förlagsbevisen. Under sådana tvivelaktiga omständigheter är det väl ändå orimligt, att staten skall gå in för den saken. När herr Olsson i Kullenbergstorp anser, att han för den skull icke vill vara med om att taga ansvaret, tycker jag, att det är ganska egendomligt, att han icke då hjälpt sina partivänner, som stå för reservationen, att få den rätta formuleringen, så att han kunnat vara med på den.

Herr talman, jag ber att med dessa ord få yrka bifall till den reservation, som är avgiven av herr Svensson m. fl.

Herr Wigforss: Herr talman! Det är ett par repliker till herr Kilbom, som jag skulle vilja göra. Det är alldeles riktigt, att under de år, som jag satt som finansminister, det hade funnits möjligheter att taga upp frågan om en förstärkning av bankinspektionen och överhuvud taget uppsikten över bankerna. Men det var praktiskt taget icke möjligt att göra detta, därför att den föregående regeringen hade tillsatt 1924 års bankkommitté och då var det ganska orimligt att år 1926 lägga fram ett förslag om ändringar i banklagen, när man visste, att i början av 1927 kommittén skulle vara färdig med sitt arbete och frågan sedan på den grundvalen tagas upp på nytt.

För övrigt har herr Kilbom nu fått så många frågor att besvara, att jag icke skall säga vad jag annars hade tänkt att säga. Jag vill bara erinra om, att när herr Kilbom anser, att det enda man från arbetarnas sida kan göra är att vänta på att svårigheterna bli så stora, att hela det kapitalistiska

samhällssystemet störtar samman för att sedan ersättas av ett socialistiskt system, så vill jag icke förneka, att den tankegången är riktig, men jag kan icke se, huru den kan förenas med det djupa misstroende till statens förmåga att förvalta ekonomiska företag, som herr Kilbom gav uttryck åt under remissdebatten och som jag tyckt mig skönja även i dag.

Herr Lindman har redan fått det svaret, att det är uppenbart, att han försöker stryka under, att utskottsmajoriteten vill samma kontroll som reservanterna. Men är det så, att utskottsmajoriteten vill samma kontroll som reservanterna, då förstår man icke, varför det skall nedläggas så oerhört mycket energi på att bemöta den form, som reservanterna valt för kontrollen.

När herr Lindman i fråga om utdelningen till aktieägarna gör gällande, att en utebliven utdelning skulle kring detta finansinstitut skapa en atmosfär, som skulle rubba förtroendet för detsamma, vill jag erinra honom om, att vår banklag förutsätter just, att aktieutdelning skall kunna utebli för det fall att en bank råkar i ett sådant läge, att ytterligare tillskott till grundfonden blir nödvändigt. Banklagen innehåller en bestämmelse, som går ut på att de aktieägare, som satsa detta särskilda tillskott, skola ha 6 % ränta på sitt kapital och hela sin insats återbetald, innan de övriga aktieägarna skola få någon som helst utdelning på sitt kapital. Banklagen tycks alltså icke mena, att en utebliven utdelning skall behöva rubba förtroendet för ett bankföretag.

Till herr finansministern har jag bara två repliker att göra. Jag tror, att herr finansministern misstager sig, då han vill draga upp en parallell mellan den risk, som en bank skulle kunna utsättas för i det hänseendet att insättarna skulle taga tillbaka sina medel, därför att banken befinner sig i ett sådant läge, att den icke kan utdela något, med de svårigheter ett kooperativt företag råkar i på grund av att det icke utdelar tillräckligt mycket. Det är nog som en kamrat anmärkte till mig på tal om den saken: det finns ofantligt många fler kooperativa företag, som råkat i svårigheter därför att de utdelat för mycket, än kooperativa företag, som råkat i svårigheter därför att de utdelat för litet. Och då herr finansministern vill som argument för utdelning åt aktieägarna — dessa aktieägare, som enligt herr finansministerns egen uppfattning icke spela någon roll för stödaktionen — hävda, att ett så stort antal som 13,000 icke ha ett aktieinnehav av mer än i genomsnitt 20 aktier — alltså under 3,000 kronor — och vill anföra detta som bevis för att dessa aktieägare befinna sig i blygsamma ekonomiska förhållanden, så är detta ett sätt att använda statistik, som på mig verkar något överraskande. Jag kan icke klarlägga vad jag menar i det fallet tydligare än genom att göra en personlig bekännelse om att jag befinner mig bland insättarna i Skandinaviska kreditaktiebolaget. Om herr finansministern ville taga reda på vad som finns på mina två sparkasseböcker, skulle han finna, att där står inne sammanlagt 3 kronor 50 öre. Vile herr finansministern därav draga några slutsatser om mina ekonomiska förhållanden, vore det ett lika lätt sinnigt sätt att draga slutsatser som det han tillämpat rörande aktieägarna i Skandinaviska banken.

Till sist ett par ord om frågan om statskontrollen. Herr finansministern fann det rimligt, att i det sammanhanget draga fram den kritik, som riktats mot vissa institutioner, såsom ett argument mot att här tillgripa statskontroll, och han drog sig icke ens för att omnämna den kritik som framkommit mot riksbankens utlåningspolitik. Jag hoppas, att icke denna allmänna kritik mot statsinstitutioner sätt att sköta sina hittillsvarande uppgifter förmår den nuvarande regeringen att säga, att all den statskontroll, som finns, men som kan bli föremål för kritik, skall upphöra. Det förefaller, som om herr finansministern ville använda den allmänna kritiken mot statskontrollen till att slå ihjäl förslaget om särskild kontroll. På den punkten är steget icke långt

*Ang. stöd åt
Skandinaviska
kredit-
aktiebolaget
m. m.
(Forts.)*

Ang. s'öd åt
Skandinaviska
kredit-
aktiebolaget
m. m.
(Forts.)

till att anse, att vi skola göra riksbanken till ett enskilt företag och avskaffa den statskontroll vi redan ha. Jag tror, att konsekvensen av denna argumentering är så farlig, att man icke bör fortsätta på den vägen.

Herr **Magnusson** i Skövde: Herr talman! Jag skulle icke ha upptagit kammarrens tid med att ännu en gång yttra mig, om det icke varit ett uttalande av herr finansministern, som föranlett mig därtill. Jag hade tänkt upptaga till bemötande den statistik, herr finansministern anförde om de 13,000 små aktieägarna i Skandinaviska banken, men jag behöver icke göra detta, då det förut påpekats, att herr finansministerns sätt att här använda statistiska siffror varit något lättsinnigt. Ty ingenting hindrar väl, att den som äger t. ex. 10 aktier i Skandinaviska kreditaktiebolaget, äger 1,000 aktier i en värdefullare bank. Men då herr finansministern gör gällande, att det yrkande jag motionsvis framfört, skulle vara det säkraste sättet att giva storkapitalet en chans att förvärva banken, ber jag att få säga, att den chansen får nog icke storkapitalet därigenom att jag gjort ett sådant yrkande och ej heller därigenom att ett sådant yrkande eventuellt blir bifallet. Det är andra krafter, som sörja för att bankens aktier blivit så billiga, att de lära kunna förvärfvas av storkapitalet, om detta finner så lämpligt. Det är icke alldeles säkert, att det kommer att ske. Även andra banker ha befunnit sig i läge, att de kunde ha varit lämpliga för storkapitalet att förvärva, men det har ändå icke skett.

Det var ett uttalande av herr Andersson i Rasjön, som var riktat mot mig och som jag fann något egendomligt. Han ironiserade över vad vi i Västergötland visste beträffande vad som skett, vad vi kunde haft för åtgärder att föreslå, ifall riksdagen sammankallats i höstas, och undrade om vi där sutte inne med Kolumbi ägg o. s. v. Jag har icke gjort anspråk på att veta något särskilt, det är väl närmast regeringens sak att framställa förslag. Jag har satt in min kritik på den punkten, att jag hävdade, att om riksdagen i höstas sammankallats, skulle mera kontakt och samarbete uppnåtts mellan regeringen, riksbanken och riksdagen. Jag har vidare antytt, att man därigenom skulle ha kunnat i tid fatta vissa beslut, varigenom statskassan tillförts en del inkomster, som nu torde vara mer än väl behöfliga. Jag skall emellertid icke längre uppehålla mig vid den saken. Jag vill bara säga ett ord till herr Andersson i Rasjön: när herr Andersson i Rasjön, på grund av herr Olssons i Kullenbergstorp förklaring, att han icke tager något ansvar, frågar oss från Skaraborgs län, huru regeringen hade kunnat få ansvaret avlyftat genom att riksdagen sammankallats, riktar han frågan till orätt person. Den frågan borde han icke ha ställt till mig eller till någon av oss från Skaraborgs län utan till den som saken närmast gäller, nämligen herr Olsson i Kullenbergstorp.

Herr **Kilbom**: Herr talman! Jag hoppas, herr talman, att de många frågor, som herrar Hansson och Engberg i all sin vetgirighet — och det är ju en mycket tacknämlig egenskap — riktade till mig, motiverar, att jag här ägnar några ord åt dem. Jag hoppas också kunna visa, att herr Hansson misstog sig grundligt, då han sade, att jag var ankommen. Jag försäkrar herr Hansson, att jag icke är ankommen på något sätt. Men väl är jag hitkommen.

Herr Hansson började med att nämna, att de som icke satt sig in i denna fråga tro, att anslaget till Skandinaviska kreditaktiebolaget är ett anslag till kapitalisterna. Men se *vi*, sade herr Hansson, vi som känna till saken, vi veta bättre besked. Vi veta, att det gäller ett anslag till det fattiga folket, som skulle bli brödlöst och arbetslöst för den händelse hjälp här icke lämnas. Jag måste säga, herr Hansson, att det där klingade som en välbekant gammal visa. Jag erinrar mig en lördagsnatt år 1922. Thorsson var då finansminister, och han lät sin vredes åska ljunga över mig, som icke begrep, att de 50 miljonerna till

Kreditkassan, som det då var frågan om, egentligen var ett anslag till de fattiga torparna under Hälleforsbolaget och till de fattiga skogsarbetarna vid Laxå skogar o. s. v., o. s. v. När man vet, herr Hansson, huru många ören av de pengar, vilka den gången anslagos till Kreditkassan, som gått till alla de fattiga, som då fingo tjäna som bete på kroken, blir man icke så värst imponerad av herr Hanssons förklaring här i dag. Jag är nu emellertid rädd för att herr Hansson i detta nu befinner sig i ett sällskap, där han representerar fåtalet — något som väl icke tilltalar honom. Ty den stora massan av Sveriges folk har den uppfattningen — och med rätta — att de penningar det i dag gäller gå, om icke direkt så indirekt till storkapitalisterna.

Innan jag går in på alla de frågor, som ställts till mig, ber jag att få rätta ett litet misstag. Herr Hansson yttrade, att jag frågat, huru aktierna fördelade sig bland Skandinaviska kreditaktiebolagets aktieägare. Det är alldeles misstag. Jag har icke ställt den frågan. Jag har tvärtom bestritt den mening herr finansministern sökte bibringa oss, att det var de små aktieägarna, som voro innehavare av aktiemajoriteten i bolaget. Jag sade på förmiddagen, att då man åberopar de 13,000 eller 14,000 aktieägare, som ha mellan 1 och 100 aktier, och då man åberopar, att denna klass av aktieägare utgjorde 90 %, detta måste innebära, att man velat framkalla det intrycket, att det är de små aktieägarna, det fattiga folket, som egentligen innehar *aktiemajoriteten* i Skandinaviska kreditaktiebolaget. Det är *detta* jag på det bestämdaste bestritt, och jag konstaterar, att då herrarna satt punkt efter halva statistiken, om jag så får säga, ha ni faktiskt bedrivit — icke medvetet, det vill jag icke tro herr finansministern om — men omedvetet *falsk bokföring* i denna fråga. Det inträffade den tillfälligheten, att då jag kom ut efter mitt anförande på eftermiddagen fick jag tag i Nya Dagligt Allehanda, vari meddelades åtskilligt från bankens stämma i dag i Göteborg — något som herrarna visligen aktat sig för att beröra, ehuru det var nog så uppseendeväckande historier, som där kommo fram. Genom referatet erfor jag, att av de nära 10 % av aktierna, som voro representerade å stämman, representerade synbarligen de små aktieägarna kanske 1 å 2 %. Sex eller sju personer i styrelsen och dem närtstående representerade, om jag icke alldeles misstager mig, närmare 60,000 aktier på stämman. Alla de andra representerade visst något över 1,000 aktier. Jag vill utöver detta meddela herr Hansson, att jag behöver icke titta i Skandinaviska kreditaktiebolagets aktiebok för att få reda på aktiefördelningen. Jag erhöll för tre dagar sedan ett brev, däri det meddelas, huru bankens aktier tidigare voro fördelade, och det var i kraft av det brevet, som jag tillät mig bestrida den föreställning herrarna ha sökt väcka, att Skandinaviska kreditaktiebolaget i avseende å aktiekapitalets fördelning är en institution, som uppbäres av de små spararna i landet. Det är för övrigt icke bara i *ett* sammanhang herrarna ha sökt bibringa oss den föreställningen. Ni gjorde det i remissdebatten och ni ha gjort det i dag. Ni ha gjort det särskilt, då ni sökte motivera, att staten skulle garantera utdelning åt aktieägarna. I sistnämnda fall ha ni alldeles speciellt understrukt, att då det är små aktieägare, då det är fattigt folk, som härvidlag sitta i klämma, är det nödvändigt, att man hjälper dem genom att icke sätta in i villkoren för statshjälpen en bestämmelse om att till dess statens risk är avlastad ingen utdelning till aktieägarna skall ske. Nu är det med fakta bevisat, herr talman, att herrarna på den punkten hava orätt. Varen så vänliga och titta i aktieboken, tillsätt vilken officiell utredning ni vilja och lägg fram resultatet för riksdagens andra kammare. Varen så vänliga att titta på resultatet av bankens bolagsstämma i Göteborg i dag, där emellertid endast var närvarande mindre än en tiondel av aktieägarna och ni får bevisen. Allt detta visar, som sagt, att Skandinaviska kreditaktiebolaget är både i fråga om dem, som *äga* företaget och annat ett storkapitalistiskt företag av allra renaste vatten. Jag

Ang. stöd åt
Skandinaviska
kredit-
aktiebolaget
m. m.
(Forts.)

Ang. stöd åt
Skandinaviska
kredit-
aktiebolaget
m. m.
(Forts.)

förstår icke, huru man kan ge sig till att förneka solklara saker, samtidigt som man tar i munnen så starka uttryck som humbug och demagogi mot andra.

Herr Hansson har nu förklarat, att om man icke hjälper, blir det panik. Det är vår exportindustri det gäller, säger han. Och han angav stenindustrien, järn-, trävaru- och pappersmasseindustrierna, såvitt jag fattade honom rätt. Det är dessa industrier, som åtnjuta kredit i den ifrågavarande banken. Jag skulle vilja ställa till herrarna den frågan: om ni äro så ivriga att hjälpa vår exportindustri och speciellt de arbetare, som för sin utkomst äro beroende av denna, att ni gå in för att hjälpa ett *privatkapitalistiskt institut* av den storleksordning och den klara karaktär, det här är fråga om, räcker denna er välvilja även, då det gäller andra områden? Komma ni också att bevisa denna vilja att hjälpa exportindustrien, komma ni att lägga i dagen ert stora intresse för handelsbalansen, då det anvisas utvägar, som icke behöva kosta så mycket, som ligger i mina öppna händer? Äro herrar socialdemokrater verkligen beredda att i handling visa sin omtanke om exportindustrien och exportindustriens arbetare? Det blir väl tillfälle, hoppas jag, inom icke allt för lång tid att pröva den saken. Glöm då icke bort, att ert votum kommer att stå i belysning av, att man i en rad stater ute i världen från borgerliga politici och regeringar genomfört precis detsamma, som jag med mina partikamraters understöd har tillåtit mig föreslå. Men detta, herr talman, få vi tillfälle att återkomma till.

Nu till herr Hanssons frågor. Han ställde, såvitt jag fattade honom rätt, i sammandrag följande frågor till mig: tror icke herr Kilbom, att ett fallissemang i en storbank skulle undergräva det allmänna förtroendet, och att detta skulle draga med sig andra företag, så att arbetarna — i ifrågavarande företag, menar han väl — drabbas av arbetslöshet och nöd? Det var, såvitt jag förstod honom rätt, den första frågan. Den andra frågan löd: huru vill herr Kilbom, att man skall förekomma, att arbetarklassens nöd i en dylik situation växer? Mina herrar, jag är verkligen glad, att ni på nytt ge mig tillfälle att visa upp vår ståndpunkt. Herrarna inbilla sig måhända, att ni här ställa oss inför frågor, som icke kunna besvaras. Ett fullkomligt misstag!

För det första skall jag emellertid be att få fråga: huru hava herrarna, som påstå sig — herr Hansson nu till att börja med; jag kommer till herr Engberg sedan — vara anhängare av en socialistisk samhällsordning, huru ha ni tänkt er övergången till denna socialistiska ordning egentligen? Då det är lågkonjunktur och krascher, då kapitalismen framstår inför hela världen i sina allra svagaste yttringar, då det kapitalistiska systemet självt lämnar åskådningsmateriel i tusental för sin omöjlighet, t. o. m. för dem, som eljest äro rabiata motståndare till den socialistiska ordningen, då vilja herrarna icke vara med att taga något verkligt steg till socialismens genomförande. Tänka ni göra det, när det är högkonjunktur? Ja, i debatter, som vi varit i tillfälle föra angående hithörande problem med edra meningsfränder på skilda platser i landet, har man verkligen framfört den ur socialistisk, teoretisk och politisk synpunkt fullkomligt halsbrytande uppfattningen, att under en kapitalistisk högkonjunktur skall socialismen genomföras.

Nu skall jag lämna herr Hansson svar på frågorna. Nyligen har Sovjetunionen avslutat ett avtal med järnindustrin i Ruhrgebitet om leverans av 300,000 ton valsjärn, till på köpet utan den tyska statens kreditgaranti — icke *kredit*. Det meddelades i samband med förhandlingarnas avslutande, att ytterligare 200,000 ton skola kunna kontrakteras. Och den längsta krediten är aderton månader, d. v. s. det sista beloppet på betalningsaccepten betalas in efter denna tid. Tror icke herr Hansson, att om den svenska regeringen med herr Ekmans energi skulle hava gått in för att hjälpa de industrier i järn- och stålvarubranschen, åt vilka Skandinaviska kreditaktiebolaget har lämnat kredit, eller som ligga inom dess kreditfär, så hade dessa företag med

statens kreditgaranti — alltjämt icke *kredit* — fått stora beställningar på Ryssland, och tror icke herr Hansson, att de då, utan att det behövt tillgripas någon del av nu ifrågasatta 215 miljoner kronor, hade haft fullt upp att göra för sina arbetare, så att ingen av dem behövt bliva arbetslös. Jag är fullkomligt övertygad därom.

Går jag till det andra området, sågverksindustrin, så är det att märka, att problemet härvidlag ligger något annorlunda. Men icke är det väl någon, som ett ögonblick inbillar sig att Skandinaviska kreditaktiebolaget utan säkerheter lämnar krediter till de sågverksföretag, som ligga inom dess område, trots att dessa gå med förlust. Är det icke tvärtom på det sättet, att de sågverksföretagen få lämna mycket starka säkerheter till banken för varje krona kredit de få? Går det icke till på det sättet, att den kreditgivande banken lägger sig till med gäldenärernas försäljningskontrakt och tillgodogör sig likviderna för dessa för den kredit den lämnat ut? Skulle icke staten — jag kommer sedan till min misstro emot dess företag — genom *domänstyrelsen* hava kunnat ordna en dylik sak, så mycket hellre om den senare hade fått motsvarande del av de 215 miljoner kronor, som man nu räknar med skola gå till Skandinaviska kreditaktiebolaget för att upprätthålla krediten åt dess sågverksföretag.

Jag kan fortsättningsvis fatta mig kort. Skulle icke staten genom att via sina företag överföra nödiga penningmedel *direkt* till de kreditbehövande industrierna ha kunnat ordna den hjälp man talar om utan att gå omvägen över Skandinaviska banken, som också tar ränta, som också tjänar en liten smula på sina operationer? Om ni icke vilja svara ja på den frågan, då måste jag ställa en motfråga: med vad rätt propagera ni i så fall runt om i landet, att staten är en bättre företagare än den privatkapitalistiska företagaren? Med vad rätt? Jag är således fullt övertygad om, att *om* det gällde att hjälpa de fattiga, förhindra ökad arbetslöshet och nöd, så kan det ske utan att använda en storbank som mellanhand. Detta utan någon överdriven tro på statens företag.

Herr Engberg förklarade, att då han hörde herr Flyg, så tänkte han på Heines ord om en demagog. Då jag hörde herr Engberg, så förstår jag, varför han använde uttrycket demagog som skällsord. Jag gick in och tittade efter i Nordisk familjebok, vad uttrycket demagog betyder. Och jag måste tillstå, att jag har icke det ringaste emot att bli kallad demagog av herr Engberg, ty det är en politisk motsatsställning, som han därmed klargör. Här står nämligen följande i Nordisk familjebok: »Demagog, egentligen folkledare. I de gamla grekiska staterna betecknade ordet en man, som, utan att vara beklädd med något statsämbete, genom sitt personliga anseende och sin vältalighet var det fria folkets rådgivare och ledare gentemot aristokratien.» Ja, mina herrar, jag skulle tro, att efter denna uppläsning skulle ni känna er stolta litet var över att bli skällda för demagoger av herr Engberg. Herr Flyg är alltså folkets ledare i motsats till herr Engberg, som företräder aristokratien.

Sedan talade emellertid herr Engberg om vår motion. Han påstod, att vi hade väckt en motion innebärande krav på 100 miljoner kronor i anslag från staten, och att vi därvidlag icke sagt ett ord om vinstbegränsning och liknande. Det är ju mänskligt att fela, herr Engberg, men knappast för en man, som uppträder under de yttre attityder, som herr Engberg anlägger. Ty han inbjuder nästan till att begära fullkomlighet. Förlåt, herr Engberg, vi ha aldrig väckt någon sådan motion; aldrig! Däremot, herr Engberg, hava vi väckt en motion om att staten skulle lämna *garanti* för kredit intill ett belopp av 100 miljoner kronor. Men det behövs därför varken några skattkammarväxlar eller växlar på övligt sätt eller insatsbevis. Det behövs bara, att staten skriver sitt namn, *garanterar kredit*, intill det anförda beloppet.

Ang. stöd åt
Skandinaviska
kredit-
aktiebolaget
m. m.
(Forts.)

Ang. stöd åt
Skandinaviska
kredit-
aktiebolaget
m. m.
(Forts.)

Därtill vill jag säga, herr Engberg, att naturligtvis är det riktigt, att de företag, som skola få denna statskreditgaranti, d. v. s. de *direkta* företagen, tjäna litet på saken. Men jag undrar, om herr Engberg hört talas om någonting, som heter världskonkurrens för närvarande. Han vet kanske att Ryssland infordrar offerter från hela världen, och att världsmarknadspriset således gör sig gällande ifråga om ifrågasatta affärer. För övrigt förstår jag icke, varför herr Engberg missunnar dessa industriföretag en liten smula vinst, låt oss säga skälig ersättning för sitt arbete. Det gör han det ena ögonblicket, men det andra ögonblicket håller han ett stort patriotiskt tal icke bara för att industriföretagen skola få skaffa sig vinst *genom skattebetalarnas medel*, utan till på köpet att man — marxistiskt talat — skall hänga på en blodigel, som kallas finansinstitut, och att också detta skall ha vinst. I det ena fallet missunnar herr Engberg industriföretagen att få litet vinst, i det andra fallet går han in för att skattebetalningsvägen skall användas för att icke bara industriföretagen utan också finansinstituten skola få vinst. Är det någon, som kan bliva klok på logiken i herr Engbergs uppträdande? Jag för min del har litet svårt för det.

Herr Engberg ställde också till mig en fråga: när en distributionsapparat av Skandinaviska kreditaktiebolagets omfattning kommer i olag, berör det icke oss alla? Jo visst, det hava vi aldrig förnekat. Vi hava bara sagt, att vi icke vilja vara med om att hjälpa upp denna historia ur dess olag, men väl skulle vi kunna vara med om att hjälpa de oskyldiga offren för dess förvaltning. Jag måste dock i förbigående ställa en fråga till herr Engberg: om herr Engberg är så väldigt rädd för att vi nu skola vidtaga en åtgärd, som *till äventyrs* skulle kunna försvaga ett privatkapitalistiskt företag, hur i all rimlighetens namn tänker då herr Engberg bära sig åt, då han skall avskaffa *samtliga* privatkapitalistiska företag och genomföra socialismen? Här kämpar han med händer och fötter, höll jag på att säga, emot att åtgärder skola vidtagas, som han tror — han vet det inte — skall skada Skandinaviska kreditaktiebolaget. Men i sin agitation på valmötena säger han: »Ned med kapitalismen och fram för socialismen!» I det ena fallet vill han icke vara med om, att det skall bli den minsta reva i det kapitalistiska systemet, i det andra fallet vill han, att vi skola störta alltihop. Jag undrar, om icke kammaren tycker med mig, att jag är rätt så hyggelig, om jag vänligast ber herr Engberg om en förklaring på, huru han tänker klara upp alla dessa motsägelser. Huru stämmer det ena med det andra, herr Engberg? Är det måhända, såsom min partikamrat Flyg gjort gällande, så, att herr Engberg skriver i tidningen Socialdemokraten och talar på valmötena på ett sätt, men här handlar han på ett alldeles motsatt sätt? Jag vill icke vara elak, herr Engberg, men som kvitto på alla de vänliga råd, herr Engberg gav oss, skulle jag vilja ge honom ett: den politiker är icke stark, som söker tillämpa andlig cirkus.

Kommunikén visar upp, att det härvidlag icke bara är dålig förvaltning, utan att det till på köpet är falsk bokföring. Den där kommunikén är f. ö. ett intressant kapitel. Jag vet icke, om det är en tanke, men jag har varit på jakt efter den där eländiga kommunikén sedan klockan 9 i kväll. Först sade man, att den skulle komma ungefär klockan 9. Det var bra, tänkte jag, då hinna riksdagens ledamöter få reda på innehållet, innan man beslutar de där 215 miljonerna. Sedan gick jag och frågade för andra gången, och då svarades det, att kommunikén skulle komma ungefär klockan 11. Så gick jag och frågade för tredje gången, och då sade man: Ja, klockan 12. Kan man lita på det? frågade jag. Ja, det har sagts, att den kommer mycket sent. Jag vet icke, om herr Engberg fått kommunikén. Antagligen har han väl bara hört något om vad den innehåller. I varje fall har, mig veterligt, kommunikén ännu icke distribuerats. Jag kan icke hjälpa, att — jag

vill icke göra det, men det ligger nära till hands — man vill ställa den frågan: Har det måhända något samband med den beräkningen, att riksdagen *först* skall hinna fatta beslut, innan denna kommuni­ké blir offentliggjord? Det må emellertid vara hur som helst med den saken, men om det är så illa ställt — och herr Engberg har säkerligen, som sagt, fått någon under­rättelse på något vis — att det till på köpet genom denna kommuni­ké meddelas, att vi här ha att göra med ren svindel med falsk bokföring och dylikt, vad är det då för logik att därav draga den slutsatsen: Alltså måste vi med så mycket större skäl rösta för detta förslag? Såvitt jag förstår, kunna vi under sådana förhållanden icke draga någon annan slutsats, än att vi med så mycket större styrka gå emot utskottets förslag.

Om jag sålunda är oense med herr Engberg på den punkten, så är jag verkligen ense med honom på nästa punkt, då han önskar en hänsynslös vilja ådagalagd att gå till grunden i denna affär. Men i ett dylikt önskemål ligger då också den starkaste kritik av sakens hittillsvarande behandling. Detta nu i detta ögonblick, fem minuter före klockan 12, sagt utan någon som helst personlig allusion eller med den meningen, att det skall riktas åt visst håll. Kunde man verkligen hoppas på, att allt göres på det håll, där man har inflytande på möjligheterna att göra något, för att få papperen på bordet, skulle säkerligen en del av det, som passerat, framstå i en annan dager. I den debatt, som ägt rum efter mitt första anförande, har man sagt — och hans excellens herr statsministern, tror jag det var, sade detsamma i remissdebatten — att det förstår väl herr Kilbom, att man kan icke öppet lägga alla dessa saker på bordet. Förlåt en fråga: Om vilja finnes att meddela riksdagen de uppgifter, som härvidlag stå till buds — och den viljan borde verkligen hava funnits — känner då icke grundlagen någon möjlighet att meddela *endast* riksdagens ledamöter dessa uppgifter? Såvitt jag förstår, så icke bara känner grundlagen en dylik väg utan till på köpet *anvisar en dylik väg*. Tillåt mig ställa den frågan, ers excellens, *Varför har den vägen icke anlitats?* Är det måhända av misstroende till riksdagens ledamöter, att de icke skulle hålla inne med saker, som, tilläventyrs spridda inför en bredare publik, kunde skada? I så fall synes det mig, att det är en liten smula för starkt misstroende, för stora later från håll, där man kommer till riksdagens ledamöter såsom ansvariga för sina gärningar inför sina valmän och begär på ett bräde 215 miljoner utgivna på ett sätt, att ingen kan garantera för om det överhuvud finns möjlighet att få dem tillbaka. Jag tycker det bör finnas en liten smula proportion mellan de krav man ställer på riksdagsmännen och den behandling man ger dem.

Herr Engberg sade, att han ville på det bestämdaste protestera mot mina försök att draga ned riksbanksledningen. Det måste sänka vårt anseende i utlandet, förklarade herr Engberg. Staden är full av utländska pressmän från praktiskt taget hela Europa, och att döma av de telegram, man får läsa i de utländska tidningarna, veta dessa pressmän ofantligt mycket mera både än de svenska tidningarna och riksdagen. Det skulle således stärka den svenska nationens anseende, att man i utlandet ser huru den lagstiftande församlingen, under vilken riksbanken dock lyder, *stillatigande finner sig i en kreditgivning*, — ja, herr talman, som jag icke behöver karakterisera. Det är en högst underlig uppfattning, det må jag säga, om huru utlandet skulle bedöma sådana här saker. Herr Engberg läser ju dock och talar som en inföding alla de tre levande språken. Han vet ju mycket väl genom de referat från de olika parlamenten i utlandet, som han läser, hurusom man där handlar på *rakt motsatt sätt* mot det han rekommenderar oss att slå in på härvidlag. Jag måste således säga, att man kan icke, icke om man vill herr Engbergs syfte, följa herr Engbergs råd.

Ang. stöd åt
Skandinaviska
kredit-
aktiebolaget
m. m.
(Forts.)

Ang. stöd åt
Skandinaviska
kredit-
aktiebolaget
m. m.
(Forts.)

Men alldeles oavsett huru det blir med den saken, den kreditgivning, som härvidlag har tillämpats, är av den natur att den enligt mitt förmenande *icke nog starkt kan fördömas*. Jag tror heller icke, att man skapar bättre förhållanden för framtiden, om man som herr Engberg kommer och talar om att det är nödvändigt att vi vid riksbankschefens resor få en — vikarie för honom. Både herr Engberg och jag veta, att det icke är där skon klämmer för närvarande. Talar man i ena ögonblicket om att säga ut sanningen, tror jag det kan vara anledning att också andra ögonblicket säga ut den, nämligen i detta sammanhang: Det är icke en vikarie för riksbankschefen det här gäller. Jag tror man är tämligen på det klara med nödvändigheten av *mera* djupgående förändringar. Det tillkommer icke mig att replikera på en anmärkning som herr Engberg riktade till högern, att högers kandidaten till riksbankschef var den nuvarande bankinspektören. Det få väl de göra, som framfört det namnet, men det kan icke hjälpas, att jag måste ställa frågan: Äro herrarna, som valde den *nuvarande* riksbankschefen, så fullt och fast övertygade om att ni träffade det bättre valet? Skulle det inte kunna tänkas, det varit bäst om vi sluppit båda?

Herr Engberg slutade med att säga, att han beklagade de kommunister som gjorde sig solidariska med Kilbom och Flyg. Nå, herr Engberg, man brukar klara sig tämligen väl här i världen, ifall man icke i onödan lägger sig till med bekymmer, som äro andras. Hav intet bekymmer för oss, vi säga nu som vi sagt förut: För den situation frågan nu kommit i äro riksdagens stora partier medansvariga. Hela denna infiltrering av den svenska kapitalismen i världskapitalismen måste sluta på det sätt den har gjort. Redan 1927 sade vi detta både i tryck och tal. Riksdagen har sedan upprepade gånger visat, att den icke alls brytt sig om det. Jag vill passa på tillfället att säga, att det kanske för herrarna t. o. m. är tur, om konsekvenserna av denna infiltrering stannar med den här historien. Men vi hava icke ännu sett, vad sommaren kommer att bära i sitt sköte. Men därtill lägga vi slutligen ännu en gång, herr talman, som uttryck för vår innersta och djupa övertygelse, som vi veta delas t. o. m. på håll, där man eljest icke ens vill taga ordet socialism i sin mun, att det finns ingen slutlig utväg ur det nuvarande eländet än störtandet av den nuvarande samhällsordningen. Visst, herr Hansson, det kommer att kräva offer, tyvärr ges det ingen annan väg framåt. Vad som måste ske är arbetarklassens definitiva övertagande av makten och därmed skapandet av den planhushållning icke minst på finanspolitikens område, där de finansiella krafterna anbringas på sätt, som är för landets arbetande befolkning gagneligast och icke på sätt, som är för profitörerna mest givande.

Herr talmannen återtog nu ledningen av förhandlingarna.

Herr Laurin: Herr talman, mina herrar! Då jag icke anser mig kunna rösta för utskottsmajoritetens förslag, vill jag med några korta ord redogöra, varför jag icke gör detta.

Det första skälet är att jag anser, att den utredning som förebragts icke är tillfredsställande. Det kan ju hända, att herrarna här i gemen veta mera än jag, men jag måste åtminstone för min del säga, att jag vet faktiskt icke, vad det beslut vi skola fatta grundar sig på. Jag blev ännu mera övertygad om den saken, då jag här hörde herr Engberg förebådade ankomsten i morgon av en kommuniké, som skulle bliva mycket svår och mycket egendomlig. Jag undrar, mina herrar, när ni i morgon bittida läsa denna, om ni icke skola finna det besynnerligt, att vi i kväll skulle votera ett anslag på grund av från ett håll lämnade ganska lösa uppgifter, då dessa personer i morgon fördömas.

Det kan icke hjälpas, att detta är egendomligt. Jag skall icke inlåta mig på några djupsinniga funderingar över vad regeringen bort göra eller icke göra, men jag tycker, att om man skall pröva en sak, skola dock grunderna för densamma klart och tydligt läggas fram.

Det andra skälet är, och det har slagit mig mycket, det sätt på vilket kreditgivningen skulle beviljas. Det måste väl ändock anses synnerligen egendomligt, att låntagaren faktiskt får bestämma de villkor, som långivaren skall godkänna. Ty på annat sätt kan det icke förklaras, varför man exempelvis icke kunde göra en deposition av detta belopp eller att beloppet finge ställas i förhand framför de förra förlagsbevisen. Är ställningen så säker som det sagts, då tycker jag att vederbörande kreditinrättning skulle vara mycket glad att få dessa pengar under något litet strängare villkor.

Det tredje skälet, och det är kanske det förnämsta, är ungefär detsamma som jag i korthet anförde under remissdebatten. Det måste slå mig, att då jordbruket befinner sig i sådana svårigheter, som gör att tusentals kunna få gå från sina hem, då det finnes så stor arbetslöshet i landet, som är förhållandet, ingenting åtgöres härför. Måhända att det göres någon liten smula till syvende och sidst, men icke blir det i stil med detta. Om jag icke missupfattade hans excellens herr statsministerns yttrande under remissdebatten, ansåg han, att om jordbruket kunde förränta ett sådant här högt belopp på samma tillfredsställande sätt, och om det kunde hjälpa jordbruket, skulle hans excellens icke vara emot en stödaktion. Jag vill dock säga det, att jordbruket betalar redan nu högre räntor, än här avses, för en hel del av sina lån, och jag kan icke låta bli att göra den reflexionen, att 215 eller 245 miljoner fördelade på Sveriges behövande jordbrukare skulle hjälpa betydligt flera än de 13,000 — om det är riktigt uppgivet — aktieägarna här. Jag har därmed icke sagt, att icke detta företag skall hjälpas, utan jag menar endast detta, att andra företag också skola hjälpas, landets läge skall ses i sin helhet. Jag tycker för min del, att så svårt som landet har det i närvarande stund och som det säkerligen kommer att visa sig sedan och som redan finansministern har antytt, då måste man väl ändock försöka att få en generalplan, och försöka se vad man kan göra och icke sätta på den ena lappen här och den andra lappen där. Det är kanske en egendomlig åskådning av mig, men jag tror att så skulle dock varit nyttigt, och framtiden får utvisa den saken.

När jag funderat över dessa saker, har jag tänkt för mig själv, att jag skulle se efter, huru man handlade under föregående tråkiga tillfällen av detta slag. Jag tog och tittade på vad bemärkta ledamöter av denna kammare sade den tid, då Lantmännens bank var på tapeten. Jag skall visst icke trötta herrarna med alla de utmärkta ord, som sades då, men jag skall tillåta mig göra några citat.

Herr Lithander sade: »Man skall betänka vilka vägar man slår in på, och denna väg, som det nu är fråga om, den är, mina herrar, inte riktig. Man har föreslagit 15 miljoner kronor av statsmedel. Denna bubbla till bank har till slut kommit på obestånd. Denna sak har varit känd av bankinspektören och finansministern, av riksbanksledningen och av kreditkassan. Men riksdagen får ingenting veta, förrän ett par dagar innan vi skola resa hem, vi ha alltså inte tid att pröva frågan. Är det rimligt att på så sätt behandla den svenska riksdagen och att fordra, att den skall fatta beslut, vars konsekvenser man inte kan överblicka.» Den dåvarande finansministern stödde sig på ett utlåtande av ett par kända bankdirektörer, av vilka för övrigt den ene spelar en stor roll i denna nu tragiska affär. Dessa bankmän sade: »Vi hava icke ansett oss kunna medverka till skapandet av ett nytt institut, som enligt vår åsikt skulle komma att vila på en osolid grund», och så tillstyrka de bankens likvidation. Och så till sist, och kanske det mest märkliga: nuvarande statsrådet Hamrin

Ang. stöd åt
Skandinaviska
kredit-
aktiebolaget
m. m.
(Forts.)

Ang. stöd åt
Skandinaviska
kredit-
aktiebolaget
m. m.
(Forts.)

yttrade bl. a.: »Kungl. Maj:t har ju en bankinspektion, som efter av riksdagen fastställda grunder har till främsta uppgift att tillse, att våra bankinstitut följa gällande lagar och förordningar. Här står man emellertid färdig att åtminstone utan att lämna riksdagen några upplysningar i detaljerna kringgå gällande bestämmelser.»

Jag skall icke göra några reflexioner, herr förste vice talman, men jag tillåter mig att säga, att tiderna förändras.

Under detta yttrande hade herr förste vice talmannen ånyo övertagit ledningen av förhandlingarna.

Herr **Osberg**: Herr talman! Anledningen till att jag här begärt ordet idag är den, att jag under remissdebatten i detta ärende yttrade, att utskottet borde åtminstone infordra vissa uppgifter, som icke voro till finnandes i den kungliga propositionen. Detta är väl den största finansfråga, som varit föremål för behandling inom svenska riksdagen, och då är det helt naturligt, som jag sade, att en lekman gärna vill hava någon liten överblick, huru det hela ligger till. Jag tänkte då närmast på den länepolitik, som man kunde anse vara klandervärd. Jag ville naturligtvis även, att man skulle gå in för att granska hela länehärvan, som denna stora bankinrättning har hand om, och vidare ville jag att man skulle försöka få någon liten inblick i dess lönepolitik. Jag har egentligen fått rätt i de frågor, jag framställde, ty hela debatten här idag har egentligen rört sig om kontroll och sparsamhet. Det har varit de två huvudtemata, som kommit före här i debatten.

Jag talade något om tantiemsystemet, och det är underligt, att ingen av ledamöterna i bankoutskottet har kunnat säga något, som tillrättalagt detta spörsmål. De tantiem, jag yttrade mig om då, hade kommit till för lång tid sedan, och jag ville hava belägg för om det kunde vara sådana transaktioner i lönehänseende även nu. Tidningarna idag hava talat om inemot ett par miljoner i tantiem; det påstå andra åter icke vara sant, men vi veta icke något om den saken. Nu är att hoppas i alla fall, att, vid uppställande av villkor för denna stödaktion, Kungl. Maj:t måtte gå in i en skarp kritik av de villkor som komma att föreläggas banken. Utskottet har även pekat på den omständigheten, att det hela skulle föregås av prövning av Kungl. Maj:t.

Nu vill jag för min del säga, att om jag vore i Kungl. Maj:ts ställe och hade att ställa upp villkor, synes alla skäl tala för, att man rent av förbjöd tantiemsystem. Vad skall det tjäna till egentligen att hava ett sådant system? Jag har roat mig med, när jag icke kunnat få någon upplysning av vederbörande utskott, att gå till taxeringskalendern. Jag har plockat ut en del av chefspersonerna i Skandinaviska banken, och det är förvånansvärt, vilka belopp som de äro uppskattade till, vare sig det kommer i den ena eller andra formen. När en person kommer upp till de lönebeloppen, som en bankdirektör har, tycker jag väl, att de kunde sköta sina åligganden utan att behöva tantiem. Hela det systemet leder till att det blir en osund skötsel till slut.

Den debatt som vi nu hava idag tror jag har sitt stora intresse, och jag tror, att den har ett stort intresse även för de bankinrättningar, som icke blivit så illa utgångna som Skandinaviska banken. Att det är ett slöseri med kostnaderna för vår bankrörelse, behöver man icke tvivla på. Man kan bara gå ut i denna stad med icke större omfång och se alla dessa huvudkontor. Vi kunna betrakta det bankpalats, som tillhör den inrättning som vi tala om här, gå in i det och se bankhallen, gå in i huset och se vilken lyx och förnämlighet det är. Jag har åtskilliga år vistats i England och sett bankhusen där, men när man gör jämförelser, måste man förvåna sig över att man ställt till med sådana palats här. Och i en så liten stad som Stockholm finns det ju bankfilialer i

varje gathörn. De tillhöra naturligtvis icke en bank, men det är kolossala kostnader, de förorsaka. Om man hade en statistik i detta land, så att varje människa kunde slå upp en bok och se efter vad det svenska bankväsendet kostar och vilken marginal som finns mellan räntor vid inlåning och utlåning, skulle man troligen häpna. Jag har sagt, att det kanske har sin stora betydelse för andra bankinrättningar, hoppas emellertid, att de taga skeden i vacker hand, medan tid är. Vi hava icke råd med sådant slöseri i landet, i all synnerhet när man kommit in i en sådan brydsam tid som nu råder.

En sak har jag fäst mig vid under denna debatt, och det är den, att under andra stora debatter, när det gällt stödaktioner, hava vissa personer uppträtt med ovanlig fermitet och sagt, att en rörelse, som icke kan bära sig själv och som är beroende av stödaktion, bör upphöra. Jag tänker närmast på spannmålsregleringen och sockerbetsodlingen — dessa personer ha emellertid icke i dag yrkat på att nedlägga Skandinaviska bankens rörelse. Jag hoppas, att de herrar, som så talat i det förgångna, efter denna betan bli litet mjukare i sina uttalanden.

Det kan som sagt hava sin betydelse, att man fått upp denna fråga på skarpen, och jag hoppas nu, att vi skola få en lärdom av detta. Jag tillät mig säga vid remissen av detta ärende, att åtminstone viddernas folk få försöka börja taga sina finansspörsmål i egna händer och icke medverka till, att deras besparingar sugas in till de stora städerna, vilket betyder förlusten av medbestämmanderätt över sina tillgångar. Därmed kan det också bli mindre tillfällen för storkapitalisterna att slunga ut i det ovissa de medel, som svenska folket förvärvat. Låt oss också se till att de män, som sitta i ansvarig ställning, äro svenskt handlande och svenskt tänkande och ha till sin största uppgift att värna om det land, som är vårt.

Herr Ryberg: Herr talman, mina herrar! Jag har begärt ordet för att giva svar på en fråga, som herr Bäcklund i debatten ställde till mig. Han frågade, varför jag icke vågat vara med om en begränsning av löner och arvoden i banken. Sin uppfattning att jag icke vågat vara med på en sådan begränsning grundade han därpå, att jag samtyckt till att i den passus av förslagstrycket, som handlade om omkostnader, orden tantième och arvoden finge strykas. Jag vill svara herr Bäcklund, att nog vågar jag vara med om det. Jag har varit med om att begära en begränsning av omkostnaderna. Utskottsmajoriteten, till vilken jag hör, skriver: »I detta sammanhang har utskottet ansett sig böra understryka vikten av att omkostnaderna för banken i möjligaste mån begränsas.» Omkostnaderna är väl det vidsträcktare begreppet. I omkostnaderna för en bank ingå styrelsens arvoden, direktörs- och andra löner, tantième o. s. v. Då vi begärt, att omkostnaderna i möjligaste mån skulle minskas, hava vi därmed också begärt, att lönerna i möjligaste mån skola begränsas. Om nu utskottsbetänkandet i denna punkt skulle vinna riksdagens bifall, vill jag passa på tillfället att vädja till regeringen att iakttaga, att de myndigheter, som få åt sig uppdraget att kontrollera denna bank, se till att de begränsningar av löner och tantième, som äro möjliga, vidtagas. Nu har det ju här framställts ett yrkande, att orden löner och tantième skulle införas framför ordet omkostnader, och om riksdagen skulle finna, att ordet omkostnader icke täcker vad som i utlåtandet åsyftats, har utskottsmajoriteten ingenting emot ett sådant tillägg. Det är ju precis detsamma, som utskottsmajoriteten åsyftat.

Ifrån sin utgångspunkt att jag icke velat eller vågat vara med om begränsning av lönerna, frågar herr Bäcklund: Om detta är en ny sorts bondeförbundspolitik. Då stämmer den icke med vad som från bondeförbundshåll predikats angående lägre löner. Jag har i detta fall icke varit så förtänksam som herr

Ang. stöd åt
Skandinaviska
kredit-
aktiebolaget
m. m.
(Forts.)

Bäcklund och tänkt på valrörelsen vid denna frågas behandling, utan hållit mig till sak. Men är det så att herr Bäcklund vill gå in för en sänkning av lönerna i detta fall är jag med honom. Och vill han vara med om att sänka lönerna i allmänhet, skall han också få mig i sällskap, men jag befarar, att jag då inte länge får räkna på sällskap utav herr Bäcklund, utan han kommer säkert ett gott stycke efter. För övrigt kan nog herr Bäcklund få tillfälle senare under riksdagen att visa om han vill vara med i fortsättningen.

Medan jag har ordet, vill jag också nämna några ord i en annan punkt, nämligen angående prioriteringsrätten. Det har i remissdebatten uttalats, att utskottet borde undersöka, om det kunde finnas något sätt, varigenom statens hundramiljonersslån skulle kunna få företräde framför Skandinaviska bankens förlagslån av år 1925. Inom utskottet ha vi rådgjort med tre av vårt lands förnämsta jurister, som vi tillfrågat angående möjligheten att giva en sådan bättre rätt åt statslånet. Två av juristerna, vilkas namn jag tror herr Bäcklund nämnde, ha varit av den åsikten, att det icke går att giva staten bättre rätt, men den tredje juristen hade den alldeles bestämda uppfattningen, att det vore möjligt att giva staten en sådan företrädesrätt. Det är ju sålunda en fråga, där juristerna icke stå eniga och då vi för vår del i vår reservation sagt, att vi velat vara med om att giva en bättre rätt, säger man, att reservanterna anse sig förstå den saken bättre än juristerna. Vi ha icke alls gjort anspråk på att förstå saken bättre, men då vi ansett, det skulle gå att giva bättre rätt, ha även vi haft stöd av mycket förnämliga jurister i denna vår uppfattning. Hade utskottets majoritet haft den rätta viljan, skulle man nog ha kunnat finna en form för att giva bättre rätt åt statslånet. Som saken nu ligger till, ha vi med vår reservation velat tillkännagiva, att vi önskat giva staten bättre rätt, men då vi icke kunnat vinna majoritet i utskottet, kan jag icke ställa något yrkande. Som saken nu ligger, äro vi, även om vi ha en annan uppfattning än utskottets majoritet i denna fråga, nödsakade att biträda utskottsmajoritetens förslag.

Herr Andersson i Stockholm: Herr talman! Jag har begärt ordet närmast med anledning av att det talats om att var och en av kammarens ledamöter skall känna det ansvar, som faller på honom vid avgörandet av den här frågan. Jag tillät mig att vid remissen av den kungliga propositionen framhålla några synpunkter i denna fråga, och giva några siffror beträffande den verksamhet, som här har förekommit från detta företags och med det nära allierade företags sida. Det har ju sagts, att här är det egentligen fråga om att bevilja dessa 215 miljoner kronor för att skapa arbetstillfällen — »sätta i gång arbeten» har någon uttryckt det. Men jag skulle väl tro, att de, som talat på det sättet, menat, att man skall förhindra driftinställelse genom att bevilja detta anslag; åtminstone har jag velat förstå deras resonemang på det sättet. Men för att riksdagen skall kunna på grundval av dessa uppgifter taga ställning till det här spørsmålet, så vore det väl ändå nödvändigt, att riksdagen finge veta vad det är för företag, som man beviljar 215 miljoner kronor till för att hålla det i gång. Det är väl nödvändigt, att riksdagen får kännedom om den saken. Det är ju ganska sällsynt i riksdagens historia, skulle jag tro, att man beviljar miljonanslag utan att veta, vartill anslaget skall gå. Vi ha nu hört herr Per Albin Hansson tala om att det skall gå till beredande av arbetstillfällen, och vi ha hört en hel del andra tala på det sättet. Vi ha dock under diskussionerna här i kammaren och under de politiska diskussionerna ute i landet vant oss vid att det i de politiska debatterna förekommer uppgifter, om vilka man kanske icke bör säga att en hel del av dem äro osanna, men man kan på goda grunder säga, att uppgifterna förefalla vara av den art, att man åtminstone kan diskutera, huruvida de i alla avseenden äro med verklig-

heten överensstämmande. När man alltså ser saken på det sättet, tror jag, att man har skäl att finna, att riksdagen, om man vill, att riksdagen skall besluta med hänsyn till detta tal om att det gäller att bereda arbetstillfällena, också bör granska de uppgifter, som här talats om. Jag ställde frågan redan vid remissen: finns det ingenting mer att säga i det här spörsmålet än vad som är sagt i den kungl. propositionen? När utskottsutlåtandet kom, innehöll det ju till väsentlig del den kungl. propositionen, och utskottets egen text är det minsta i detta utskottsutlåtande. De uppgifter, som utskottet lämnat, måste väl herrarna och damerna ändå medgiva äro synnerligen knapphändiga och hållna i allmänna ordalag: »Såvitt utskottet kan se» o. s. v. är en vanlig på dessa rader förekommande formulering. Det är inga uppgifter på vilka man kan bygga ett beslut om utgivande av de 215 miljonerna. När man talar om att det gäller att skapa skydd mot arbetslösheten, att hjälpa de fattiga och nödlidande i samhället, ställa vi oss den frågan: när ha vi tidigare fått ett förslag om att för småfolkets räkning, för förebyggande av arbetslöshet eller för lindrande av arbetslöshet, bevilja ett anslag på 215 miljoner kronor? Vi ha icke fått några sådana förslag ens efter grundlig och ingående behandling. När det har varit fråga om anslag för det ändamålet, då vet var och en av kammarens ledamöter, som objektivt ser på spörsmålet, att då har man dragit till ganska hårt om statens pung, när det gällt att lämna ut några kronor till dem, som verkligen varit behövande. Det företag, om vilket herr Engberg lämnat den uppgiften, att den har laborerat med falsk bokföring, har under det senast förflutna året tillskansat sig — jag använder det uttrycket — sådana svindlande summor i vinster, att det finns anledning att fråga: vart ha dessa pengar sedermera tagit vägen någonstans? Vem som vill titta på de officiella uppgifterna beträffande Kreugerkoncernen kan se, att för år 1929 så hade man en vinstsiffra av 108,564,000 kronor, för år 1930 122,348,000 kronor. Skandinaviska banken är som känt tämligen väl sammanknuten med Kreugerkoncernen, och det ligger väl ändå till på det sättet, att det är i mycket stor utsträckning samma människor, som lett dessa olika företag.

Låt oss sedan gå över och titta på vinstsiffrorna för det svenska bolaget Kreuger & Toll. Jag skall icke taga siffror för någon längre tid tillbaka, men jag kan ju erinra om att för år 1929 var det 27 miljoner och något hundratusental kronor och för år 1930 28,853,000 kronor. Går jag igenom de olika bolag, som äro knutna tillsammans med Kreugerkoncernen, och som alltså äro hela det sammanhängande affärskomplexet, om vilket vi här diskutera, finner jag på de sista två åren, alltså åren 1929 och 1930, att de redovisat en nettovinst på i det närmaste 500 miljoner kronor (för mig ha icke siffrorna för år 1931 varit tillgängliga). Har det laborerats med falsk bokföring, är det väl ändå på det sättet, att den icke har framställt högre vinstsiffror, än dem som förekommit. Bolagen ha väl icke varit angelägna att skatta för högre inkomster, än de haft. Jag skulle tro, att, när man talar om den historien, har man anledning att påminna sig den där bonden, som plockade över grannens sädeskylar på sin egen åker, och, när han ställdes till ansvar för det, förklarade, att han icke var riktig. Man frågade honom då, om han aldrig hade flyttat över sina egna sädeskylar till grannens åker, men han förklarade, att han hade aldrig varit tokig på det viset. De herrar, som lett de företag, om vilkas bokföring herr Engberg i kväll lämnat vissa uppgifter, ha nog aldrig varit tokiga på det sättet, att de visat större vinster, än de haft, men däremot finns det ju anledning antaga, att de för att bedriva den svindel som förekommit uppvisat större tillgångar än de haft.

Jag skall här nämna några stycken av de företag, som kunna vara av intresse. Man har ju mycket diskuterat sågverksindustrien. Det är ett ganska intressant kapitel att studera dessa sågverksbolag, som så småningom dragits

Ang. stöd åt
Skandinaviska
kredit-
aktiebolaget
m. m.
(Forts.)

in i Kreugerkoncernen. Gör man det, skall man finna, att i de företag, som man bemödat sig om att uppehålla, har vinsten blivit ganska god. Däremot är det andra företag, som slagits ihjäl och med vad resultat? Jo, med det resultatet, att det går tusentals svältande arbetare i de norrländska sågverkskommunerna! Det är resultatet av den verksamheten. Tittar man på vinstsiffrorna, skall man emellertid finna, att de stanna vid resultat, som i vissa fall överstiga miljonen för de enskilda sågverksbolagen. Tittar man så på ett annat bolag, som är allierat med Kreugerkoncernen, och vars resultat vi åtminstone här i Stockholm ha ett visst intresse att undersöka, nämligen fastighetsaktiebolaget Huvudstaden, skola vi finna, att det bolaget, som icke drivit någon annan verksamhet, än att bolaget ägt och uthyrt fastigheter har — jag går här några år tillbaka i tiden — för år 1926 redovisat en nettovinst av 1,488,000 kronor, för år 1927 1,515,000 kronor, för år 1928 1,522,000 kronor, för år 1929 1,542,000 kronor samt för år 1930 1,548,000 kronor. Det är alltså ganska lönande att äga fastigheter i Stockholm. Det är ganska lönande att hyra ut lägenheter i dessa fastigheter till fattiga människor och av dessa pressa ut dessa miljonvinster. Jag skulle tro, att, om man tittar på resultatet av alla dessa bolags verksamhet, som ha och haft sin affärsverksamhet knuten till Skandinaviska banken, har det varit på det sättet, att man av mycket fattiga hyresgäster här i staden pressat miljonvinster årligen.

Gå vi över och titta på sågverken, finna vi, att man även av sågverksarbetarna pressat ut miljonvinster. Tittar man på tändsticksfabrikerna och de oerhört lågt avlönade tändsticksarbetarna finner man, att det pressats fram miljonvinster. Titta vi på den verksamhet som Kreugerkoncernen drivit se vi resultatet: utsugning av de produktivt arbetande människorna, samlande av miljonvinster. Och vart ha nu dessa miljonvinster tagit vägen? Ja, det är en fråga, som jag skulle tro, att endast den särskilt initierade kan lämna något besked om. Riksdagen har bara fått veta, att nu befinner sig det hela på obestånd, och nu är det meningen, att »riksdagen skall känna sitt ansvar» och i denna dag skicka dit 215 miljoner kronor. Finansministern har i dag förklarat, att vi gå värre tider till mötes, och läget lär väl då bliva det, att, ha vi nu givit ut de 215 miljonerna, få vi väl om någon tid besked om att vill ni icke sätta dit vad som fordras ytterligare, finns det inga utsikter, att verksamheten kan fortsätta, och då gör staten förlust på de 215 miljoner som satts dit eller kanske de 329 miljoner, vill jag minnas det är, som riksbanken lämnat ut i lån till Skandinaviska banken. Ja, så ligger saken till. Och jag tycker det är ganska meningslöst, att man såsom herr Engberg försöker avfärda hela den där historien med det flabb, som jag måste säga, att herr Engbergs anförande egentligen utgjorde. Saken är ändå så pass allvarlig, att här är det fråga om att slösa bort dessa pengar till företag, som ur det svenska näringslivet sugit ut dessa miljoner, om vilka jag här lämnat en erinran. Och det är säkerligen icke på långt när allt vad som plockats fram ur de fattiga arbetarna dels i form av lägre arbetslöner för det produktiva arbete, som de utfört, dels i form av för höga hyror för de bostäder, de nödgats hyra i hus, som ägas av dessa eller andra. Jag anser mig böra rikta uppmärksamheten på att de transaktioner, som här förekommit, äro sådana, som då Kreuger & Toll efter att genom ett aktieköp för 40 miljoner kronor ha skaffat sig ett avgörande inflytande i A.-B. L. M. Ericsson och tillsatt styrelse beslöt att låna sig själv 55 miljoner kronor. Sådana här transaktioner ha tydligen i mycket stor utsträckning förekommit. På detta sätt har det alltså, så vitt man kan se, förekommit under senare åren en systematisk utplundring genom alla de företag, där man hade möjlighet att plocka till sig penningar. Och för denna verksamhet är det nu riksdagen skall vara med och satsa miljonerna.

Det har här sagts av herr Engberg, att herr Kilbom och herr Flyg och herr

Olsson i Kullenbergstorp här ha bildat någon slags tremannagrupp och alltså skulle göra sällskap med en gemensam ståndpunkt i denna fråga. Ja, så vitt jag kan förstå, är den ståndpunkt, som herr Olsson i Kullenbergstorp deklarerat, icke densamma som den, som ligger i vårt avslagsyrkande på hela denna historia. Ty herr Olsson i Kullenbergstorp förklarade, så vitt jag uppfattade honom rätt, att han hade för avsikt att medverka till denna stödaktion, men att han överlämnade åt andra att taga ansvaret för den. Vi ha icke resonerat på det sättet, och vi säga ifrån, att vi anse oss icke kunna medverka till densamma. Vi yrka därför avslag, och vi äro beredda att taga ansvaret för denna vår ståndpunkt. Var därom förvissade! Det behöver varken herr Engberg eller herr Hansson rekommendera oss till. Vi ha med de knapphändiga uppgifter, som stått oss till buds, och med de möjligheter, vi haft att forska i dessa företags handlingar, bildat oss en ståndpunkt om vad det kan innebära. När vi nu kommit till det resultatet, att dessa 215 miljoner äro ett anslag till ett bolag, som bedriver en verksamhet av det slag, som jag här talat om, ett anslag, som är ägnat att förhjälpa dem att fortsätta sin utsugning av de fattiga människorna, ha vi ingen möjlighet att stödja ett sådant företag, som avser att underlätta denna verksamhet. Och det är därför, vi säga nej.

Jag måste, herr talman, säga, att på grund av de uppgifter, som herr Engberg lämnade under sitt anförande, om en kommuniké, som skulle komma till allas vår kännedom i morgon, »en kommuniké av nedslående innehåll», en kommuniké av den art, att den väl avslöjar saker, som vi icke känna till, så skulle vi vara benägna att — som frågan ligger till — ställa ett yrkande, som skulle ge oss möjlighet att läsa denna kommuniké, innan vi träffa något avgörande.

Jag är övertygad om att dessa uppgifter icke komma att ändra vår ståndpunkt, men det kanske skulle stämma herrarna till mera eftertanke vid offrandet av 215 miljoner kronor, än vad hittills kommit till uttryck i debatten.

Herr talmannen återtog nu ledningen av förhandlingarna.

Hans excellens herr statsministern **Ekman**: Herr talman! Om strömmar av ord och partideklarationer skulle kunna hjälpa landet ur detta läge, skulle det uppenbarligen icke vara så brydsamt i den föreliggande situationen. Men det är ju så, att därmed hjälpas vi icke ur vår belägenhet. Det behöves på genomtänkta åtgärder grundade beslut för att åstadkomma den hjälp, som i nuvarande situation är önskvärd. Jag skall icke bidra till att i annat avseende förlänga debatten. Det räcker med att hänvisa till att det förslag, som framlagts av regeringen, i allt väsentligt blivit accepterat av utskottet. Och så vitt jag kan förstå, har det på samtliga avgörande punkter lämnats utan sådana anmärkningar, som kunde ogynnsamt inverka på riksdagens hållning.

Jag skulle, som sagt, kunna hänvisa enbart till denna omständighet och på grund härav uttala den förhoppningen, att riksdagen skulle följa utskottet. Jag behöver icke närmare analysera de fall, däri utskottet skiljer sig från propositionen, därför att detta redan skett från regeringsbänken. Men det har förekommit några uttalanden av den art under diskussionen, att de, såvitt jag kan se, nödvändiggöra vissa erinringar från regeringens sida.

Det är naturligt, att jag fäster särskilt avseende vid de erinringar och uttalanden, som gjorts av herr Olsson i Kullenbergstorp. Det är nämligen ett sådant läge för närvarande, att vid en deklaration, avgiven här i riksdagen, av ledaren för ett stort parti, måste man fästa stor betydelse.

Jag måste då säga, att när herr Olsson inledde sitt anförande med att påstå, att han »blivit häcklad» för att han önskat prioritetsrätt för statens förlagsbevis i förhållande till förut utgivna, för enskilda innehavare avsedda sådana, vill jag icke medge, att man, åtminstone icke från regeringshåll och knappast

Ang. stöd åt
Skandinaviska
kredit-
aktiebolaget
m. m.
(Forts.)

från annat håll heller, »häcklat» dem, som önskat en sådan ställning för den nu ifrågasatta statliga insatsen. Den önskan har säkerligen hela tiden varit gemensam för oss alla. Jag kan icke tänka mig, att det är någon, som icke ställt sig på den ståndpunkten att, om en sådan rätt kunnat förvärfvas, utan att annan behörig rätt åsidosatts och utan att betydelsen och värdet av ifrågavarande insats försvagats, han skulle velat vara med om att söka få en sådan placering för insatsen. Jag måste också erinra om att jag vid remissen uppmanade utskottet att undersöka, huruvida det var möjligt att finna en annan framkomlig väg än i propositionen angivits. Men svaret har nu blivit, att utskottet sökt men icke funnit en sådan väg.

Herr Olsson vidhöll i alla fall sin uppfattning i denna punkt. Han sade, att bankernas insättningar äro en hjälpåtgärd, som kan jämföras med den statliga. Och han ansåg, att när det gick an för den ene hjälparen att vidtaga åtgärden med depositionsbevis, borde också samma utväg kunna följas av den andre. Ja, men så ligger det icke till. Den stödåtgärd, som bankerna göra, den lättar svårigheten med likviditeten för närvarande och har främst till uppgift att täcka detta syfte. Statens stödåtgärd däremot avser främst att åt företaget hos alla, som ha penningar inestående hos detta, skapa det förtroende för dess fortsatta verksamhet, som är nödvändigt, för att dessa medel skola i största utsträckning få kvarstanna i banken. En bestående likviditet skapas främst genom att de, som äga dessa medel och ha dem anförtrodda åt banken, i fortsättningen skola låta densamma handha förvaltningen. Och den effekten kunde, så vitt vi kunnat förstå, åstadkommas bäst genom en stödåtgärd från statens sida, företagen på sätt här föreslås.

Det var emellertid icke detta, som föranledde mig att säga några ord, utan det var ett av herr Olsson fällt yttrande, som jag nedtecknade och lydde ungefär så: »Många ute i landet skola fråga sig: Vilket var det verkliga skälet till att man icke ville giva statens insats en företrädesrätt framför 1925 års förlagsbevis?» Jag kunde icke uppfatta detta annat än så, att herr Olsson ansåg, att här förelägo dolda, alltså icke uttalade skäl för att man icke valde den vägen. Ty om herr Olsson icke menar det, kan jag icke inse, hur man kan förutsätta, att en sådan fråga kan komma att framställas.

Jag måste för min och för regeringens del säga, att vi icke haft något annat skäl för den form, vi givit stödaktionen på den punkten, än det som återgivits i propositionen och i våra yttranden i kammaren. Är det någon, som misstänker att andra skäl föreligga, må han peka på dessa skäl. Men att säga, att många skola fråga sig, vad som var det verkliga skälet, det förefaller mig vara en förkastlig argumentation, som regeringen icke kan godkänna.

Jag vill i varje fall än en gång understryka, att det föreligger icke från regeringens sida andra skäl, andra motiv eller andra synpunkter, än dem, som förut meddelats av regeringen, och som jag nu icke behöver återupprepa.

Herr Olsson i Kullenbergstorp sade vidare, att han visserligen, så vitt jag fattade honom rätt, skulle komma att rösta för föreliggande propositionen och utskottets hemställan, men att han frånsade sig varje del av »ansvar eller ära» därför. Jag vill säga, att det förefaller mig, som det icke är möjligt att föra ett sådant resonemang i den situation, vari herr Olsson befinner sig. Om en politisk ledare i en viktig fråga, ja, i en oerhört viktig fråga, finner, att man är i färd med i riksdagen att gå en väg, som han finner vara olycklig och som han därför vill avråda ifrån, kan jag icke se annat, än att han har den självfallna uppgiften att försöka ge form åt den mening, han själv äger, och att framföra sina förslag i detta avseende på sådant sätt och i sådant sammanhang att det blir möjligt för riksdagen att taga position till den. Att underlåta detta och att samtidigt säga, att jag ogillar hela saken, men jag röstar för den och tager likväl icke något ansvar, det anser jag icke vara möjligt.

Jag vill erinra därom, att jag redan vid det samråd, som fördes inför parti-ledarna, klarlade, att om det inom den kretsen fanns någon, som företrädde en partimening, att intet borde göras, eller som ansåg, att hjälpen borde ske på annat sätt än på den av regeringen föreslagna vägen, så ville icke den nuvarande regeringen ett ögonblick spärra vägen för den eller dem, som hade en sådan åsikt eller ville framlägga ett sådant förslag.

Herr Olsson i Kullenbergstorp för sin del förklarade då, efter det att denna deklaration från vår sida avgivits, att han visserligen kände det »bittert som galla» att godtaga förslaget, men att han i alla fall komme att biträda det-samma. När detta skett, måste jag än en gång säga, att jag verkligen blev förvånad, då herr Olsson yttrade, att han *fränsade* sig både ansvar och ära för det beslut, som här kommit till.

Ja, jag kan nöja mig härmed. Jag vill i korthet säga, att på den mest omstridda punkten, den om prioritetsrätten, måste jag anse frånvaron av varje antagligt förslag till ett motsatt förfarande än det av regeringen föreslag-na, såsom ett bevis på, att den hemställan, som föreligger från regeringens sida, varit, så vitt jag kan se, det lyckligaste och i stort sett det enda möjliga förslaget i den föreliggande situationen.

Den talare, som så vitt jag kunde uppfatta då jag kom in i kammaren, yttrade sig på utskottets socialdemokratiska ledamöters vägnar — jag deltog ju på förmiddagen i första kammarens behandling av ärendet — gjorde ett par tre uttalanden, mot vilka jag måste inlägga en viss reservation. Han sade i en passus i sitt anförande, vilket ju på förhand var nedskrivet och så-lunda måste vara genomtänkt, att varken »regeringen eller de borgerliga partierna äro med om att anordna någon bättre kontroll över den bank, som det här gäller». Kan detta sägas med skäl, även om man på denna punkt har en annan mening än den sålunda angripna om vad som bör ske? Utskottet har i denna fråga yttrat: »Enligt utskottets mening får emellertid en förstärkt kontroll från det allmännas sida över bankväsendet *anses vara i och för sig högeligen önskvärd*. Erfarenheten har såväl nu som tidigare visat, att bank- och fondinspektionen med nuvarande organisation ingalunda alltid kan utöva den förebyggande verksamhet, som med denna institution torde hava avsetts. *En förstärkning och utbyggnad av inspektionen synes utskottet vara ett oeftergivligt villkor för ernående av en tillfredsställande tillsyn över bankerna, och anstalter härför böra efter utskottets uppfattning utan dröjsmål komma till stånd*. Utskottet förutsätter, att Kungl. Maj:t tager denna fråga under skyndsamt övervägande och vidtager de åtgärder, som i det angivna syftet kunna finnas påkallade. Därest för en lösning av frågan riksdagens medverkan prövas erforderlig, utgår utskottet från att förslag härutinnan förelägges innevarande års riksdag.» Jag har icke på denna punkt frågat om, men jag föreställer mig, att min kollega på regeringsbanken redan meddelat, att regeringen finner den anvisning, som här gives, vara fullkomligt riktig, och att man från regeringens sida icke kommer att göra några svårigheter emot att man ingående söker pröva huru en ökad kontroll, en mera effektiv sådan, skall kunna åstadkommas. Men då så är fallet, vad gagnar det, vad tjänar det till, att talesmän för ett stort parti då påstå, att regeringen och de borgerliga partierna icke äro med om att anordna bättre kontroll än hittills förekommit.

Den siste talaren sade — och jag har hört flera andra vara inne på den saken — att riksdagen hade bort sammankallas sistlidna höst för den här frågan. Jag spörjer därför: När, huru och med vilken motivering skulle riksdagen då ha inkallats för behandling av denna fråga? Skulle motive-ringen varit, att ett stort affärsföretag ville låna penningar och vore i färd med att föra förhandlingar därom med enskilda banker och riksbanken?

Ang. stöd åt
Skandinaviska
kredit-
aktiebolaget
m. m.
(Forts.)

Ang. stöd åt
Skandinaviska
kredit-
aktiebolaget
m. m.
(Forts.)

Skulle den motiveringen — ty något annat att åberopa förelåg icke i höstas — kunnat användas för en riksdagsinkallelse? Det förefaller mig, som man borde tänka igenom sina anmärkningar, tänka efter åtminstone vad som är möjligt och rimligt, och icke bara säga, att om det eller det skett skulle ett annat och bättre läge nu varit för handen.

Jag kommer nu in på frågan om de båda olika former av kontroll, som här föreslås. En talare från utskottsreservanternas sida anmärkte, att vissa enskilda personer redan nu — kända och statsanställda sådana — fungerat såsom revisorer antingen för vissa partiella delar av bankinstitutets verksamhet eller — om jag uppfattade honom rätt — för hela institutets rörelse. Och så vitt jag kunde uppfatta skedde detta omnämnande i klandrande syfte. Ja, men det är ju icke någonting annat än när en enskild person, visserligen nämnd av ett riksdagens organ, enligt den socialdemokratiska reservationen föreslås att ingå med vad jag ville beteckna som i stort sett en revisionsuppgift — om man nämligen frånser det veto, som ifrågavarande representant skulle erhålla, när det gäller utdelning. Det förefaller mig, som om sammanhanget mellan en kritisk erinran om att statligt kända och anställda personer hittills utfört revisionsuppgiften och det botemedel, som man från den nämnde talarens sida föreslår i fortsättningen, icke vore alltför imponerande.

Den siste talaren polemiserade mot finansministerns försvar för en utdelning, om också en begränsad sådan, under den tid, staten fortfarande äger de nu ifrågasatta engagemangen i banken. Men det förhåller sig ju så med det förslag, som talaren själv anknyter till, att man i detta utesluter den såsom ett villkor uppställda begränsning i fråga om utdelning, som förekommer i utskottsbetänkandet och i Kungl. Maj:ts förslag. Man utesluter varje siffermässig begränsning fullständigt och överlåter åt en enskild funktionär att lämna utdelning eller förvägra sådan — och att, därest vinstmedel finnas tillgängliga, lämna utdelning i hur stor utsträckning som helst. När förslaget från den sidan innehåller dylika bestämmelser, tycker jag inte att det varit skäligt att så starkt polemisera mot det förslag till utdelning, som finansministern givit i den kungl. propositionen. Ty i båda fallen ställer man sig ju klart på den principiella ståndpunkten, att, därest verkliga vinstresultat förefinnas, utdelningsrätten inte är utesluten, utan man finner det naturligt att den, av skäl, som jag inte här behöver återupprepa, då kan tillämpas.

Vad beträffar herr Hanssons yttrande har jag inte anledning att däremot polemisera. Det gav på många punkter uttryck åt vad jag anser vara förnuftigt och riktigt tänkt i dessa frågor. I ett avseende har jag dock en annan mening, nämligen när han gjorde gällande, att den form av kontroll, som hans partikamrater i utskottet reserverat sig till förmån för och som han nu själv förordade, ur olika synpunkter äger företräde framför den vidgade och skärpta kontroll, som utskottet velat förorda. Jag vill säga, att en kontroll, anordnad av eller genom bankinspektionen, kan, både när det gäller de personliga kvalifikationerna, när det gäller erforderlig tid för uppdraget och möjligheter att ständigt följa bankföretagets verksamhet, såvitt jag förstår, erhålla ungefär samma effektivitet enligt båda förslagen. Skillnaden är, såvitt jag kan se, endast, att den funktionär, som föreslås av de socialdemokratiska reservanterna, skulle kunna, med orätt säkerligen i åtskilliga fall, ådraga banken och dess ledning det omdömet, att de egentligen dirigeras av staten. Vid kritik skulle bankens verkliga ledning kunna krypa bakom riksgäldskontorets man och säga, att i det och det fallet har statens representant avstyrkt eller, i fråga om ett misslyckande, har han tillstyrkt. Och på det sättet skulle ansvaret för en eventuellt ofördelaktig utveckling

i större utsträckning stanna på staten än fallet bleve med den organisation, som utskottet föreslår. Jag tror, att det är klokt och riktigt, att staten icke åtager sig ansvar i dylika fall annat än när den samtidigt har möjlighet att fullt och helt utöva den effektiva ledningen och därmed förbundet ansvar.

Herr Flyg liksom också herr Kilbom — jag skall inte gå in på en mängd av vad de sade — ha båda med utgångspunkter från siffrorna från Skandinaviska kreditbankens stämma i Göteborg sagt, att dessa siffror skulle på något sätt ha ådagalagt, att inslaget av små aktieägare är mindre i banken, än vad som tidigare uppgivits, och de dessutom skulle ha ådagalagt, att banken i stort sett vore ett storkapitalisternas företag. De ha i detta fall åberopat en tidnings uppgifter på ett sätt, som jag hoppas inte ofta förekommer vid behandlingen av dylika ärenden i riksdagen. När man närmare ser på dessa siffror — jag har här tidningen i min hand — visar det sig, att av ungefär 600,000 aktier i bolaget voro 42,000 representerade, sålunda inte mera än $\frac{1}{12}$ eller, närmare besett, ungefär $\frac{1}{14}$, och att enligt de uppräknade siffrorna omkring 15,000 röster innehades, om med äganderätt eller på grund av fullmakt, därom lämnas ingen uppgift, av 6 eller 7 namngivna personer. Hur kan den, som åtminstone i någon mån är van att hantera siffror, säga, att — ehuru av 600,000 röster 560,000 voro frånvarande och det »storkapitalistiska» röstetalet sammanlagt uppgår till 15,000 röster, om ägda eller för tillfället utövade på grund av fullmakt är obekant — denna statistik skulle visa, att uppgifterna om antalet små aktieägare omöjligen kunna stämma med de uppgifter, som tidigare här lämnats. När kammaren på detta sätt har omedelbar möjlighet att kontrollera de uppgifter, varmed man rör sig, blir det också tillfälle att slå fast, att dylika argument omöjligen kunna imponera. Det förefaller, som om det vore önskvärt, att de kommunistiska herrarna sökte åtminstone i någon mån röra sig med verkligheter på detta område.

Jag har inte heller så stor anledning att polemisera mot herr Engberg. Men det var en passus, som särskilt berörde en erinran mot en förutvarande utrikesminister i en regering, som jag tillhörde, som jag stannar ett ögonblick vid. Herr Engberg talade nämligen om att han varnade på något sätt för malmavtalet, som beslöts vid 1927 års riksdag. Och han betecknade malmbolaget såsom för närvarande stående i sådan ställning, att de förutsättningar, varpå malmavtalet av år 1927 vilar, skulle på grund av det nu inträdda försämrade läget för bolaget vara på något sätt komprometterande både beträffande de argument, varpå man då stödde avtalet och för dem — man måste få den uppfattningen — som härvid medverkat. Vad som i fråga om detta malmbolag åstadkommit dess försämrade ställning känna vi ju alla. Den är beroende på prisförhållandena, konjunkturförhållandena, svårigheterna att få sälja och vad som därmed sammanhänger. Om jag skulle i detta sammanhang taga upp den frågan till behandling, kunde det endast ske för att visa, att även av staten ägda företag icke kunna undandraga sig verkningar av de svåra konjunkturerna, att också de komma i ett nödläge under dylika tider, och att sålunda statsdrift icke i och för sig garanterar frihet från och möjlighet att undandraga sig de stora konjunkturernas verkningar. Det är vad den saken i detta ögonblick kan lära oss. Men jag förstår inte alls, i vilket syfte herr Engberg på denna punkt gjorde sina antydningar.

Jag har nyss berört, huru herr Kilbom handskats med Göteborgssiffrorna. Jag vill erinra om i detta sammanhang, att han ånyo upprepade en fullkomligt oriktig uppgift, som varenda en av här närvarande kan konstatera vara felaktig, nämligen då han säger, att propositionen liksom också utskottets hemställan garanterar innehavarna utav aktier i Skandinaviska banken utdelning. Att man skall vara tvungen att vederlägga en uppgift, som det är möjligt för

Ang. stöd åt
Skandinaviska
kredit-
aktiebolaget
m. m.
(Forts.)

varje kammarledamot att själv konstatera! Varken propositionen eller utskottets förslag garanterar någon utdelning. Det är ju självfallet, att om det inte blir någon vinst, en verkligt påtagbar och uppvisad vinst, kommer det icke att bli någon utdelning. Men även i det fall, att det blir vinst och betydande vinst, innebär inte avtalet någon som helst förpliktelse för aktieägarna att besluta någon utdelning. Vad man säger i propositionen är endast, att, därest utdelning kommer till stånd på grund av verklig vinst på bolagets verksamhet, får den icke sättas högre än till det och det. Detta omvandlas i herr Kilboms argumentation redan här inom kammaren — och den skall naturligtvis fullföljas sedermera — till talet om att här föreligger ett förslag, som åt kapitalisterna garanterar utdelning. Man borde väl åtminstone beträffande sådana närliggande fakta, som varena en av oss kan ta på, slippa möta och bemöta en argumentation av denna beskaffenhet.

Herr Kilbom klandrade vid remissdebatten indirekt, att en av partiledarna här i kammaren — jag förstår, att han menade sig själv — inte blivit tillkallad. Jag vill endast säga, att när man behandlar fakta på det sätt, som herr Kilbom gör, är det då möjligt att tänka sig, att herr Kilbom skulle kunna inkallas såsom medverkande för att i ett prövande ögonblick åstadkomma ett verkligt samhällsnyttigt resultat? Och skulle man för övrigt ha någon verklig anledning att tro på hans medverkan, när han nu ånyo deklarerade, att huvudsyftet, som han tjänar, det han anser vara det för ögonblicket trängande, det är omstörtandet av den nu rådande samhällsordningen. Att herr Kilbom skulle direkt inbjudas till att medverka att i detta avseende söka störta vår samhällsordning eller på denna punkt förvärra tillståndet så mycket som möjligt, är väl ändå något för mycket begärt.

Jag skall inte säga så mycket om herr Laurin. Jag vill endast meddela, att när han nu kom upp och begärde ordet, tänkte jag: Skall han också tillhöra dem, som klandra det föreliggande förslaget! Han förklarade, att utredningen inte var tillfredsställande. Han vanställde ett mitt yttrande från remissdebatten, ty det lydte inte alls så som han — det visar protokollet — här gjorde gällande. Han talade slutligen också såsom sitt tredje önskemål om att en generalplan var behöflig, en generalplan, herr talman, som skulle i sig inrymma lösning av denna fråga, jordbrukets svårigheter och allt annat, som föreligger här i riksdagen av större betydelse. Ja, för allt i världen, inte skulle jag ha något emot, om jag kunde få se en dylik generalplan. Men nog måste jag fråga mig själv, hur skulle den se ut? Och jag vill ytterligare tillägga, att om jag framträder i riksdagen och säger, att här behöva vi en generalplan, skulle jag också bemöda mig om att åtminstone visa konturerna till en sådan. Det skedde inte. Herr Laurin endast talade om, att han ville ha en generalplan, som på en gång löste frågan om jordbrukets svårigheter och andra föreliggande förhållanden av omfattande betydelse.

Till herr Andersson i Stockholm, som vid ett par tre tillfällen talade om en väntad kommuniké och som gång på gång pekade på denna såsom ett moment, som i det nu föreliggande fallet skulle kunna äga betydelse för frågans bedömande, måste jag säga, att jag har svårt att förstå, vad han därmed åsyftade. Även om det skulle visa sig, att det nuvarande tillståndet, det nuvarande hjälpbehovet, tillkommit genom icke blott felkalkyler utan även direkt oriktiga åtgärder, inverkar det väl inte ett spår på den nu ifrågasatta stödaktionen vare sig till förmån för kreditföretaget eller de därav berörda. Det är möjligt, att vi komma att mottaga bud i detta avseende, som kunna vara för oss nedslående — jag vet ingenting därom — men jag kan inte alls se, att något förändrat sakläge uppstår ur den synpunkten, som vi ha att se saken, nämligen ur synpunkten att försöka åstadkomma största möjliga räddning från djupgående skadeverkningar. Att i detta avseende kommunicér av sådan

art skulle äga någon för vårt avgörande verklig betydelse, kan jag icke finna.

Herr talman! Vi ha nationalekonomiskt sett lidit, det skola vi erkänna, en svår motgång. Det svenska folket och dess förtroendemän i olika ställningar ha ställts inför ett hårt prov. Utan klagan men med fast föresats att spänna krafterna för att bota revorna böra vi, det är min mening, fatta ett beslut, som för riksdagens stora flertal i allt väsentligt är gemensamt. Så hävda vi såväl inåt för vårt svenska folk som utåt för andra folk, att vi icke låta oss nedslås av denna motgång utan att vi vilja i fortsättningen gå framåt och äga tro på framtiden.

Herr **Hansson** i Stockholm: Herr talman! Jag skulle kunna inskränka mig till ett par korta repliker till herr Kilbom, men en passus i statsministerns anförande gör en liten gensaga nödvändig.

I sin replik till herr Bäcklund sökte statsministern framställa det socialdemokratiska förslaget i vad det rör utdelningen till aktieägarna såsom om man där lämnade slussarna öppna. Det kan ju tillåtas mig att erinra därom, att det var från vårt håll, som man först satte som villkor, att någon utdelning i år inte skulle få äga rum. Det är ju också alldeles uppenbart av den socialdemokratiska reservationen, att man där förutsätter, att så länge staten har sina penningmedel placerade i banken, det först skall göras nödiga avskrivningar och vidtagas andra betryggande åtgärder, innan överhuvud taget frågan om utdelning till aktieägarna får tagas upp. Dessutom ha vi velat skapa en extra garanti i det veto, som vi velat tillägga den av oss föreslagne kontrollanten.

Till herr Kilbom skulle jag till en början vilja säga, att jag tänker inte inlåta mig på någon föreläsning om hur socialdemokraterna se på socialismens genomförande. Den saken kunna vi ju diskutera en annan gång, då vi ha bättre tid. Jag skall i detta fall inskränka mig till att säga, att vi i varje fall aldrig ha trott, att man först måste slå sönder för att bygga upp. Vi sträva efter att på vad som är gott i det som är bygga det bättre, och jag tror, att hela den politik, som av socialdemokraterna bedrives, visar, att man kan på det successiva uppbyggandets väg föra oss framåt till bättre och bättre förhållanden.

Herr Kilbom gick bet, när det gällde att svara på mina frågor. Jag nöjer mig med att konstatera detta. Jag hade frågat honom, om han kunde säga, om vi inte löpte risken av att glida in i en katastrof. Han svarade inte på detta. Jag frågade honom, hur han skulle ställa sig, om han konstaterade, att den risken förefanns. Han svarade inte på detta. Han talade om att om det och det hade skett, hade det kanske varit litet annorlunda. Men nu är det som det är, herr Kilbom, och det är i denna situation, vi skola taga ståndpunkt, och det var i den situationen, som jag framställde mina frågor, som jag inte fick något svar på och som jag knappast väntat mig att få svar på.

När jag varit så kort, kanske herr talmannen tillåter, att jag, innan jag slutar, framför mitt hjärtliga tack till herr Kilbom för den glädje han beredde oss, då han visade oss, att han sökt tröst i Nordisk Familjebok mot herr Engbergs elakheter. Jag vågar uttala den förhoppningen, att herr Kilbom inte ett ögonblick trodde, att vad han läste hade tillämpning på honom själv. Nordisk Familjebok är i många avscenden ofullständig, och jag skall nu lämna herr Kilbom exempel på detta för att varna honom för framtiden. Det står där på ett ställe, att primitiv kommunism spåras i växlande former och omfattning hos ociviliserade stammar. Det är ju alldeles uppenbart, att den uppgiften är ofullständig, ty eljest skulle det stått, att den primitiva kommunismen på senare år uppträtt även i den svenska riksdagen.

Ang. stöd åt
Skandinaviska
kredit-
aktiebolaget
m. m.
(Forts.)

Herr Olsson i Kullenbergstorp: Herr talman! Den omilda kritik mitt anförande rönt från hans excellens herr statsministerns sida nödgar mig att yttra ett par ord trots den sena timmen.

Hans excellens sökte klargöra skillnaden mellan den investering av medel, som de övriga bankerna skulle göra i Skandinaviska kreditaktiebolaget, och den investering staten skulle göra med den distinktionen — så vitt jag fattade honom rätt — att bankernas investering skulle tjäna till att stärka likviditeten, medan statens uppgift vore ett stöd åt banken överhuvud taget för att förtroendet till banken skulle kunna hållas uppe. Så ungefär, tror jag, att orden föllo — jag antecknade dem icke. Men, ers excellens, det har ju hela tiden talats om och upplysts officiellt, att det enda som fattas banken är bristande likviditet. På solvensen finns ju icke något att anmärka enligt de officiella uttalanden som gjorts. Då avser väl också statens investering av kapital att stärka likviditeten, när det icke är något annat som behövs, och då tror jag det duger med den jämförelse jag gjort. Jag kan sålunda icke se så stor skillnad på de båda parternas investeringar. De gälla samma ändamål.

Så yttrades det också, att jag hade velat gå med på stödaktionen men velat fransäga mig ansvaret för densamma. Nej, ers excellens, det var icke innebörden av mitt yttrande. Det jag går med på, det tager jag ansvaret för. Det har jag gjort hittilldags, det gör jag nu, och det gör jag framdeles. Men det var just *sättet* för investering av kapital, som jag ansåg mig åtminstone icke ha någon moralisk skyldighet att taga ansvaret för, när jag hela tiden stått som motståndare. Det var själva sättet, varpå investeringen skulle ske, och ingenting annat, som jag fransade mig ansvaret för. Och när man nu talar om, att juristerna avgivit den förklaringen, att den icke kunde ske på annat sätt, så är det ju dock ett faktum, att det funnits jurister, som också sagt raka motsatsen. Huru ofta får man icke här i kammaren höra juristerna uppträda med olika åsikter: den ene förklarar saken på ett sätt och menar, att det är det enda möjliga, den andre förklarar det hela i alldeles motsatt riktning. Och om man går djupare ned bland juristerna, nämligen till advokaterna, huru ofta får man icke där se något liknande? Vem garanteras att träffa alldeles det rätta? Jag har ett lika gott stöd från jurister för min åsikt, som hans excellens har för sin. Hans excellens uppehöll sig vidare vid att jag sagt, att när det nu är känt, att jurister gått in för att man kunnat giva prioritetsrätt för staten, den frågan måste uppstå bland mångtusenden av folket ute i bygderna: Vad var den verkliga orsaken till att det var omöjligt för staten att få denna prioritet? Ja, ers excellens, den frågan kommer att framställas, vare sig ers excellens eller jag tycker illa eller väl om att höra den. Den frågan kommer man icke ifrån — absolut icke. Men då hans excellens själv förklarar, att han ingenting har emot, om man kunde välja en annan form för investering än den regeringen föreslagit, så kan ju anmärkningen icke drabba hans excellens. Det finns naturligtvis ingen möjlighet — hans excellens står ju då alldeles utanför saken. Han har icke själv förklarat, att det ovillkorligen skall vara på det eller det sättet.

Med majoritetens makt blev min ståndpunkt naturligtvis underkänd — det var ju en ren maktfråga från utskottets sida. Nåja, då får jag ju finna mig i ödet. Men därför har jag väl icke någon moralisk skyldighet att bära ansvaret för den del av saken, som jag vänder mig mot. Jag förklarar, ers excellens, att även om denna investering från statens sida på 100 miljoner kronor hade varit ännu mera ofördelaktig för staten än Kungl. Maj:ts förslag utvisar, hade jag likväl ansett mig nödd och tvungen att rösta för stödaktionen och att stå för densamma. Men det är väl icke riktigt, att man skall vara tvungen att stå moraliskt ansvarig för en detalj, som man finner orimlig. Jag hoppas,

att hans excellens förstår mig nu. Det var detta jag yttrade i mitt anförande, och icke att jag ville fritaga mig från ansvar.

Medan jag nu har ordet, ber jag få tillägga en sak beträffande den mångomskrivna kontrollen. Om man utser en viss person att utöva kontroll i ett bankföretag — man må kalla honom rapportör eller vad som helst — och han utses av staten, såsom det skulle ske i detta fall, kan bankstyrelsen känna sig synnerligen lugn: då sitter den under ett paraply och är säker, blott mannen i fråga kan förmås att gå med på det ena eller det andra. Jag är icke riktigt beredd att taga den risken att göra en man ekonomiskt enväldig i en så stor sak som det här gäller. Det kanske kommer för mycket surt efteråt. Jag tror, att det får vara lagom med tilltron även till personer, som äro utsedda av staten.

Ang. stöd åt
Skandinaviska
kredit-
aktiebolaget
m. m.
(Forts.)

Herr Kilbom: Herr talman! Till hans excellens herr statsministern vill jag säga, att jag aldrig påstått — och det är andra gången jag replikerar på denna punkt — att det är fråga om att propositionen garanterar någon utdelning *bokstavligen*. Men *indirekt* garanterar propositionen utdelning i det att den föreslår stöd åt banken. Utan detta stöd skulle icke kunnat bli någon utdelning till aktieägarna under flera år framåt.

Hans excellens förklarade, att orsaken till att vi icke fått del av upplysningarna eller, som han uttryckte sig, blevo kallade såsom *medverkande* i förberedelserna till den här historien, var det sätt, på vilket vi behandlat meddelade fakta. Ja men, förlåt, kännedomen om vårt sätt att behandla dessa fakta förelåg icke, innan herrarna inledde saken. Sålunda måste jag betrakta detta tal som undanflykter och försvar för en dålig sak. Om jag emellertid icke hört fel eller minns galet, är det på det sättet, att även ett annat parti ställts utanför förhandskännedom om hithörande frågor. Är det måhända också på grund av vederbörandes sätt att behandla fakta eller kanske på grund av att de också vilja avskaffa den nuvarande samhällsordningen? För övrigt, herr talman, är det mig fullständigt likgiltigt, om vi icke kallats till de förberedande sammanträdena. Vad vi kritisera är sättet för behandlingen av frågan, ett sätt, som är oriktigt både ur formell och reell synpunkt. Det är detta vi icke kunna på något sätt finna försvarat vare sig av regeringen eller dess socialdemokratiska bakblåsare.

Herr Hansson förklarade, att han icke fått svar på sina frågor. Ja, nog har jag hört, att folk icke fattar, då man talar, men om herr Hansson icke hörde mitt svar på hans frågor, måste det väl ändå ha berott på någon höggradig överansträngning. Jag kan i vart fall icke förklara det på annat sätt. Han kan ju emellertid titta i protokollet, när vi komma så långt.

Till sist, herr talman, förklarade hans excellens herr statsministern, att han icke kunde förstå sambandet mellan min partikamrat Edoff Anderssons åberopande av den av honom väntade kommunikén och det beslut vi här nu skola fatta. Det kan väl dock icke vara allvar, då hans excellens söker inbilla oss, att hans fattningsförmåga är så dålig. Vi tro det icke. Vi tro bättre om hans excellens fattningsförmåga. När kommunikén — jag har den här i handen — talar om *att* böckerna på ett så tidigt stadium som vid tiden för bokslutet för år 1930, alltså för ett helt år sedan, givit en mycket oriktig bild av det verkliga, finansiella läget, *att* i böckerna gjorts införingar, varigenom å ena sidan balanser, innebärande skulder till bolaget felförts, å andra sidan bolagets egna skulder till närstående bolag försvunnit eller boktillgångar till betydande belopp tillskapats, *att* bokförda tillgångar varit i hög grad övervärderade eller fiktiva eller upptagna jämväl i närstående bolags böcker, *att* föreliggande fakta giva anledning antaga, att i balansräkningen visats en mycket bättre ställning än den verkliga, *att* ovannämnda bokmanipulationer synas hava utsträckts även

Ang. stöd åt
Skandinaviska
kredit-
aktiebolaget
m. m.
(Forts.)

till de olika *dotterbolagens* vinst- och förlustkonton, att genom fiktiva poster åstadkommits en avsevärd förhöjning av vinsten för år 1930 — när detta sägs om det bolag, som har varit huvudbolaget, det bolag som varit Skandinaviska bankens huvudarbetsgivare under tio år, då undrar jag ändå, om icke hans excellens skulle vilja vara vänlig att justera sitt omdöme, att han icke förstår åberopandet av denna kommuniké och dess samband med det beslut vi här i dag skola fatta.

Jag vill, ers excellens, i övrigt endast hänvisa till att en stor borgerlig morgontidning bara för några dagar sedan upplyste, att några till en bolagsstämma i dessa dagar redan anmälda aktieägare, besittande både juridisk och affärs-mässig-teknisk skolning, hävdade, att Skandinaviska bankens föreliggande bokslut var oriktigt. När en tidning av den kalibern — det rör sig icke om någon föraktlig kommunisttidning denna gång — kan skriva sådant utan att det på något sätt dementeras, när till på köpet i dag i kvällstidningarna publiceras referat — icke heller dementerade — rörande förvaltningen i det företag, som vi nu stå i begrepp att bevilja 215 miljoner kronor, i vilka referat det heter att bokföringen är *oriktig*, då ställer jag den frågan: Mena herrarna verkligen, att detta allt icke skulle påverka vårt beslut? Det är väl icke herrarna på regeringsbanken bekant, att på det aktionärssammanträde, som hållits i dag i Göteborg, lämnats minst sagt underliga upplysningar. Om deras berättigande eller icke berättigande veta vi ingenting, men herrarna må väl i all rimlighets namn kunna medgiva, att det icke är en alltför långt driven misstänksamhet, då man inför dylika upplysningar ber att åtminstone få en dementi, att få veta vad som är sant eller ej.

Om man på förmiddagen i dag var i någon mån tveksam inför ett avlagsyrkande å utskottets förslag, kan man, så vitt jag förstår, efter vad som förekommit sedan icke längre hysa någon tvekan. Vi känna oss stärkta i vår uppfattning, att vi böra med hänsyn till våra valmäns intressen yrka *avslag på utskottets förslag*.

Hans excellens herr statsministern **Ekman**: Herr talman! Jag konstaterar endast, att jag i den av herr Kilbom sist berörda saken yttrade, att oberoende av huru den situation uppkommit, som nu föreligger, ett stödbehov förefinnes för närvarande och i fortsättningen. Det är därpå statens aktion skall inriktas, och stödbehovet föreligger i varje fall på ett sådant sätt, att ett beslut därom är motiverat. Jag vidhåller alltjämt den mening.

Herr Kilbom gjorde vidare gällande, att hans sätt att nu oriktigt handskas med de båda uppgifterna — dels siffrorna och dels talet om att man garanterat aktieägarna utdelning — icke borde ha föranlett, att han tidigare icke inkallats. Men det är icke första gången herr Kilbom kommer med oriktiga uppgifter. Oupphörligen får man återkomma till att i fråga om herr Kilboms argumentation påvisa, att så är fallet. Jag vet inte, huru många gånger jag tvingats påpeka detta förhållande. Jag trodde icke, att det skulle bli så klart ådagalagt i detta sammanhang, men tack vare herr Kilboms uppträdande i afton har det nu blivit allom uppenbart.

Till herr Olsson i Kullenbergstorp vill jag endast rikta en replik: Herr Olsson förklarade till sist, att även om den insats på 100 miljoner kronor mot förlagsbevis, som man nu står i färd med att göra, erhållit en ännu ofördelaktigare ställning än nu är fallet, skulle han ha känt sig pliktigt rösta för densamma. Menade herr Olsson, att han även under sådana förhållanden skulle ha röstat utan ansvar för vad som sker?

Härmed var överläggningen slutad. Herr talmannen framställde först propositioner beträffande utskottets hemställan nämligen på 1:o) bifall till berör-

da hemställan, 2:o) bifall till den av herr C. E. Svensson m. fl. avgivna, vid utlåtandet fogade reservationen samt 3:o) avslag å såväl utskottets hemställan som Kungl. Maj:ts i ämnet avlätna proposition; och förklarade herr talmannen sig anse svaren hava utfallit med övertvägande ja för den förstnämnda propositionen. Herr Hansson i Stockholm begärde emellertid votering, varför herr talmannen för bestämmande av kontrapositionen ånyo upptog de båda återstående propositionerna, av vilka herr talmannen nu fann den under 2:o) angivna hava flertalets mening för sig. Beträffande kontrapositionen äskade likväl herr Kilbom votering, i anledning varav efter given varsel följande voteringsproposition upplästes och godkändes:

*Ang. stöd åt
Skandinaviska
kredit-
aktiebolaget
m. m.
(Forts.)*

Den, som till kontraposition i huvudvoteringen angående bankoutsrottets utlåtande nr 22 antager den av herr C. E. Svensson m. fl. vid utlåtandet fogade reservationen, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren till kontraposition i nämnda votering antagit yrkandet om avslag å såväl utskottets hemställan som Kungl. Maj:ts i ämnet avlätna proposition.

Sedan kammarens ledamöter härefter intagit sina platser och voteringspropositionen blivit ännu en gång uppläst samt anslagen, företogs omröstning med tillämpning av upprensingsförfarandet; och befanns därvid flertalet hava röstat för ja-propositionen, vadan propositionen för huvudvoteringen, som efter given varsel nu upplästes och godkändes, erhöi följande lydelse:

Den, som vill, att kammaren bifaller bankoutsrottets hemställan i utskottets förevarande utlåtande nr 22, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren bifallit den av herr C. E. Svensson m. fl. avgivna, vid utlåtandet fogade reservationen.

Efter det kammarens ledamöter ånyo intagit sina platser och sistnämnda voteringsproposition blivit ännu en gång uppläst samt anslagen, företogs omröstning med tillämpning av upprensingsförfarandet; och befanns därvid flertalet hava röstat för ja-propositionen, vadan kammaren bifallit utskottets hemställan.

Vidare gav herr talmannen beträffande motiveringen propositioner dels på godkännande av utskottets motivering oförändrad, dels ock på godkännande av samma motivering med den förändring däri, som under överläggningen påyrkats av herr Andersson i Rasjön; och fattade kammaren beslut i enlighet med innehållet i den senare propositionen.

§ 3.

Ordet lämnades härefter till herr **förste vice talmannen**, som yttrade: Herr talman! Jag tillåter mig hemställa, att kammaren ville besluta, att på föredragningslistan för morgondagens plenum bland två gånger bordlagda ärenden först må uppföras konstitutionsutskottets memorial nr 13 samt därefter övriga ärenden i den ordning, vari de äro upptagna å dagens föredragningslista.

Denna hemställan bifölls.

§ 4.

Anmäldes och godkändes följande förslag till riksdagens skrivelser till Konungen, nämligen:

från statsutskottet:

nr 4 A, angående vissa av Kungl. Maj:t i statsverkspropositionen gjorda framställningar i avseende å utgifterna för budgetåret 1932/1933 under riksstatens fjärde huvudtitel, innefattande anslagen till försvarsdepartementet;

nr 5 A, i anledning av vissa i statsverkspropositionen gjorda framställningar rörande utgifterna för budgetåret 1932/1933 under riksstatens femte huvudtitel, innefattande anslagen till socialdepartementet, jämte i dessa ämnen väckta motioner; och

nr 10 A, i anledning av vissa av Kungl. Maj:t i statsverkspropositionen gjorda framställningar rörande utgifterna för budgetåret 1932/1933 under riksstatens tionde huvudtitel, innefattande anslagen till handelsdepartementet; samt

från bevillningsutskottet:

nr 91, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändrad lydelse av 4 § förordningen den 4 oktober 1929 (nr 307) angående tullrestitution; och

nr 92, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om vissa ändringar i förordningen den 1 juni 1923 (nr 140) angående tillverkning och beskattning av maltdrycker m. m.

§ 5.

Avgåvos följande motioner, nämligen av:

herr *Mogård*, nr 519, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 187, med förslag till ecklesiastik boställsordning m. m.;

herr *Johanson* i Hallagården, nr 520, likalades i anledning av propositionen nr 187;

herrar *Pehrsson* i Bramstorp och *Nilsson* i Hörby, nr 521, i anledning av samma proposition; samt

herr *Herou m. fl.*, nr 522, om avslag å Kungl. Maj:ts proposition, nr 179, med förslag till lag om skyldighet i vissa fall att tillhandahålla förnödenheter m. m. för ordningsmaktens behov.

Nämnda motioner bordlades.

§ 6.

Till bordläggning anmäldes andra kammarens tredje tillfälliga utskotts utlåtande, nr 5, i anledning av väckt motion, I: 57, om utsträckt tillämpning av gällande bestämmelser angående automobilförarens tjänstgöringstid.

§ 7.

Justerades protokollsutdrag.

Kammarens ledamöter åtskildes härefter kl. 1.3 på natten.

In fidem
Per Cronvall.